Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PB1083

[Total No. of Pages :4

[6210]-501
T.Y.B.A.
COMPULSORY ENGLISH
Exploring New Horizons
(2019 Pattern) (Semester - V) (35001) (CBCS)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) A) Answer the following questions in one sentence. **[6]**

a) How did Lady Drakmanton's prank affect the Smithly Dubbs?

b) What is sir James Drakmanton's Vocation?

c) Who is the author of the story " The Phantom Luncheon"?

d) What is intelligence, according to J. Krishnamurti?

e) Who is the author of the story 'Function of Education'?

f) What is a safe and easy way of existing according to J. Krishnamurti?

g) How many years Aksionov spent in Siberian prision?

h) Which book did Aksionov buy when he was in prision?

i) What did the police find in Aksionov's bag on his way to the Nizhny fair?

B) Attempt the following (2 out of 3) **[14]**

a) Attempt a character sketch of Lady Drakmanton?

b) How does Krishnamurti explore the restricted view of education in 'The Function of Education'?

c) How does Tolstoy present the power of Forgiveness in the prose 'God Sees the Truth but Waits'?

P.T.O.

Q2) A) Answer the following questions in one sentence each (6 out of 9) **[6]**

a) How does the speaker describes the sun in the poem 'Neutral Tones'?

b) What is the theme of the poem 'Neutral Tones.'?

c) Who wrote the poem 'Neutral Tones.'?

d) Who does the poet refer to as 'Strange Friend.'?

e) Where does the speaker finds himself in the beginning of the poem 'Strange Friend.'?

f) What message does the poem 'Strange Meeting carry.'?

g) Who is the poet of the poem ' Have you Got a Brook in your Little Heart.'?

h) What does the poet warn about in the last stanza of the poem 'Have you Got a Brook in your Little Heart.'?

i) Which month is mentioned in the third stanza of the poem 'Have you Got a Brook in your Little Heart.'?

B) Attempt the following questions: (any 2 out of 3) **[14]**

a) How does the poem 'Neutral Tones' reflect pessimism?

b) What is the message of the poem 'Strange Meeting.'?

c) Comment on the theme of the poem 'Have you Got a Brook in your Little Heart.'?

Q3) Do as directed:

A) Attempt the following questions. (3 out of 5). **[3]**

a) Our soldiers fought bravely. (Identify adverb and its type)

b) The milkman came again. (Identify adverb and its type)

c) What is the type of the adverb 'Carefully.'?

d) Give the comperative from of the adverb- 'Fast.'

e) Give the superlative from the adverb- 'Long.'

B) Attempt the following questions. (3 Out of 5) **[3]**

a) The woman put the bag down. The big was very heavy. (Combine into a complex sentence).

b) The problem is complex. It is interesting. (Combine into a complex sentence).

c) Thomas is clever. Thomas is handsome. (Combine into a complex sentence).

d) It is my opinion. The room needs to be painted. (Combine into a complex sentence).

e) The boy can rest at home. The boy can go to school. (Combine the given sentence in to compound sentence using either ------ or').

C) Identify the types of the sentences. (4 out of 6) **[4]**

(Assertive, Interrogative, Imperative, Exclamatory)

a) Let the dog be there.

b) Drive slow.

c) What a wonderful performance.!

d) John is the best student of this class.

e) The cyclist has turned into the Lane.

f) Do you need more curry?

Q4) Attempt any two of the following **[10]**

a) What are the steps involved in note making?

b) Write a short paragraph on 'Deforestation'?

c) How thesaurus is useful in improving vocabulory?

Q5) Answer the following questions in brief. (2 out of 3). **[10]**

a) Write a short note on Non-Verbal communication.

b) Imagine that you and your friend are talking on telephone about career options after graduation. Write a short Dialogue.

c) Discuss the role of giving feedback in effective communication.

Total No. of Questions : 4]

PB1084

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 1

[6210]-502

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

DSE - 1C : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल इतिहास

(प्रारंभ ते इ. स. 1600)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35021)

वेळ : *2½* तास*]* *[* एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांपर्यत लिहा. **[10]**

अ) वाङ्मयेतिहासाच्या विविध व्याख्या लिहा.

ब) महानुभाव संप्रदायाच्या 'दृष्यन्तपाठ' या ग्रथांची माहिती द्या.

क) दासोपतांच्या ग्रंथाचा थोडक्यात आढावा घ्या.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांपर्यत लिहा. **[20]**

अ) यादवकाळातील सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमि स्पष्ट करा.

ब) बहामनीकाळातील सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.

क) मराठी भाषा व वाङ्मयाचा उगम विविध साधनांच्या आधारे स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांपर्यत लिहा. **[20]**

अ) महानुभाव संप्रदायातील पद्य वाङ्मयाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) संतमेळयातील संत साहित्याचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

क) वारकरी संप्रदायातील साहित्याचे स्वरूप थोडक्यात विशद करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांपर्यत लिहा. **[20]**

अ) मुकुंदरानाचे वाङ्मयीन कार्य सोदाहरण स्पष्ट करा.

ब) ब्रह्मगुणदास यांच्या वाङ्मय निर्मितीचे स्वरूप विशद करा.

क) फादर स्टीफन्स यांच्या, 'ख्रिस्तपुराण' या ग्रंथाचा सविस्तर आढावा घ्या.

* * *

Total No. of Questions : 5

SEAT No. :

PB1085

[Total No. of Pages :2

[6210]-503
T.Y.B.A.
URDU
DSE-1C : Urdu Literature Criticism & Research
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35071)

Time : 2½ Hours]

[Max. Marks : 70

ہدایات: تمام سوالات لازمی ہیں۔
بائیں جانب دئے گئے نمبرات سوالات کے مکمل مارکس ہیں۔

سوال نمبر۱۔ تنقید کی تعریف بیان کرتے ہوئے تنقید کی اہمیت وافادیت پر روشنی ڈالئے۔ [10]

یا

اردو تذکرے اردو تنقید کے ابتدائی نقش ہیں۔واضح کیجئے۔

سوال نمبر۲۔ تنقید کے ارتقاء پر روشنی ڈالتے ہوئے نفسیاتی تنقید کا جائزہ پیش کیجئے۔ [15]

یا

تاثراتی تنقید پر تفصیلی بحث کیجئے۔

سوال نمبر۳۔ تحقیق کی تعریف بیان کرتے ہوئے اصولِ تحقیق پر روشنی ڈالئے۔ [10]

یا

تحقیق کے فن پر گفتگو کرتے ہوئے طریقہء تحقیق پر روشنی ڈالئے۔

سوال نمبر۴۔ آل احمد سرورؔ کی تنقید نگاری کا تفصیلی جائزہ تحریر کیجئے۔ [15]

یا

پروفیسر سیدہ جعفر کی تحقیقی خدمات کا احاطہ کیجئے۔

P.T.O.

سوال نمبر۵۔ مختصر نوٹ تحریر کیجئے۔(کوئی چار) [20]

۱) ادبی تنقید

۲) اردو تذکرے

۳) مشرقی تنقید

۴) ادبی تحقیق

۵) نقاد کے فرائض

۶) اصول تحقیق

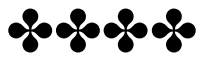

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PB1086

[Total No. of Pages : 2

[6210]-504
T.Y.B.A.
HINDI (हिंदी)
DSE-1C-S-3 : हिंदी साहित्य का इतिहास
आदिकाल, भक्तिकाल, रीतिकाल का सामान्य परिचय
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35091)

समय : *2½* घंटे*]* *[* पूर्णांक : *70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक है।

प्र.*1)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) वीरगाथाकालीन साहित्य की विशेषताएँ लिखिए।

ब) हिंदी साहित्य के इतिहास के नामकरण की चर्चा कीजिए।

क) खडीबोली हिंदी के विकास में अमीर खुसरो का योगदान लिखिए।

ड) आदिकाल की राजनीतिक पृष्ठभूमि विशद कीजिए।

प्र.*2)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) 'कृष्णभक्ति काव्यधारा' की प्रवृत्तियाँ स्पष्ट कीजिए।

ब) भक्ति आंदोलन का महत्व विशद कीजिए।

क) संत काव्य की विशेषताएँ लिखिए।

ड) सुफी काव्यधारा का परिचय दीजिए।

प्र.*3)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) रीतिबद्ध काव्य में 'केशवदास' का योगदान लिखिए।

ब) रीतिकाल की राजनीतिक परिस्थिति का वर्णन कीजिए।

क) 'कवि बिहारी' का परिचय दीजिए।

ड) 'रीतिमुक्त काव्य' की प्रवृत्तियाँ लिखिए।

प्र.*4)* निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए। **[21]**

अ) नाथ साहित्य

ब) पृथ्वीराज रासो

क) कबीर

ड) जायसी

इ) रीति सिद्ध काव्य

फ) रीतिमुक्त कवि घनानंद

P.T.O.

प्र.5) निम्नलिखित बहुविकल्पिय प्रश्नों में से किन्हीं सात प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[7]**

i) 'खडीबोली हिंदी' का प्रथम कवि किसे कहा जाता है?

अ) अमीर खुसरो ब) कबीर

क) जायसी ड) गोरखनाथ

ii) हिंदी साहित्य के किस काल को 'स्वर्ण काल' कहा जाता है?

अ) आदिकाल ब) रीतिकाल

क) आधुनिक काल ड) भक्तिकाल

iii) 'संत कबीर' किस काव्यधारा के कवि है?

अ) सुफी ब) रामभक्ति

क) ज्ञानाश्रयी ड) कृष्णभक्ति

iv) आदिकाल को 'आरंभिक काल' किसने कहा है?

अ) मिश्र बंधू ब) रामकुमार वर्मा

क) आ. रामचंद्र शुक्ल ड) जॉर्ज ग्रियर्सन

v) आ. रामचंद्र शुक्ल के अनुसार 'भक्तिकाल' की समय – सीमा क्या है?

अ) वि. सं. 1375 से वि. सं. 1700

ब) वि. सं. 1445 से वि. सं. 1680

क) वि. सं. 1500 से वि. सं. 1700

ड) वि. सं. 1350 से वि. सं. 1600

vi) 'कवि बिहारी' किस काव्यधारा के कवि है?

अ) रीतिसिद्ध ब) आदिकाल

क) राम भक्ति काव्य ड) कृष्णभक्ति काव्य

vii) आदिकालीन साहित्य की भाषा कौन – सी है?

अ) ब्रज ब) अवधी

क) भोजपुरी ड) डिंगल – पिंगल

viii) नाथोंकी संख्या कितनी मानी जाती है?

अ) सात ब) पाँच

क) आठ ड) नौं

ix) 'रामचंद्रिका' किसकी रचना है?

अ) सुरदास ब) केशवदास

क) घनानंद ड) देव

x) इनमें से किस काल में लक्षण ग्रंथों की रचना हुई है?

अ) आदिकाल ब) भक्तिकाल

क) रीतिकाल ड) वीरगाथाकाल

* * *

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PB1087

[Total No. of Pages : 3

[6210]-505
T.Y. B.A.
SANSKRIT (संस्कृत)
DSE-1C : लघुसिद्धान्तकौमुदी : वैदिक वाङ्मयाचा इतिहास व निबंध
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester -V) (35111)

वेळ : 2½ तास] [एकूण गुण : 70

सूचना :
1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
All questions are compulsory.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
Figures to the right indicate full marks.

प्र.1) अ) खालीलपैकी कोणतेही तीन सूत्रे स्पष्ट करा. **[15]**

Explain any three सूत्रs of the following.

i) अणुदित्सवर्णस्य चाऽप्रत्ययः।

ii) आद् गूणः।

iii) अवङ् स्फोटायनस्य

iv) उपदेशेऽजनुनासिक इत्।

ब) खालीलपैकी कोणत्याही दोन संज्ञा स्पष्ट करा.

Explain any two terms of the following. **[5]**

i) निपात।

ii) उपसर्गः।

iii) टि।

प्र.2) अ) संधि ओळखून, ससूत्र स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही पाच) **[5]**

Identify the संधि with relevemt सूत्र (any five)

i) पावकः।

ii) गङ्गोदकम्।

iii) हर इह।

iv) उपोषति।

v) अहो ईशाः।

vi) ब्रह्मर्षिः।

P.T.O.

ब) उचितानि युग्मानि विचिनुत। (कान्यपि पञ्च) **[5]**

अ		ब	
i)	हश्	a)	महाप्राणाः।
ii)	शल्	b)	आभ्यन्तरप्रयत्नः
iii)	क वर्गः	c)	यण्।
iv)	ईषत्स्पृष्टम्	d)	कण्ठस्थानम्।
v)	अन्तःस्थाः	e)	अनुस्वारः।
vi)	अं	f)	विवाराः श्वासा अघोषाश्च।
		g)	संवारा नादा घोषाश्च।

प्र.3) दीर्घोत्तरे लिहा. (कोणत्याही दोन प्रश्नांची) **[20]**

Write essay type answers. (any two)

i) वैदिक देवतांवर निबंध लिहा.

Write an essay on वैदिक देवता.

ii) अथर्ववेदाची विविध नावे लिहा व ती त्याच्या स्वरूपावर कसा प्रकाश टाकतात, हे स्पष्ट करा.

Write different names of the अथर्ववेद and explain how for these names are relevant to it.

iii) सामवेदाच्या ब्राह्मणग्रंथांवर निबंध लिहा.

Write an essay on ब्राह्मण teuts of the सामवेद.

प्र.4) अ) टीपा लिहा. (कोणतीही एक) **[5]**

Write a note.

i) शतपथब्राह्मणम्।

ii) अथर्ववेदाचे अंतर्गत स्वरूप।

Content of the अथर्ववेद.

ब) उचितानि युग्मानि विचिनुत। (कान्यपि पञ्च) **[5]**

अ		ब	
i)	संहितोपनिषद् ब्राह्मणम्	a)	यजुर्वेदः।
ii)	कौषीतकिब्राह्मणम्	b)	गोत्रमण्डलम्।
iii)	यजुषां वेदः	c)	ऋग्वेदः।
iv)	वसिष्ठऋषेः	d)	अग्निः।
v)	नाराशंसः	e)	इन्द्रः।
vi)	सोमपा	f)	अश्विनौ।
		g)	सामवेदः।

प्र.5) कोणत्याही एका विषयावर संस्कृतभाषेत निबंध लिहा. **[10]**

Write an essay on any one of the following in the sanskrit language.

i) पुस्तकानि अस्माकं मित्राणि।

ii) लोकोत्तराणां चेतांसि को हि विज्ञातुमर्हति।

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1088

[Total No. of Pages : 4

[6210]-506
T.Y.B.A.
ECONOMICS
DSE-1C-S-3 : International Economics - I
(2019 Pattern)(CBCS)(Semester - V) (Special Paper - III) (35151)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Answer the following questions in one to two sentence each (Any Eight) **[16]**

a) What is 'Balance of Trade'?

b) Write the meaning of 'Intra-Industry Trade'.

c) What is 'Terms of Trade'?

d) What is 'International Trade'?

e) Write the meaning of two-two-two assumption of Hecksher-Ohlin theory.

f) Who introduced the concept of 'Net Barter Terms of Trade'?

g) Write the definition of international Economics'.

h) State the meaning of 'Devaluation'.

i) State the meaning of 'Single Factoral Terms of Trade'.

j) Wrtie any two items included in Capital Account.

Q2) Write the answer to the following questions in brief (Any four) **[16]**

a) Explain the types of 'Terms of Trade'.

b) Explain the scope of 'International Economics'.

c) Explain any four causes of 'Intra-Industry Trade'.

d) Explain in brief the factors that determine the 'Terms of Trade'.

e) Explain the components of 'Balance of Payments'.

f) Explain the concept of 'Gross Barter' 'Terms of Trade'.

P.T.O.

Q3) Write the answer to the following questions in 100 words each (Any Three)**[18]**

a) Explain the causes of disequilibrium in the 'Balance of Payments'.

b) Explain the importance of International Trade.

c) Explain the causes of 'Unfavourable Terms of Trade' to developing countries.

d) Discribe the 'Absolute Cost Advantages Theory'.

Q4) Write the answers to the following questions in 200 words each (Any Two)**[20]**

a) Explain the difference between 'Inter-Regional Trade' and 'International Trade'.

b) Explain Ricardo's theory of 'Comparative Cost Advantage'.

c) Explain the measures to correct disequilibrium in the 'Balance of Payments'.

Total No. of Questions : 4]

PB1088

[6210]-506
T.Y.B.A.
ECONOMICS
DSE-1C-S-3 : International Economics - I
(2019 Pattern)(CBCS)(Semester - V) (Special Paper - III) (35151)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे आकृत्या काढा.

4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची एक ते दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) व्यापारतोल म्हणजे काय?

ब) आंतरउद्योग व्यापाराचा अर्थ लिहा.

क) व्यापारशर्ती म्हणजे काय?

ड) आंतरराष्ट्रीय व्यापार म्हणजे काय?

इ) हेक्श्चर ओहलीन सिद्धांतामधील दोन–दोन–दोन गृहीतांचा अर्थ लिहा.

फ) निव्वळ वस्तू व्यापारशर्ती संकल्पना कोणी मांडली?

य) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्राची व्याख्या लिहा.

र) अवमुल्यनाचा अर्थ सांगा.

ल) एक घटक व्यापारशर्तीचा अर्थ सांगा.

व) भांडवली खात्यात समाविष्ठ होणाऱ्या कोणत्याही दोन बाबी लिहा.

प्र.*2)* थोडक्यात उत्तरे द्या. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) व्यापारशर्तीचे प्रकार स्पष्ट करा.

ब) आंतरराष्ट्रीय अर्थशास्त्राची व्याप्ती विशद करा.

क) आंतर–उद्योग व्यापाराचे कोणतेही चार कारणे स्पष्ट करा.

ड) व्यापार शर्ती निर्धारित करणारे घटक थोडक्यात स्पष्ट करा.

इ) व्यवहारतोलाचे घटक स्पष्ट करा.

फ) स्थुल वस्तू व्यापारशर्ती संकल्पना स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) व्यवहारतोलातील असमतोलाची कारणे विशद करा.

ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे महत्त्व स्पष्ट करा.

क) विकसनशील देशांना व्यापारशर्ती प्रतिकूल असण्याची कारणे विशद करा.

ड) निरपेक्ष खर्च लाभ सिद्धांत विशद करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) आंतर–प्रादेशिक व आंतरराष्ट्रीय व्यापार यातील फरक स्पष्ट करा.

ब) रिकार्डो यांचा तुलनात्मक लाभ सिद्धांत विशद करा.

क) व्यवहारतोलातील असमतोल दूर करण्याच्या उपाययोजना विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1089

[Total No. of Pages : 4

[6210]-507
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE-1C : Public Administration
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35161)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any Eight of the following. Each answer in 20 words. **[16]**

a) State any two importance of public Administration?

b) Write the difinition of public Administration?

c) State two differences between public and private Administration?

d) Write the definition of New-Public administration?

e) State the two stages of development of New-Public Administration.

f) State any two objectives of New-Public Administration?

g) What is the traditional approach?

h) State two types of approach?

i) What is good Governance?

j) Mention two advantages of E-Governance?

Q2) Attempt any four of the following each answer in 50 words. **[16]**

a) Importance of Public Administration.

b) Explain the difference between public and private administration?

c) Rise of New-Public Administration?

d) System approach.

e) State the Features of E-Governance?

f) State the characteristics of New-Public Administrations?

P.T.O.

Q3) Write the answer to any three of the following questions in 100 words each **[18]**

a) Write the characteristics of Public Administration.

b) Minnowbrook conference.

c) Principles of Behaviorism.

d) State the advantages of E-Governance?

Q4) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Explain the development of New-Public administration?

b) Explain the traditional approach to the study of public administration.

c) Explain the meaning and nature of New Public Administration?

Total No. of Questions : 4]

PB1089

[6210]-507
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE-1C : Public Administration
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35161)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा. **[16]**

अ) लोकप्रशासनाची कोणतीही दोन महत्त्व सांगा?

ब) लोकप्रशासनाची व्याख्या लिहा.

क) लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासनातील दोन फरक सांगा.

ड) नव–लोकप्रशासनाची व्याख्या लिहा.

इ) नव–लोकप्रशासनाच्या विकासाची दोन टप्पे सांगा.

फ) नव–लोकप्रशासनाची कोणतेही दोन उद्दिष्ट्ये सांगा.

य) पारंपरिक दृष्टिकोण म्हणजे काय?

र) दृष्टिकोणाचे दोन प्रकार सांगा.

ल) सुशासन म्हणजे काय?

व) ई–प्रशासनाची दोन फायदे सांगा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दात उत्तरे लिहा. **[16]**

अ) लोकप्रशासनाचे महत्त्व.

ब) लोकप्रशासन व खाजगी प्रशासन यातील फरक स्पष्ट करा.

क) नव–लोकप्रशासनाचा उदय.

ड) व्यवस्था दृष्टिकोण.

इ) ई–प्रशासनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

फ) नव लोकप्रशासन वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा. **[18]**

अ) लोकप्रशासनाची वैशिष्ट्ये लिहा.

ब) मिनोब्रूक परिषदा.

क) वर्तनवादाची तत्त्वे.

ड) ई–प्रशासनाची फायदे सांगा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची प्रत्येकी 200 शब्दात उत्तरे लिहा. **[20]**

अ) नव–लोकप्रशासनाचा विकास स्पष्ट करा.

ब) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचे पारंपरिक दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

क) नव लोकप्रशासनाचा अर्थ सांगून स्वरूप स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1090

[Total No. of Pages :2

[6210]-508
T.Y.B.A.
HISTORY
DSE-1C : Introduction to Historiography
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35171)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***The numbers to the right indicate full marks for the questions.***

Q1) Write the answer in 300 words (any one) **[15]**

a) Write any two definitions of history and explain the nature of History.

b) Write information about written unwritten sources.

Q2) Write the answer in 300 words (any one) **[15]**

a) Evaluate the co-relation between history and political science.

b) Explain the process of scrutiny of documents in external criticism.

Q3) Write the answer in 200 words (any two) **[20]**

a) Explain the importance of a Bibliography in historical research.

b) Explain the classification of primary and secondary sources.

c) Explain the importance of footnotes in historical research.

d) Write a brief description of the negative criticism in the internal criticism.

Q4) Write the short notes (any 4). **[20]**

a) The importance of sources.

b) Problem formulation.

c) Objectives of Research.

d) Hypothesis of research.

e) History and geography co-relation.

f) Oral sources.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PB1090

[6210]-508
T.Y.B.A.
HISTORY
DSE-1C : Introduction to Historiography
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35171)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. (फक्त एक) **[15]**

अ) इतिहासाच्या कोणत्याही दोन व्याख्या लिहा व इतिहासाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) लिखित व अलिखित साधनांची सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांचे 300 शब्दात उत्तर लिहा. (फक्त एक) **[15]**

अ) इतिहास व राज्यशास्त्र यांच्या सहसंबंधांचे मूल्यमापन करा.

ब) बाह्यरंग परीक्षणातील कागदपत्रांच्या तपासणीची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तर लिहा. (फक्त दोन) **[20]**

अ) ऐतिहासिक संशोधनातील संदर्भसूचीचे (बिबलीओग्राफी) महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) प्राथमिक व दुय्यम साधनांचे सविस्तर वर्गीकरण करा.

क) ऐतिहासिक संशोधनातील तळटिपांचे महत्त्व स्पष्ट करा.

ड) अंतरंग परीक्षणातील नकारात्मक परीक्षणाची थोडक्यात माहिती लिहा.

प्र.*4)* टिपा लिहा. (फक्त चार) **[20]**

अ) साधनांचे महत्त्व

ब) समस्या सूत्रण

क) संशोधनाची उद्दिष्ट्ये

ड) संशोधनाची गृहीतके

इ) इतिहास व भूगोल सहसंबंध

फ) मौखिक साधने

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1091

[Total No. of Pages : 4

[6210]-509
T.Y.B.A.
GEOGRAPHY
DSE-1C-GG-320(A) : Geography of India - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35201)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***
4) ***Use of map stencils is allowed.***

Q1) Write answer of questions about 20 words each. (any eight) **[16]**

a) State the geographical area of India.

b) Which country is sharing largest adjoining boundary of India?

c) Name any two peaks of Himalaya.

d) Write the characteristics of Pehinsular Plateau.

e) Write the characteristisc of Andman Nicorbar Island.

f) Write the name of any two east flowing rivers.

g) Which soil is favourable for cotten?

h) Write the any two names of tributaries of Ganga River.

i) Write the mansoon season duration in India.

j) What is soil degradation?

Q2) Write the answer of the questions about 50 words each. (any three) **[18]**

a) India-China relationship.

b) Lakshadweep island.

c) Krushna River.

d) Summer Season.

P.T.O.

Q3) Write the answer of questions about 100 words each. (any two) **[16]**

a) Write in details about Western Coastal Plain.

b) Explain Narmada River System.

c) Explain Soil types in India.

Q4) Write the answer of questions about 300 words each. (any one) **[20]**

a) Write the names of major river in India and explain Brahmputra River System.

b) What do you mean by mansoon and write the characteristics and distribution of mansoon in India.

Total No. of Questions : 4]

PB1091

[6210]-509
T.Y.B.A.
GEOGRAPHY
DSE-1C-GG-320(A) : Geography of India - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35201)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दात लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) भारताचे एकुण क्षेत्रफळ किती आहे?

ब) भारताची सर्वाधिक भू–सीमा कोणत्या देशाला लागून आहे?

क) हिमालयातील कोणत्याही दोन शिखरांची नावे लिहा?

ड) द्विपकल्पीय पठाराची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये लिहा?

इ) अंदमान निकोबार बेटसमुहाची वैशिष्ट्ये लिहा.

फ) भारतातील दोन पुर्ववाहिनी नद्यांची नावे लिहा.

य) कापुस उत्पादनासाठी कोणती मृदा प्रसिद्ध आहे?

र) गंगा नदीच्या दोन उपनद्यांची नावे लिहा.

ल) भारतातील मोसमी पर्जन्याचा कालावधी सांगा.

व) मृदा अवनती म्हणजे काय?

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) भारत चीन संबंध

ब) लक्षद्विप बेटसमुह

क) कृष्णा नदी

ड) उन्हाळा ऋतू

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) पश्चिम किनारपट्टीच्या मैदानाचे सविस्तर वर्णन करा.

ब) नर्मदा नदीप्रणालीची सविस्तर माहिती द्या.

क) भारतातील मृदा प्रकारांचे वर्णन करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) भारतातील प्रमुख नद्यांची नावे सांगुन ब्रह्मपुत्रा नदीप्रणालीचे सविस्तर वर्णन करा.

ब) मान्सुन म्हणजे काय ते सांगुन मान्सुनची वैशिष्ट्ये व वितरण सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1092

[Total No. of Pages : 3

[6210]-510

T.Y. B.A.

MUSIC

DSE-1C (32518) (S-5) : राग संगीत गायन

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35211)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील मध्यलय ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. **[10]**

ब) या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाचा स्वरविस्तार लिहा. **[5]**

प्रश्न 2) अ) मियाँ मल्हार, दरबारी कानडा, पुरिया कल्याण यापैकी कोणत्याही एका रागाची आरोह–अवरोह, पकड यासह संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका लिहा. **[5]**

i) त्रिताल

ii) जत

iii) एकताल

प्रश्न 3) अ) एक वाक्यात उत्तरे द्या. **[8]**

i) आरोह म्हणजे काय?

ii) पकड म्हणजे काय?

iii) या अभ्यासक्रमातील मारवा थाटाचा राग कोणता?

iv) अहिर–भैरव रागाचा थाट कोणता?

P.T.O.

ब) टिपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[12]**

i) वैदिक संगीत

ii) वैदिक काळातील वाद्ये

iii) प्रबंध

iv) जाती गायन

प्रश्न 4) अ) चरित्र लिहा (कोणतेही एक) **[10]**

i) पन्नालाल घोष

ii) किशोरी आमोणकर

iii) विलायत खाँ

ब) निबंध लिहा (कोणताही एक) **[10]**

i) संगीत रत्नाकर

ii) कंठसाधना

iii) कंठसंस्कार

Total No. of Questions : 4]

PB-1092

[6210]-510

T.Y. B.A.

MUSIC

DSE-1C (32518) (S-5) : तबला

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35211)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.*

2) *उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.*

प्रश्न 1) अ) स्वतंत्र तबला वादनाविषयी लिहा. **[10]**

ब) फरद या वादन प्रकाराबद्दल लिहा. **[5]**

प्रश्न 2) अ) बनारस घराणे याविषयी लिहा. **[10]**

ब) पेशकार हा वादन प्रकार विशद करा. **[5]**

प्रश्न 3) अ) तिहाई व त्याचे प्रकार याविषयी लिहा. **[8]**

ब) तबला साथसंगत याविषयी विचार लिहा. **[12]**

प्रश्न 4) अ) जीवन चरित्र लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

i) लाला भवानीदास

ii) पं. कंठे महाराज

ब) पंजाब घराण्याचा इतिहास लिहा. **[10]**

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1093

[Total No. of Pages : 4

[6210]-511
T.Y. B.A.
PSYCHOLOGY
DSE-1C : Psychological Testing
(2019 Pattern) (Semester - V) (35221)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures in the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 50 words each. (Any four) :** **[20]**

a) State the classification of the psychological test.

b) Describe the age & Grade Norms.

c) Explain the speed test.

d) State the true score Reliability.

e) State situational Norms.

f) Explain the construct & Congurgent validity.

Q2) **Answer the following questions in 100 words each. (Any Two) :** **[20]**

a) Discuss the Test-Retest, Split Half Reliability.

b) Explain Item deficulty and Item discrimination.

c) Discuss the History of test.

d) Explain the content and concurrent validity.

P.T.O.

Q3) **Answer the following question in 500 words each. (Any One) :** **[20]**

a) Describe the Reliability improvement techniques.

b) Discuss the ethical issues in the test construction.

Q4) **Write short note (Any Two) :** **[10]**

a) Nonverbal test

b) Parallel Form Reliability

c) Percentile Norms

d) Objectivity of test

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PB-1093

[6210]-511
T.Y. B.A.
PSYCHOLOGY
DSE-1C : Psychological Testing
(2019 Pattern) (Semester - V) (35221)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) मानसशास्त्रीय चाचणीचे वर्गिकरण स्पष्ट करा.

ब) वय व श्रेणी मानदंड सविस्तर लिहा.

क) गति चाचणी स्पष्ट करा.

ड) सत्य प्राप्तांक विश्वसनियता स्पष्ट करा.

इ) परिस्थितीजन्य मानदंड स्पष्ट करा.

फ) स्वनात्मक व समान यथार्थता स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) चाचणी – पूर्णचाचणी, अर्ध–विच्छेद विश्वसनियता, चर्चा करा.

ब) विधान काठीण्यता व विधान विभेदीकरण स्पष्ट करा.

क) मानसशास्त्री चाचणीच्या इतिहासाची चर्चा करा.

ड) आशयात्मक व सहवर्ती यथार्थता स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी एका प्रश्नाचे उत्तर 500 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) विश्वसनियता प्रबल करण्याचे तंत्र सविस्तर लिहा.

ब) चाचणी निर्मितील नैतिक घटकांवर चर्चा करा.

प्रश्न 4) टीपा लिहा कोणत्याही दोन **[10]**

अ) अशाद्दिक चाचणी

ब) समान प्रारूप विश्वसनियता

क) प्रतिशतश्रेणी मानदंड

ड) चाचणीचे उद्दिष्ट्ये

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4] **SEAT No. :**

PB-1094 **[Total No. of Pages : 4**

[6210]-512

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE - 1C - SPL. - 3 : International Organization

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35271)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 100 words each. (Any Three)** **[3 × 5 = 15]**

a) Explain the Objectives of United Nations.

b) State the Importance of Security Council.

c) Explain the Concept of Veto.

d) What is Human Rights?

e) What are the Objectives of World Health Organization (WHO)?

Q2) **Answer the following questions in 300 words each. (Any One)** **[1 × 15 = 15]**

a) Describe in details the Origin and Development of United Nations.

b) Explain in detail the role of India in United Nation.

Q3) **Answer the following questions in 200 words each. (Any Two)** **[2 × 10 = 20]**

a) Explain the Structure and role of Security Council.

b) Explain in detail the Nature and Scope of Human Rights.

c) Describe the Objectives of World Trade Organization (WTO)?

d) Explain the Structure and functions of World Health Organization (WHO)?

P.T.O.

Q4) **Write Short Notes (Any Four) :** **[4 × 5 = 20]**

a) Functions of United Nation

b) Structure of International Court of Justice

c) Need to Reconstruction of United Nation

d) Success of W.T.O.

e) United Nations and Human Rights

f) Future of United Nation

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1094

[6210]-512

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE - 1C - SPL. - 3 : International Organization

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35271)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[3 × 5 = 15]**

अ) संयुक्त राष्ट्राची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

ब) सुरक्षा परिषदेचे महत्व सांगा.

क) व्हेटो किंवा नकाराधिकाराची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) मानवी हक्क म्हणजे काय?

इ) जागतिक आरोग्य संघटनेची उद्दिष्टे कोणती?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) **[1 × 15 = 15]**

अ) संयुक्त राष्ट्राचा उदय आणि विकास सविस्तर विशद करा.

ब) संयुक्त राष्ट्रामधील भारताची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. (कोणतेही दोन) **[2 × 10 = 20]**

अ) सुरक्षा परिषदेची रचना आणि भूमिका स्पष्ट करा.

ब) मानवी हक्कांचे स्वरूप आणि व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

क) जागतिक व्यापार संघटनेची उद्दिष्टे विशद करा.

ड) जागतिक आरोग्य संघटनेची रचना आणि कार्ये स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[4 × 5 = 20]**

अ) संयुक्त राष्ट्रांची कार्ये

ब) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयाची रचना

क) संयुक्त राष्ट्राच्या पुनर्रचनेची गरज

ड) जागतिक व्यापार संघटनेचे यश

इ) संयुक्त राष्ट्र आणि मानवी हक्क

फ) संयुक्त राष्ट्राचे भवितव्य

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PB-1095

[Total No. of Pages : 2

[6210]-513
T.Y. B.A.
ENGLISH
Discipline Specific Elective
DSE - 1C : Appreciating Novel
(CBCS) (2019 Pattern) (Semester - V) (35331)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any THREE of the following questions.** **[15]**

a) Trace the development of novel in the 18th century.

b) Discuss the importance of conflict in novel.

c) What is plot? Differentiate between main plot and subplot.

d) What are the different types of character?

e) What is first person narrative technique?

Q2) **Write short notes on the following. (any THREE)** **[15]**

a) Bildungsroman.

b) Realistic Novel.

c) Epistolary Novel.

d) Gothic Novel.

e) Experimental Novel.

Q3) **Attempt any THREE of the following questions.** **[15]**

a) Analyse the character of Godfrey cass.

b) What message does the ending of the novel ‘Silas Marner’ give to the readers?

P.T.O

c) Comment on the moral values reflected in the novel ‘Silas Marner.

d) Comment on the role of gold and Eppic in Silas life.

e) Explore the social and economic themes presented in the novel ‘Silas Marner’.

Q4) **Attempt any THREE of the following questions.** **[15]**

a) Discuss the significance of the New Year’s Eve events in the novel ‘Silas Marner’.

b) Do you think Nancy Lammeter is a sensible woman? Justify your answer.

c) Comment on the theme of power of love and redemption in the novel ‘Silas Marner’.

d) Write a note on the portrayal of rural life in ‘Silas Marner’.

e) Analyse the character of Dunstan Cass and his influence on the plot of the novel.

Q5) **Attempt any ONE of the following questions.** **[10]**

a) Comment on the narrative technique used in the novel ‘Silas Marner’.

b) Explore the elements of social realism reflected in the novel ‘Silas Marner’.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB-1096

[Total No. of Pages : 2

[6210]-514
T.Y. B.A.
MATHEMATICS
DSE 1 C : MS - 5 Matric Spaces
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35341)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any FIVE of the following.** **[10]**

a) Is d(x, y) = $|x^2 - y^2|$ a metric on $\mathbb{R}$?

b) Find all open sets in a discrete metric space.

c) Give an example of an connected metric space.

d) Define dense set.

e) Find interior of $A = [0, 1) \cup \{2\}$ in $\mathbb{R}$ with respect to standard metric.

f) Find diameter of the set $A = (2, 11)$ in $\mathbb{R}$.

g) State any one equivalent characterization of a compact set.

Q2) **Attempt any FOUR of the following.** **[20]**

a) Prove that in a metric space, union of open balls is an open set.

b) Show that the parabola $P = \{(x, y) \in \mathbb{R}^2 \mid y = x^2\}$ is closed subset of $\mathbb{R}^2$.

c) Find two closed sets F_1 and F_2 in $\mathbb{R}$ which are disjoint but $d(F_1, F_2) = 0$.

d) Show by means of an example that the intersection of an arbitrary family open sets need not be open.

e) Let $f, g : X \to \mathbb{R}$ be continuous functions on a metric space X. Show that the map $\phi : X \to \mathbb{R}^2$ given by $\phi(x) = \big(f(x), g(x)\big)$ is continuous.

f) Is the set of rational numbers with standard metric dense in $\mathbb{R}$? Justify!

P.T.O

Q3) **Answer any FOUR of the following.** **[20]**

a) If A and B are compact subsets of metric space X, then show that $A \cup B$ is compact.

b) Prove that any compact subset of a metric space is complete.

c) Show that any finite subset of $\mathbb{R}$ with atleast two elements is not connected with respect to standard metric.

d) Let $f : [a, b] \to \mathbb{R}$ be a continuous function. Identify $f([a, b])$.

e) Show that $\mathbb{R}$ and the parabola given by $y = x^2$ in $\mathbb{R}^2$ are homeomorphic.

f) Show that any compact space is totally bounded.

Q4) **Attempt any TWO of the following.** **[20]**

a) Prove that a compact subset of a metric is closed and bounded.

b) Let X, Y be metric spaces. Prove that $f : X \to Y$ is continuous if and only if for every open set V in Y, its inverse image $f^{-1}(V)$ is open in X.

c) Let (X, d) be a metric space. Prove that a Cauchy sequence is convergent if and only if it has a convergent subsequence.

d) Let (X, d) be a metric space and $A \subset X$. Prove that closure of A in X is the smallest closed set in X containing A.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB-1097

[Total No. of Pages : 4

[6210]-515
T.Y. B.A.
SOCIOLOGY
DSE-1C : Fundamental Principles of Social Research
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35371)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short note (Any three) : **[15]**

a) Define social research.

b) Meaning of sampling.

c) Importance of confidentiality in social research.

d) Meaning of primary data.

e) Hypothesis.

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any three) : **[15]**

a) Explain the purpose of sampling.

b) Describe the ethics of social research.

c) Discuss the need of research design.

d) Explain sampling error.

e) What do you mean by Quota sampling method?

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any two) : **[20]**

a) Explain the meaning and significance of social research.

b) Elaborate the types of probability sampling.

c) Describe the secondary sources of data collection.

d) Write in brief about the types of social research.

P.T.O.

Q4) Answer the following questions in 300 words each (Any one) : **[20]**

a) Critically evaluate the different approaches in social research.

b) Elaborate the types of research design.

Total No. of Questions : 4]

PB-1097 **[6210]-515**

T.Y. B.A.
SOCIOLOGY
DSE-1C : Fundamental Principles of Social Research
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35371)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

3) *संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा लिहा. **[15]**

अ) सामाजिक संशोधनाची व्याख्या

ब) नमुना निवड तंत्राचा अर्थ

क) सामाजिक संशोधनातील गोपनीयतेचे महत्त्व

ड) प्राथमिक सामुग्रीचा अर्थ

इ) गृहीतकृत्ये

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) नमुना निवडीचे उद्देश स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक संशोधनातील नैतिकतेचे वर्णन करा.

क) संशोधन आराखडयाच्या आवश्यकतांची चर्चा करा.

ड) नमुना निवड पद्धतीच्या त्रुटी स्पष्ट करा.

इ) कोटा नमुना निवड पद्धती म्हणजे काय?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाची उत्तरे 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) सामाजिक संशोधनाचा अर्थ आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) संभाव्य नमुना निवड तंत्राचे प्रकार विशद करा.

क) तथ्य संकलनातील दुय्यम सामुग्री विशद करा.

ड) सामाजिक संशोधनाचे प्रकार थोडक्यात लिहा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) सामाजिक संशोधनातील चिकित्सात्मक मूल्यमापनाचे विविध दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

ब) संशोधन आराखडयाचे प्रकार विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1098

[Total No. of Pages : 4

[6210]-517

T.Y. B.A. (Regular)

PHILOSOPHY

DSE-1C-S4 : Thinkers and Textual Studies : Thinkers

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35421)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 100 words each. (Any Three) : [15]**

a) Give a brief biography of Nietzsche.

b) Summarize Wittgenstein's ideas in Tractatus.

c) Write a brief introduction to the life of Marcel.

d) Explain Nietzsche's concept of Ideal Society.

e) Briefly explain Marcel's concept of Mystery.

f) State the thought expressed by Marcel in his Metaphysical Diary.

Q2) **Answer the following questions in 200 words each. (Any Two) : [20]**

a) Briefly explain Marcel's concept of 'Being'.

b) Briefly explain Nietzsche's Ethical Thought.

c) Briefly explain Wittgenstein's concept of 'Atomism'.

d) Explain Nietzsche's term 'Will to Power'.

e) Briefly explain Wittgenstein's term 'Fact'.

P.T.O.

Q3) **Write Short notes in 100 words each. (Any Three) :** **[15]**

a) God is dead: Fredric Nietzsche.

b) Meaning Theory: Wittgenstein.

c) Primary Reflection: Marcel.

d) Marcel's opposition to abstraction of object.

Q4) **Answer the following question in 400 words. (Any One) :** **[20]**

a) Explain Nietzsche's theory of knowledge in detail.

b) Elaborate Wittgenstein's defense of Common Language (Investigation).

c) Elaborate Marcel's view of Being and interpersonal relationship.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PB-1098

[6210]-517

T.Y. B.A. (Regular)

PHILOSOPHY

DSE-1C-S4 : Thinkers and Textual Studies : Thinkers

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35421)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) नीत्शेचा जीवनपट थोडक्यात लिहा.

ब) विटगेन्स्टाइनने ट्रॅक्टॅटसमध्ये मांडलेला विचार सारांश रुपात लिहा.

क) मार्सेलचा जीवन परिचय थोडक्यात लिहा.

ड) नीत्शेची आदर्श समाज संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) मार्सेलची गुढता संकल्पना थोडक्यात विशद करा.

फ) मार्सेलने आपल्या मेटाफिजिकल डायरीमध्ये मांडलेला विचार सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) मार्सेल ची अस्मित्व संकल्पना थोडक्यात लिहा.

ब) नीत्शेचे नीतिविषयक विचार थोडक्यात स्पष्ट करा.

क) विटगेन्स्टाइनची अणुविधान संकल्पना थोडक्यात लिहा.

ड) नीत्शेची 'शक्तीसंकल्प' संज्ञा विशद करा.

इ) विटगेनस्टाईनच्या 'फॅक्ट' या शब्दाचे थोडक्यात स्पष्टीकरण करा.

प्रश्न 3) कोणत्याही तीनवर 100 शब्दांत टीपा लिहा. **[15]**

अ) ईश्वर मृत झाला आहे : नीत्शे.

ब) अर्थ उपपत्ती: विटगेन्स्टाइन.

क) प्राथमिक चिंतन : मार्सेल.

ड) मार्सेलचे वस्तूचे अमुर्तीकरण.

इ) विटगेन्स्टाइनची 'वस्तुस्थिती' संकल्पना

प्रश्न 4) खालील प्रश्नाचे 400 शब्दांत उत्तर लिहा (कोणताही एक) : **[20]**

अ) नीत्शेचा ज्ञान सिद्धांत सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) विटगेन्स्टानचे सामान्य भाषा समर्थन (इन्व्हेस्टिगेशन) सविस्तर लिहा.

क) मार्सेलचा अस्मित्व आणि आंतरव्यक्तित्व संबंधविषयक दृष्टिकोन सविस्तर लिहा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1099

[Total No. of Pages : 4

[6210]-518

T.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE - 1C : Financial Administration

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35441)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any Eight questions (20 words) : **[16]**

a) Write the definition of Financial Administration?

b) What is included in Financial Administration?

c) Which is the most important part of Financial Administration?

d) Name any one Parliamentary Committee?

e) What is the balanced budget?

f) Who is the current finance minister of India?

g) Write the definition of budget?

h) Name any two institutions of Financial Administration?

i) When does financial year start in India?

j) Which stage does the budget go through to get approval in India?

Q2) Attempt any Four questions (50 words) : **[16]**

a) Explain the Parliamentary Committee in Finance Administration?

b) Write the function of Financial Administration?

c) Write the tools of Financial Administration?

d) Write the types of budget?

e) Explain the Importance of budget?

f) Explain annual budget?

P.T.O.

Q3) Attempt any Three questions (100 words) : **[18]**

a) State the characteristics of Budget?

b) Explain the nature of Finance Administration?

c) Explain the role of legislature in Financial Administration.

d) Discuss the Implementation of budget?

Q4) Attempt any Two questions (200 words) : **[20]**

a) Explain the scope of Financial Administration by giving the meaning of Financial Administration?

b) Explain the process of budgeting?

c) Explain the role of executive board in Financial Administration?

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1099

[6210]-518

T.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE - 1C : Financial Administration

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35441)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दात लिहा. **[16]**

अ) वित्त प्रशासनाची व्याख्या लिहा?

ब) वित्त प्रशासनात कोणत्या गोष्टींचा समावेश केला जातो?

क) वित्त प्रशासनात सर्वात महत्त्वाचा भाग कोणता?

ड) कोणतीही एक संसदीय समिती सांगा?

इ) संतुलित अंदाजपत्रक म्हणजे काय?

फ) भारताचे विद्यमान वित्त मंत्री कोण आहेत?

य) अंदाजपत्रकाची व्याख्या लिहा?

र) वित्त प्रशासनाच्या कोणत्याही दोन संस्था सांगा?

ल) भारतात आर्थिक वर्षे केव्हा सुरूवात होते?

व) भारतात अंदाजपत्रकाला मंजुरी मिळविण्यासाठी कोणत्या अवस्थेमधून जावे लागते?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. **[16]**

अ) वित्त प्रशासना मधील संसदीय समिती स्पष्ट करा?

ब) वित्त प्रशासनाचे कार्य लिहा?

क) वित्त प्रशासनाची साधने लिहा?

ड) अंदाजपत्रकाचे प्रकार लिहा?

इ) अंदाजपत्रकाचे महत्त्व स्पष्ट करा?

फ) वार्षिक अंदाजपत्रक स्पष्ट करा?

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. **[18]**

अ) अंदाजपत्रकाची वैशिष्ट्ये सांगा?

ब) वित्त प्रशासनाचे स्वरूप स्पष्ट करा?

क) वित्त प्रशासनातील कायदेमंडळाची भूमिका स्पष्ट करा?

ड) अंदाजपत्रकाच्या अंमलबजावणीवर चर्चा करा?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) वित्त प्रशासनाचा अर्थ सांगून वित्त प्रशासनाची व्याप्ती स्पष्ट करा?

ब) अंदाजपत्रकाची प्रक्रिया स्पष्ट करा?

क) वित्त प्रशासनातील कार्यकारीमंडाची भूमिका स्पष्ट करा?

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1100

[Total No. of Pages : 1

[6210]-519
T.Y.B.A.
MARATHI (मराठी)
DSE-2C(03)+1 : वर्णनात्मक भाषाविज्ञान – भाग – 1
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35022)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांपर्यंत लिहा. **[10]**

अ) भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) उच्चारणकेंद्री स्वनविज्ञान संकल्पना स्पष्ट करा.

क) व्यवच्छेदक विनियोग म्हणजे काय? ते सोदाहरण लिहा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांपर्यंत लिहा. **[20]**

अ) मानव व मानवेत्तर भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) भाषाभ्यासाच्या अंगांचा परिचय करून द्या.

क) भाषेच्या लक्षणांचा परामर्श घ्या.

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांपर्यंत लिहा. **[20]**

अ) स्वनविज्ञान म्हणजे काय ते सांगून त्यांच्या तीन शाखा कोणत्या?

ब) वागिंद्रियांचे स्वरूप व कार्य आकृतीसह स्पष्ट करा.

क) स्वनांच्या वर्गीकरणाची तत्त्वे स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांपर्यंत लिहा. **[20]**

अ) स्वन–स्वनिम–स्वनांतर ही संकल्पना सांगून स्वनिमांचे विशेष लिहा.

ब) खंडित व खंडाधिष्ठीत स्वनिम सोदाहरण स्पष्ट करा.

क) मराठी स्वनिम व्यवस्थेचे विवरण करा.

Total No. of Questions : 5] SEAT No. :

PB1101 [Total No. of Pages : 2

[6210]-520

T.Y.B.A.

URDU

DSE-2C : Essay, Grammer & Prosody

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35072) (Paper-IV)

Time : 2½ Hours] [Max. Marks : 70

ہدایات: تمام سوالات لازمی ہیں۔
بائیں جانب نمبرات درج ہیں۔

سوال نمبر۱۔ مندرجہ ذیل میں سے کسی پانچ صنعتوں کی تعریف مع مثال لکھئے۔ **[15]**

۱) تشبیہہ ۲) مبالغہ

۳) ایہام ۴) تضاد

۵) تلمیع ۶) استعارہ

۷) تجنیس تام

سوال نمبر۲۔ ذیل سے کسی دو اشعار کی تقطیع کیجئے اور بحر کا نام لکھئے۔ **[10]**

۱) ہے بلندی سے فلک بوس نشیمن میرا ابر کہسار رہوں گل پاش ہے دامن میرا

۲) ہر دل مئے خیال کی مستی سے چور ہے کچھ اور آج کل کلیموں کا طور ہے

۳) ونبیوں میں رحمت لقب پانے والا مرادیں غریبوں کی بر لانے والا

سوال نمبر۳۔ الف) مندرجہ ذیل میں سے کسی تین کی وضاحت کیجئے۔ **[15]**

۱) فعل ۲) صفت ۳) اعراب

۴) اسم ۵) زمانہ

P.T.O.

ب) مندرجہ ذیل میں سے کسی پانچ کو جملوں میں استعمال کیجئے۔ [10]

۱) تارے دکھائی دینا

۲) دیر آئے درست آئے

۳) آم کے آم گٹھلیوں کے دام

۴) نیم حکیم خطرے جان

۵) گیا وقت پھر ہاتھ نہیں آتا

۶) گھر کی مرغی دال برابر

۷) جو گرجتے ہیں وہ برستے نہیں

سوال نمبر ۴۔ مندرجہ ذیل میں سے کسی ایک عنوان پر مضمون لکھئے۔ [10]

۱) علم کے فائدے

۲) صحافت قوم کا پانچواں ستون ہے۔

۳) سنیما کا شوق

سوال نمبر ۵۔ مندرجہ ذیل عبارت میں سے کسی ایک کا اُردو میں ترجمہ کیجئے۔ [10]

a) It was rainy day. The children could not go out to play. So Lucky, Zeny and Perla stayed in the house. So the girls got their paper, Scissors and Crayons. Lucky cut out 5 papers of apples. She colored them red. Zeny cut out 6 mangoes, she colored them yellow. "Now we have many pretty paper fruits for out store", said Perla.

b) I love my family, they always take care of me. My mother loves to cook delicious food. I help her prepare the meal. My mother & father works for the family. He helps mother too with the dishes and the laundry. We help each other in everything. We are a happy and loving family. My brother and sister are also nice to me.

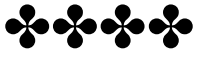

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PB1102

[Total No. of Pages : 3

[6210]-521
T.Y.B.A.
HINDI (हिन्दी)
DSE 2C (S4) : भाषाविज्ञान (सामान्य परिचय)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35092)

समय : *2½* घंटे] [पूर्णांक : *70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर के अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं।

प्र.*1)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **[14]**

अ) भाषाविज्ञान की प्रमुख परिभाषाओं का विवेचन करते हुए भाषाविज्ञान के विविध नाम लिखिए।

ब) भाषाविज्ञान की प्रमुख शाखाओं का सामान्य परिचय दीजिए।

क) भाषाविज्ञान और भूगोल तथा भाषाविज्ञान और मनोविज्ञान का सहसंबंध स्पष्ट कीजिए।

ड) भाषाविज्ञान का अन्य शाखाओं के साथ क्या संबंध है? संक्षेप में लिखिए।

प्र.*2)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **[14]**

अ) ध्वनि उच्चारण में सहायक विविध उच्चारण अवयवों का परिचय दीजिए।

ब) ध्वनिगुण का महत्त्व स्पष्ट करते हुए किन्हीं दो ध्वनिगुणों का परिचय दीजिए।

क) ध्वनि परिवर्तन के कारण संक्षेप में लिखिए।

ड) रूप परिवर्तन के कारण संक्षेप में विवेचित कीजिए।

प्र.*3)* निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर संक्षेप में लिखिए। **[14]**

अ) अर्थविज्ञान की अवधारणा स्पष्ट करके उसकी परिभाषा लिखिए।

ब) अर्थपरिवर्तन की दिशा अर्थसंकोच का सोदाहरण परिचय दीजिए।

क) अर्थपरिवर्तन की दिशाएँ अर्थविस्तार एवं अर्थादेश को संक्षेप में लिखिए।

ड) अर्थपरिवर्तन के कारणों का सोदाहरण परिचय दीजिए।

P.T.O.

प्र.4) निम्नलिखित में से किन्हीं तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए। **[21]**

अ) भाषाविज्ञान और व्याकरण

ब) भाषाविज्ञान के विविध नाम

क) रूपविज्ञान का अर्थ और परिभाषा

ड) मुक्तरूपिय एवं बद्धरुपिय का परिचय

इ) अर्थविज्ञान की अवधारणा

फ) अर्थपरिवर्तन के दो कारणों का परिचय

प्र.5) निम्नलिखित में से किन्हीं सात बहूविकल्पीय प्रश्नों के उचित पर्याय लिखिए। **[7]**

i) भाषाविज्ञान किन दो शब्दों के योग से बना है?

अ) भाषा और विज्ञान ब) भाषा और साहित्य

क) भाषा और व्याकरण ड) भाषा और कला

ii) भाषा का वैज्ञानिक अध्ययन कौन करता है?

अ) साहित्य ब) समाज

क) भाषाविज्ञान ड) इतिहास

iii) भाषाविज्ञान और मनोविज्ञान में किसका अध्ययन किया जाता है?

अ) भाषाविज्ञान और मनोविज्ञान के संबंध का।

ब) भाषाविज्ञान और भूगोल के संबंध का।

क) भाषाविज्ञान और साहित्य के संबंध का।

ड) भाषाविज्ञान और व्याकरण के संबंध का।

iv) भाषाविज्ञान की कौनसी शाखा में ध्वनि या स्वन का अध्ययन होता है?

अ) वाक्यविज्ञान ब) ध्वनिविज्ञान

क) शब्दविज्ञान ड) अर्थविज्ञान

v) ध्वनि का पर्यायवाची शब्द कौनसा है?

अ) पद ब) स्वन

क) स्वर ड) व्यंजन

vi) वागावयव या वाग्यंत्र का दूसरा नाम है।

अ) श्रवणयंत्र ब) ध्वनियंत्र

क) वायुयंत्र ड) अग्नियंत्र

vii) मुक्त, बद्ध तथा मुक्तबद्ध किसके भेद है?

अ) स्वन के ब) ध्वनि के

क) रूप के ड) रूपिय के

viii) एक अर्थ के लोप होने पर जब शब्द नवीन अर्थ ग्रहण करता है तो उसे क्या कहते है?

अ) अर्थादेश ब) अर्थविस्तार

क) अर्थापकर्ष ड) अर्थोत्कर्ष

ix) शब्द के उच्चारण से जिसकी प्रतीति होती है उसे क्या कहते है?

अ) वाक्य ब) अर्थ

क) ध्वनि ड) पद

x) 'स्याह' शब्द अर्थ–परिवर्तन की कौन–सी दिशा का उदाहरण है?

अ) अर्थविस्तार ब) अर्थसंकोच

क) अर्थादेश ड) अर्थोत्कर्ष

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1103

[Total No. of Pages : 2

[6210]-522

T.Y.B.A.

SANSKRIT (संस्कृत)

DSE-2C : अन्नंभट्टविरचित: तर्कसङ्ग्रह:

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35112)

वेळ *: 2½* तास*]* *[*एकूण गुण *: 70*

सूचना :
Instructions :

1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
All questions are compulsory.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
Figures to the right indicate full marks.

Q1) खालीलपैकी कोणत्याही तिघांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण द्या. **[15]**

Write a reference to context to any three of the following.

i) अभावश्चतुर्विध:।

ii) बालानां सुखबोधाय क्रियते तर्कसङ्ग्रह:।

iii) अयथार्थानुभवस्त्रिविध:।

iv) तत्र गन्धवती पृथिवी।

Q2) A) कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[10]**

Write any ten answers.

(मञ्जुषा–चत्वारि, वायुलोके, दु:खम्, पदसमूह:, आकरजम्, सविकल्पं ज्ञानम्, निर्विकल्पं ज्ञानम्, अयथार्था, प्रध्वंसाभाव:, आकाङ्क्षा, शब्द:, पदम्, योग्यता, रसना, चक्षु:, द्विविधम्)

i) प्रतिकूलतया वेदनीयं .....।

ii) वायो: शरीरं ..... लोके।

iii) सुवर्णादि विषय: .....।

iv) डित्थोऽयम् इति ..... ज्ञानम्।

v) नैयायिकमतानुसारेण ..... प्रमाणानि।

vi) वाक्यं .....।

P.T.O.

vii) पदस्य पदान्तरव्यतिरेकप्रयुक्तान्वयाननुभावकत्वम् .....।

viii) परत्वं .....।

ix) अप्रमाजन्या स्मृतिः .....।

x) घटो ध्वस्तः अत्र .....।

xi) आकाशमात्रवृत्तिः गुणः .....।

xii) रसग्राहकमिन्द्रियं .....।

B) संस्कृत भाषेत उत्तर द्या. (कोणतेही पाच) **[5]**

Write answers in the Sanskrit language. (Any Five)

i) पिठरपाकवादिनः के?

ii) तेजः विषयरूपेण कतिविधम्?

iii) औलुक्यदर्शनस्य प्रणेता कः?

iv) आपद्रव्यस्य लक्षणं किम्?

v) कारणस्य लक्षणं किम्?

vi) संयोगनाशको गुणो कः?

Q3) दीर्घोत्तर लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

Write a broad answer. (Any one)

i) द्रव्यविचारः।

ii) शाब्दमितिः नाम यथार्थानुभावः।

Q4) टीपा लिहा. (कोणत्याही दोन) **[20]**

Write a short note in English or Marathi.

i) अन्नंभट्टाचार्येण कृतं मङ्गलाचरणम्।

ii) उपमितिः।

iii) लिङ्गं त्रिविधम्।

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1104

[Total No. of Pages : 4

[6210]-523
T.Y.B.A.
ECONOMICS
DSE-2C : Public Finance - I (Special Paper - IV)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35152)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***Attempt all questions.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Answers should be precise and to the point.***
4) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) Answer the following question in 20 words each. (Any Eight) **[16]**

a) What is Public Finance?

b) Define Indirect Tax.

c) What is Public Expenditure?

d) What is Private Finance?

e) State the two sources of Public Debt.

f) What is Incidence of a Tax.

g) Define External Debt.

h) What is Public Debt.

i) What is Principle of Social Advantages.

j) State the two sources of Public Revenue.

Q2) Answer the following questions in 50 words each. (Any Four) **[16]**

a) State the similarities of Public Finance & Private Finance.

b) State the merits of Direct Tax.

c) State the principles of Public Expenditure.

d) State the Importance of Public Debt.

e) Explain the Role of Public Finance.

f) State the Demerits of Indirect Tax.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 100 words each. (Any Three) **[18]**

a) State the difference between Public Finance & Private Finance.

b) State the Merits of Indirect Tax.

c) State the Wagner's law of Public Expenditure.

d) Explain the methods of Repayment of Public Debt.

Q4) Answer the following questions in 200 words each. (Any Two) **[20]**

a) What is Public Finance? Explain the scope of Public Finance.

b) What is Tax? Explain the Types of Tax.

c) What is Public Expenditure? Explain the Reason for Increase in Public Expenditure.

Total No. of Questions : 4]

PB1104

[6210]-523
T.Y.B.A.
ECONOMICS
DSE-2C : Public Finance - I (Special Paper - IV)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35152)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) उत्तरे नेमकी व मुद्येसूद असावीत.

4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढाव्यात.

5) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दात लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) सार्वजनिक आयव्यय म्हणजे काय?

ब) अप्रत्यक्ष कराची व्याख्या सांगा.

क) सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय?

ड) खाजगी आयव्यय म्हणजे काय?

इ) सार्वजनिक कर्जाचे दोन स्त्रोत सांगा.

फ) करभार म्हणजे काय?

य) बाह्य कर्जाची व्याख्या सांगा.

र) सार्वजनिक कर्ज म्हणजे काय?

ल) सामाजिक लाभ तत्त्व म्हणजे काय?

व) सार्वजनिक उत्पन्नाचे दोन स्त्रोत सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) सार्वजनिक आयव्यय व खाजगी आयव्ययातील साम्य सांगा.

ब) प्रत्यक्ष कराचे गुण सांगा.

क) सार्वजनिक खर्चाची तत्त्वे सांगा.

ड) सार्वजनिक कर्जाचे महत्त्व सांगा.

इ) सार्वजनिक आयव्ययाची भूमिका स्पष्ट करा.

फ) अप्रत्यक्ष कराचे दोष सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) सार्वजनिक आयव्यय व खाजगी आयव्ययातील फरक सांगा.

ब) अप्रत्यक्ष कराचे गुण सांगा.

क) सार्वजनिक खर्चासंबधीचा प्रा. वॅग्नरचा नियम सांगा.

ड) सार्वजनिक कर्जाच्या परतफेडीच्या पद्धती स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) सार्वजनिक आयव्यय म्हणजे काय? सार्वजनिक आयव्ययाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) कर म्हणजे काय? कराचे प्रकार स्पष्ट करा.

क) सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय? सार्वजनिक खर्ज वादीची कारणे सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1105

[Total No. of Pages : 4

[6210]-524
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE-2C : International Relations
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35162)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any eight of the following questions. (20 words) **[16]**

a) State the meaning of 'International Relations'.

b) What is Cold War?

c) What is 'Idealism'?

d) What is 'Realism'?

e) State the two names of member states of 'ASEAN'.

f) Which are the permanent members of the Security Council?

g) Where is the headquarter of World Bank?

h) Who is the author of 'Politics Among Nations'?

i) When was the SAARC founded?

j) Who was Henry kissinger?

Q2) Answer any four of the following short notes. (50 words) **[16]**

a) Marxism

b) IMF

c) Neo-realism

d) BRICS

e) General Assembly

f) End of Cold War

P.T.O.

Q3) Answer any three of the following questions. (100 words) **[18]**

a) Explain the causes of the World War II.

b) Explain the system approach.

c) Discuss the role of World Bank.

d) Write the composition and functions of the Security Council.

Q4) Answer any two of the following questions. (200 words) **[20]**

a) Explain the nature and scope of International Relations.

b) Write the causes and impact of Cold War.

c) Explain the structure of the United Nations Organization.

Total No. of Questions : 4]

PB1105

[6210]-524
T.Y.B.A.
POLITICAL SCIENCE
DSE-2C : International Relations
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35162)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* **तास]** **[एकूण गुण :** *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा अर्थ सांगा.

ब) शितयुद्ध म्हणजे काय?

क) आदर्शवाद म्हणजे काय?

ड) वास्तववाद म्हणजे काय?

इ) आशिआनच्या दोन सदस्य राष्ट्रांची नावे सांगा.

फ) सुरक्षा परिषदेची कायम सदस्य राष्ट्रे कोणती आहेत.

य) जागतिक बँकेचे मुख्यालय कोठे आहे?

र) 'Politics Among Nations' चे लेखक कोण?

ल) सार्कची स्थापना केव्हा झाली?

व) हेन्री किसिंजर कोण होते?

प्र.*2)* खालालपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) मार्क्सवाद

ब) IMF

क) नव–वास्तववाद

ड) ब्रिक्स

इ) आमसभा

फ) शितयुद्धाचा अंत

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (100 शब्दांत) **[18]**

अ) दुसऱ्या महायुद्धाची कारणे स्पष्ट करा.

ब) व्यवस्था दृष्टिकोण स्पष्ट करा.

क) जागतिक बँकेच्या भूमिकेवर चर्चा करा.

ड) सुरक्षा परिषदेची रचना आणि कार्ये लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (200 शब्दांत) **[20]**

अ) आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा अर्थ, स्वरूप आणि व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) शितयुद्धाची कारणे आणि परिणाम लिहा.

क) संयुक्त राष्ट्र संघटनेची रचना स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1106

[Total No. of Pages : 2

[6210]-525
T.Y.B.A.
HISTORY
DSE-2C : Maharashtra in the 19th Century
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35172)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 300 words (any 1) **[15]**

a) Explain the various effects of British rule on the Political and Economic sphere of Maharashtra.

OR

b) Review the educational and Political Work of Jaggannath Shankarsheth.

Q2) Answer the following questions in 300 words (any 1) **[15]**

a) Write down the social and educational work Mahatma Jyotirao Phule.

OR

b) What is mean by commercialization of Agriculture? Explain the effect of commercialization.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any 2) **[20]**

a) Write information about the factors that led to the establishment of the National Assembly.
b) Write information about various occupations during the Maratha Period.
c) State the principles of Prarthana Society along with its work.
d) Explain the social conditions in Pre-British Maharashtra.

Q4) Short notes (any 4) **[20]**

a) Work of Public Assembly.
b) Charle's Wood Khalita.
c) Remoshi's uprising.
d) Loakhitwadi Gopal Hari Deshmukh.
e) Drain of wealth theory.
f) Mawalmatvad (Extremists).

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PB1106

[6210]-525
T.Y.B.A.
HISTORY
DSE-2C : Maharashtra in the 19th Century
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35172)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 300 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणताही एक) **[15]**

अ) ब्रिटीश राजवटीचे महाराष्ट्राच्या राजकीय व आर्थिक क्षेत्रावर झालेले परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

ब) जगन्नाथ शंकरशेठ यांच्या शैक्षणिक व राजकीय कार्याचा आढावा घ्या.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची 300 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणताही एक) **[15]**

अ) महात्मा ज्योतिराव फुले यांचे सामाजिक व शैक्षणिक कार्य सविस्तर लिहा.

किंवा

ब) शेतीचे व्यापारीकरण म्हणजे काय? ते सांगून व्यापारीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) राष्ट्रीय सभेच्या स्थापनेस कारणीभूत ठरलेल्या घटकांविषयी माहिती लिहा.

ब) मराठेकालीन विविध व्यवसायांबद्दल माहिती लिहा.

क) प्रार्थना समाजाची तत्त्वे सांगून कार्य लिहा.

ड) ब्रिटीश पूर्वकालीन महाराष्ट्रातील सामाजिक परिस्थिती विशद करा.

प्र.*4)* टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) सार्वजनिक सभेचे कार्य

ब) चार्लस वूडचा खलिता

क) रामोश्यांचा उठाव

ड) लोकहितवादी गोपाळ हरी देशमुख

इ) आर्थिक नि:सारणाचा सिद्धांत

फ) मवाळमतवाद

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1107

[Total No. of Pages : 2

[6210]-526
T.Y.B.A.
HISTORY
DSE-2C : Constitutional Developments in India (1773 To 1853)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (3 Credits) (35173)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 300 words (any one) **[15]**

a) Discuss the Background of East India Company and its Success in India.

b) Who introduced the Dual Government system in Bengal Explain the system of Dual Government.

Q2) Answer the following question in 300 words (any one) **[15]**

a) Describe the Background of Charter Act 1813 and State its provisions.

b) State the background of the charter Act of 1853 and Mention it's Salient provisions.

Q3) Answer the following questions in 200 words (any two) **[20]**

a) Write information about Pitts Indian Act 1784.

b) Mention the social Reform of Lord William Bentinck.

c) Describe the characteristics of Lord Wellestey's deployment force.

d) Explain the main features of Rayatwari system.

Q4) Short notes (any four) **[20]**

a) Background of regulating act 1773.

b) Fox's India Bill.

c) Improvement in communication system by Lord Dalhousie's.

d) State the background to the Act of 1793.

e) Formation of the Board of control.

f) British Land Revenue Policy.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PB1107

[6210]-526
T.Y.B.A.
HISTORY
DSE-2C : Constitutional Developments in India (1773 To 1853)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (3 Credits) (35173)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास] [एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) **[15]**

अ) ईस्ट इंडिया कंपनीची पार्श्वभूमी सांगून तिचे भारतातील यश यावर चर्चा करा.

ब) बंगालमध्ये दुहेरी सरकार प्रणाली कोणी सुरू केली, दुहेरी सरकारची व्यवस्था स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) **[15]**

अ) 1813 च्या सनदी कायद्याची पार्श्वभूमी सांगून त्यातील तरतूदी स्पष्ट करा.

ब) 1853 च्या सनदी कायद्याची पार्श्वभूमी सांगून त्यातील प्रमूख तरतूदींचा उल्लेख करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) पिटसचा भारतीय कायदा 1784 विषयी माहिती लिहा.

ब) लॉर्ड विल्यम बेंटीगच्या सामाजिक सुधारणा सांगा.

क) लॉर्ड वेलस्लीच्या तैनाती फौजेची वैशिष्ट्ये सांगा.

ड) रयतवारी पद्धतीचे प्रमुख वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.*4)* टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) 1773 च्या रेग्युलेटींग कायद्याची पार्श्वभूमी

ब) फॉक्सचे इंडिया बिल

क) लॉर्ड डलहौसीच्या दळणवळणातील सुधारणा

ड) 1793 च्या कायद्याची पार्श्वभूमी सांगा.

इ) नियामक मंडळाची निर्मिती

फ) ब्रिटीशांचे जमीन महसूल धोरण

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1108

[Total No. of Pages : 4

[6210]-527
T.Y.B.A.
GEOGRAPHY
DSE-1C-GG320 (A) : Geography of Rural Development - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35202)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***
4) ***Use of map stencil is allowed.***

Q1) Write answers of the questions in about 20 words each. (Any Eight) **[16]**

a) What is rural area?

b) Define Rural Development.

c) State any two objectives of National Health Policy.

d) What is Planning?

e) Define Participatory approach.

f) Who is father of world green revolution?

g) What is Urban - Rural Divide?

h) State any two function of primary health centers.

i) Write any two problems of rural area.

j) Define green revolution.

Q2) Write a short note in about 50 words each. (any three) **[18]**

a) Sectoral Approach

b) Benefits of Green Revolution.

c) Causes of Rural Back Wardness.

d) National Health Policy of India.

P.T.O.

Q3) Write the answers of questions in 100 words each. (any two) **[16]**

a) Explain the components of rural development in details.

b) Describe the major objectives of National Health Mission.

c) Explain concept of participatory approach with examples.

Q4) Write the answers of question in 300 words each. (any one) **[20]**

a) Explain the Nature and Scope of Rural Development in India.

b) Describe the problems of rural sanitation and measures of rural sanitation.

Total No. of Questions : 4]

PB1108

[6210]-527

T.Y.B.A.

GEOGRAPHY

DSE-1C-GG320 (A) : Geography of Rural Development - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35202)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

5) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) ग्रामीण भाग म्हणजे काय?

ब) ग्रामीण विकासाची व्याख्या लिहा.

क) राष्ट्रीय आरोग्य धोरणाचे कोणतेही दोन उदिष्ट्ये लिहा.

ड) नियोजन म्हणजे काय?

इ) सहभाग अभ्यास दृष्टिकोन व्याख्या लिहा.

फ) जागतिक हरित क्रांतीचे जनक कोण आहे?

य) शहरी–ग्रामीण विभाजन म्हणजे काय?

र) प्राथमिक आरोग्य केंद्राची दोन कार्ये सांगा.

ल) ग्रामीण भागाच्या कोणत्याही दोन समस्या लिहा.

व) हरित क्रांती व्याख्या लिहा.

प्र.*2)* प्रत्येकी 50 शब्दांत टिपा लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) क्षेत्रीय दृष्टिकोन अभ्यास पद्धती

ब) हरितक्रांतीचे फायदे

क) ग्रामीण मागासलेपणाची कारणे

ड) भारताचे राष्ट्रीय आरोग्य धोरण

प्र.3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) ग्रामीण विकासाचे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) राष्ट्रीय ग्रामीण आरोग्य अभियानांची प्रमुख उद्दिष्टांचे वर्णन करा.

क) सहभाग दृष्टिकोन अभ्यासपद्धती उदाहरणासह स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) भारतातील ग्रामीण विकासाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) ग्रामीण भागातील स्वच्छतेच्या समस्यांचे वर्णन करून त्यावरील उपाययोजना स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1109

[Total No. of Pages : 3

[6210]-528

T.Y. B.A.

MUSIC

DSE-2C(32519) S-7 : राग संगीत गायन

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35212)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागातील विलंबित ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. **[10]**

ब) मारुबिहाग, श्यामकल्याण, मधुवंती यांपैकी कोणत्याही एका रागाचा रागविस्तार लिहा. **[5]**

प्रश्न 2) अ) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची आरोह–अवरोह, पकड यासह संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका एकपटीत लिहा. **[5]**

i) धमार

ii) आडाचौताल

iii) विलंबित तीनताल

प्रश्न 3) अ) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **[8]**

i) 'ग़ म॑ प नि ध प, ग़ म॑ ग़ रे सा' हे स्वर कोणत्या रागातील आहेत व त्या रागाचा थाट कोणता आहे?

ii) ठुमरी गायनासाठी असणाऱ्या कोणत्याही दोन तालांची नावे लिहा.

iii) भारतात ध्वनिमुद्रणाची सुरुवात कोणत्या लोकप्रिय ग्रामोफोन कंपनीच्या स्थापनेने व कोणत्या वर्षी झाली?

iv) 'गानहिरा' ही पदवी कोणास मिळालेली आहे?

P.T.O.

ब) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

i) संगीत स्पर्धांचे महत्व

ii) ध्वनीमुद्रण

iii) संगीत मैफिल सादरीकरणाचे स्वरूप

प्रश्न 4) अ) या वर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका संगीतज्ञाचे जीवनचरित्र व सांगीतिक योगदान लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका विषयावर सविस्तर लिहा. **[10]**

i) संगीत कलेसाठी ग्रंथालये

ii) संगीत व आधुनिक वैज्ञानिक उपकरणे

iii) संगीत आणि व्यवसायाच्या संधी

iv) संगीत संमेलन, महोत्सव

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PB-1109 **[6210]-528**

T.Y. B.A.

MUSIC

DSE-2C(32519) S-7 : तबला

(या संचातील राग संगीत गायन, तबला या दोनपैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35212)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) अजराडा घराण्याविषयी लिहा. **[10]**

ब) पेशकार या वादन प्रकाराविषयी लिहा. **[5]**

प्रश्न 2) अ) तबल्याचा बाज व बनावट याविषयी लिहा. **[10]**

ब) रेला या वादन प्रकारा विषयी लिहा. **[5]**

प्रश्न 3) अ) कर्नाटक तालपद्धती विषयी लिहा. **[8]**

ब) ताल रूपक आड, बिआड व कुआड लयकारीमध्ये लिहा. **[12]**

प्रश्न 4) अ) जीवनचरित्र लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

i) उ. मुनीर खां

ii) उ. अल्लारखा खां

ब) समान मात्रा संख्या असणाऱ्या तालांच्या निर्मितीची कारणे लिहा. **[10]**

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB-1110

[Total No. of Pages : 4

[6210]-529

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-2C SPL.-4 : Contemporary Warfare

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35272)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 100 words each. (Any Thrce) :** **[3 × 5 = 15]**

a) Explain the Meaning and Concept of War.

b) Explain in brief the Evolution of Conventional Warfare.

c) Explain the Nature of Insurgency.

d) What are the aims and Objectives of War.

e) What are the Characteristics of Guerrilla Warfare.

Q2) **Answer the following questions in 300 Words each. (any One) :** **[1 × 15 = 15]**

a) Explain in details the Nature and Scope of War.

b) Explain in details the Principles of Guerrilla Warfare.

Q3) **Answer the following questions in 200 words each. (Any Two) :** **[2 × 10 = 20]**

a) What are the Causes of War? Explain

b) Explain the Changing dimension of War from Limited to Total war.

c) Explain the Elements of Insurgency.

d) Explain the Methods of Biological War.

P.T.O.

Q4) **Write Short Notes (Any Four) :** **[4 × 5 = 20]**

a) Functions of War

b) Revolutionary War

c) Meaning and Concept of Insurgency

d) Nature of Guerrilla War

e) Strategy of Counter Insurgency

f) Methods of Chemical War

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PB-1110 **[6210]-529**

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

DSE-2C SPL.-4 : Contemporary Warfare

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35272)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा (कोणतेही तीन) : **[3 × 5 = 15]**

अ) युद्धाचा अर्थ आणि संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) पारंपारिक युद्ध पद्धतीची उत्क्रांती थोडक्यात स्पष्ट करा.

क) विप्लवाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) रासायनिक युद्धाचे हेतू आणि उद्दष्टे कोणती?

इ) गनिमी युद्धपद्धतीची वैशिष्ट्ये कोणती?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा (कोणताही एक) : **[1 × 15 = 15]**

अ) युद्धाचे स्वरूप आणि व्याप्ती सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) गनिमी युद्ध पद्धतीची तत्वे सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा (कोणतेही दोन) : **[2 × 10 = 20]**

अ) युद्धाची कारणे कोणती? स्पष्ट करा.

ब) मर्यादित युद्ध ते सर्वंकष युद्ध हे युद्धाचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

क) विप्लवाचे घटक स्पष्ट करा.

ड) जैविक युद्धाच्या पद्धती स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही चार) : **[4 × 5 = 20]**

अ) युद्धाची कार्ये

ब) क्रांतीकारी युद्ध

क) विप्लवाचा अर्थ आणि संकल्पना

ड) गनिमी युद्धाचे स्वरूप

इ) प्रति विप्लवाची युद्धनिती

फ) रासायनिक युद्धाच्या पद्धती

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PB-1111

[Total No. of Pages : 2

[6210]-530
T.Y. B.A.
ENGLISH
DSE - 2C : Introduction to Literary Criticism
(CBCS) (2019 Pattern) (Semester - V) (35332)
(Old Special Paper - IV)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in about 50-60 words each (Any Two) : [10]**

a) Define the term 'Criticism'.

b) What are the functions of literary critic?

c) Explain the principles of 'Biographical Criticism'.

d) Examine the principles of 'Sociological Criticism'.

Q2) **Answer the following questions in about 50-60 words each (Any Two) : [10]**

a) Define the term 'literature of knowledge'.

b) Elaborate the merits of ' literature of power'.

c) Analyze two essential qualities of a critic.

d) Evaluate the critic's role as a 'judge'.

Q3) **Answer the following questions in about 150 words each (Any Two) : [20]**

a) Explain Aristotle's theory of imitation.

b) Identify the sources of sublimity, according to Longinus.

c) How does John Dryden define comedy and tragedy?

d) Justify Samuel Johnson's defense of Shakespeare's blending of tragic and comic elements in his plays.

P.T.O

Q4) **Answer the following questions in about 150 words each (<u>Any Two</u>) :** **[20]**

a) Explain William wordsworth's definition of poetry.

b) Analyze the process of poetic composition as outlined by words worth.

c) Discuss S.T.Coleridge's concept of 'Imagination'.

d) What are Arnold's three estimates of poetry?

Q5) **Write short notes on the following (<u>Any Two</u>) :** **[10]**

a) Psychological criticism.

b) Critic as an 'Interpreter'.

c) Primary and Secondary Imagination.

d) Qualifications of a critic.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB-1112

[Total No. of Pages : 2

[6210]-531
T.Y. B.A.
MATHEMATICS
DSE-2C MS-6 : Ordinary Differential Equations
(2019 Pattern) (Semester - V) (35342)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any FIVE of the following. **[10]**

a) Verify that e^{-x} is solution of $y'' - y = 0$.

b) Compute the Wronskian of $\{1, e^x\}$

c) State Abel's Formula.

d) Find radius of convergence of $\sum_{n=0}^{\infty} n!x^n$

e) Find a particular solution of $y'' - 2y' + y = e^{4x}$.

f) Define linear system of differential equation and write it in matrix form.

g) Verify $Y' = AY$, where $Y = \begin{bmatrix} e^{6t} & e^{-2t} \\ e^{6t} & -e^{-2t} \end{bmatrix}$, $A = \begin{bmatrix} 2 & 4 \\ 4 & 2 \end{bmatrix}$

Q2) Attempt any FOUR of the following. **[20]**

a) Solve $(D^3 - 2D^2 - 5D + 6)y = e^{4x}$.

b) Find the general solution of $y'' + y = 1$.

c) Find particular integral of $(D^2 + 3D + 2)y = x \sin 2x$.

d) If $(2 - x)y'' + 2y = 0$ and $y = \sum_{n=1}^{\infty} a_n x^n$, then show that $2(n + 2)(n + 1)a_{n+2} - (n + 1)na_{n+1} + 2a_n = 0$, $n = 0,1,2.....$

e) Explain the method of undetermined coefficients.

f) Find the general solution of $Y' = \begin{bmatrix} 2 & 4 \\ 4 & 2 \end{bmatrix} Y$.

P.T.O.

Q3) Attempt any FOUR of the following. **[20]**

a) Find the particular integral of $(D^2 - 2D - 1)y = e^x \cos x$.

b) Prove that $\frac{1}{f(D)}e^{ax} = \frac{1}{f(a)}e^{ax}$, where $f(a) \neq 0$ and $f(D) = a_0 D^n + a_1 D^{n-1} + \cdots + a_{n-1}D + a_n$.

c) Solve the differential equation $(D^2 - 4)y = x^2 e^{3x}$.

d) Find the particular integral of the differential equation using method of undetermined coefficient $y'' - 7y' + 12y = 4e^{2x}$.

e) Rewrite the system $x''' = f(t, x, x', x'')$ as system of first order equations.

f) Solve the system

$$\frac{dx}{dt} = y \text{ and}$$

$$\frac{dy}{dt} = -2x + 3y$$

Q4) Attempt any TWO of the following. **[20]**

a) Solve the differential equation using method of undetermined coefficient $y'' + 4y = 8 \cos 2x + 12 \sin 2x$.

b) i) Find the particular integral of $(D^2 + D + 1)y = e^{3x} + 6e^x - 3e^{-2x} + 5$

ii) Verify that $y_1 = e^{2x}$, $y_2 = e^{5x}$ are the solutions of $y'' - 7y'' + 10y = 0$ on $(-\infty, \infty)$.

c) Find general solution of $y' = \begin{bmatrix} -3 & 2 & 2 \\ 2 & -3 & 2 \\ 2 & 2 & -3 \end{bmatrix} y$

d) Let x_0 be an arbitrary real number. Find the power series in $(x - x_0)$ for the general solution of $y'' + y = 0$.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB-1113

[Total No. of Pages : 4

[6210]-532

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

DSE - 2C : Contemporary Indian Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35372) (Theory)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on any three of the following : **[15]**

a) MGNREGA

b) Colonialism

c) Globalization

d) Modernization

e) Secularism

Q2) Answer the following questions in 50 words each (any three) : **[15]**

a) Explain Dr. Babasaheb Ambedkar's view on nation building.

b) Elaborate the concept of economic development.

c) State the relationship between land acquisition and displacements.

d) Write causes of farmer's suicide in India.

e) Discuss on economic policy of 1991.

P.T.O.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (any two) : **[20]**

a) Explain changing nature of marriage system in India.

b) Discuss the detail debates around LGBTQ.

c) Explain the impact of globalization on Indian Society.

d) Discuss the impact of green revolution on agriculture.

Q4) Answer the following questions in 300 words each (any one) : **[20]**

a) Define Democracy. Discuss the strength and weaknesses of Indian democracy.

b) Constitution as an instrument of social change in India. Discuss.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1113

[6210]-532

T.Y. B.A.

SOCIOLOGY

DSE - 2C : Contemporary Indian Society

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35372) (Theory)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) मनरेगा (MGNREGA)

ब) वसाहतवाद

क) जागतिकीकरण

ड) आधुनिकीकरण

इ) धर्मनिरपेक्षता

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांचे उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांचा राष्ट्रबांधणी बद्दलचा दृष्टीकोण स्पष्ट करा.

ब) आर्थिक विकास ही संकल्पणा विशद करा.

क) जमीन अधिग्रहण आणि विस्थापीतांमधील सबंध सांगा.

ड) भारतातील शेतकरी आत्महत्तेची कारणे लिहा.

इ) 1991 च्या आर्थिक धोरणाची चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (कोणतेही तीन) **[20]**

अ) भारतातील बदलत्या विवाह पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) LGBTQ सबंधी वाद प्रतिवादाची सविस्तर चर्चा करा.

क) भारतीय समाजावरील जागतीकीकरणाचे परिणाम स्पष्ट करा.

ड) हरितक्रांतीच्या शेतीवरील परिणामाची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) लोकशाहीची व्याख्या लिहा. भारतीय लोकशाहीची बलस्थाने आणि मर्यादांची चर्चा करा.

ब) भारतीय संविधान हे एक बदलाचे साधन आहे यावर चर्चा करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB-1114

[Total No. of Pages : 4

[6210]-533

T.Y. B.A.

PHILOSOPHY (Special - III)

DSE-2C : Thinkers and Textual Studies (Indian)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35422)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer any Three of the following questions in 100 words each : [15]**

a) Briefly explain Basaveshwar's role on gender equality.

b) Briefly explain Vivekananda' s concept of practical Vedanta.

c) Briefly explain the nature of Kriyamana Karma.

d) Briefly explain the necessity of Guru concept of Basaveshwara.

e) Briefly explain the functions of Sarvjanik Satyadharma.

Q2) **Answer any Two of the following questions in 200 words each : [20]**

a) Briefly explain Gandhiji's role behind Sarvodaya.

b) Briefly explain the nature of Perception as a tool of knowledge.

c) Briefly explain the role of Mahatma Phule in Anti -slavery.

d) Lokayat; an atheistic philosophy Discuss.

Q3) **Write short notes in 100 words each (Any three) : [15]**

a) Creator - Mahatma Phule

b) Sthitapradnya - Bhagwadgeeta

c) Pratyaksha Pramana: Lokayat Darshan

d) Men-Women Equality

e) Shiv Tattva - Dnyaneshwar

P.T.O.

Q4) **Answer any one of the following questions in 400 words :** **[20]**

a) Explain in detail the nature of Dnyaneshwara's Chidvilisvada.

b) Discuss in detail Basaveshwara's work on caste-system.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PB-1114 **[6210]-533**

T.Y. B.A.

PHILOSOPHY (Special - III)

DSE-2C : Thinkers and Textual Studies (Indian)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35422)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पुढीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा : **[15]**

अ) स्त्री–पुरुष समानता विषयक बस्वेश्वरांची भूमिका थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) विवेकानंदांचा व्यावहारिक वेदांत थोडक्यात स्पष्ट करा.

क) क्रियामान कर्माचे स्वरूप थोडक्यात स्पष्ट करा.

ड) बसवेश्वरांच्या गुरु संकल्पनेची आवश्यकता थोडक्यात स्पष्ट करा.

इ) सार्वजनिक सत्यधर्माची कार्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पुढीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा : **[20]**

अ) सर्वोदय संकल्पनेमागील गांधीजींची भूमिका विशद करा.

ब) ज्ञानाचे एक साधन म्हणून प्रत्यक्ष प्रमाणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) महात्मा फुले यांची गुलामगिरीविरोधी भूमिका स्पष्ट करा.

ड) लोकायत एक नास्तिक दर्शन चर्चा करा.

प्रश्न 3) प्रत्येकी 100 शब्दात टीपा लिहा (कोणत्याही तीन) : **[15]**

अ) निर्मिक – महात्मा फुले

ब) स्थितप्रज्ञ – भगवदगीता

क) प्रत्यक्ष प्रमाण – लोकायत दर्शन

ड) स्त्री–पुरुष समानता

इ) शिव तत्व – ज्ञानेश्वर

प्रश्न 4) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा : **[20]**

अ) ज्ञानेश्वरांच्या चिदविलासवादाचे स्वरूप सविस्तर विशद करा.

ब) जाति–व्यवस्थाविषयक बसवेश्वरांच्या कार्याची सविस्तर चर्चा करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1115

[Total No. of Pages : 4

[6210]-534

T.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE - 2C : Administrative Thinkers

(2019 Pattern) (Semester - V) (35443)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answers to the following questions in 20 words (any eight) : **[16]**

a) What is the name of Kautilya's book?

b) Who wrote the book the study of Administration?

c) What is bureaucracy?

d) Type of authority.

e) Scientific Management is related to whom?

f) What is Janapada?

g) Write two principles of Scientific Management.

h) Who said Administration is Science?

i) What is Administrative Corruption.

j) What is Legitimacy?

Q2) Write the answers to the following questions in 50 words (any four) : **[16]**

a) Woodrow Wilson's views on Administration.

b) Write Taylor's objectives of scientific management.

c) State Kautilya's principles of administration.

d) Max Weber's views on Legitimacy.

e) Woodrow Wilson views on Politics.

f) Weber's views on Organisation.

P.T.O.

Q3) Write the answers to the following questions in 100 words (any three) : **[18]**

a) State Kautiya's views on administrative corruption.

b) Explain the impact of Scientific Management.

c) Woodrow Wilson views on dichotomy between administration and politics.

d) Critically evaluate Taylor's Scientific Management.

Q4) Write the answers to the following questions in 200 words (any two) : **[20]**

a) Explain the machinery of administration of Kautilya.

b) Explain the Taylor's principles of Scientific Management.

c) Discuss on Weber's model of Bureaucracy.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1115

[6210]-534

T.Y. B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

DSE - 2C : Administrative Thinkers

(2019 Pattern) (Semester - V) (35443)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दात लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) कौटिल्याच्या ग्रंथाचे नाव काय आहे?

ब) 'द स्टडी ऑफ ॲडमिनिस्ट्रेशन' हा पुस्तक कोणी लिहिला आहे?

क) नोकरशाही म्हणजे काय?

ड) अधिसत्तेचे प्रकार

इ) शास्त्रीय व्यवस्थापन कोणाशी निगडीत आहे?

फ) जन पद म्हणजे काय?

य) शास्त्रीय व्यवस्थापनाची दोन तत्वे लिहा.

र) 'प्रशासन हे विज्ञान आहे' असे कोणी म्हटले?

ल) प्रशासकीय भ्रष्टाचार म्हणजे काय?

व) अधिमान्यता म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. (कोणतेही चार) **[16]**

अ) वुड्रो विल्सनची प्रशासनाबाबतची मते.

ब) टेलरच्या शास्त्रीय व्यवस्थापनाची उद्दिष्ट्ये लिहा.

क) कौटिल्य प्रणित प्रशासनाची तत्वे सांगा.

ड) मैक्स वेबरची अधिमान्यतेसंबधी मते.

इ) वुड्रो विल्सनची राजकारणा बाबतची मते.

फ) वेबरची संघटना संबंधी मते.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) कौटिल्याची प्रशासकीय भ्रष्टाचारासंबंधी मते सांगा.

ब) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचे परिणाम स्पष्ट करा.

क) वुड्रो विल्सनची प्रशासन आणि राजकारण द्विविभाजन संबधी मते.

ड) टेलरच्या शास्त्रीय व्यवस्थापनाचे टिकात्मक मुल्यमापन करा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दात लिहा.(कोणतेही दोन) **[20]**

अ) कौटिल्याची प्रशासकीय यंत्रणा स्पष्ट करा.

ब) टेलरच्या शास्त्रीय व्यवस्थापनाची तत्वे स्पष्ट करा.

क) वेबरच्या नोकरशाही प्रारूपावर चर्चा करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1116

[Total No. of Pages : 2

[6210]-535

T.Y.B.A.

MARATHI (मराठी)

CC-1E : भाषिक कौशल्यविकास आणि आधुनिक मराठी साहित्यप्रकार : प्रवासवर्णन

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35023)

अभ्यासक्रम: 1) मुद्रित माध्यमांसाठी लेखनकौशल्य.

2) प्रवासवर्णन साहित्य प्रकार तात्विक विवेचन.

3) तीन मुलांचे चार दिवस (प्रवासवर्णन).

लेखक: आदर्श पाटील, विकास शेळके, श्री कृष्ण शेवाळे.

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दापर्यंत लिहा. **[15]**

अ) अग्रलेखाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ब) सदरलेखन म्हणजे काय? ते सांगून सदरलेखनाची वैशिष्टये लिहा.

क) प्रवासवर्णनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) 'तीन मुलांचे चार दिवस' प्रवासवर्णनातून आदिवासी संस्कृतीचे वेगळेपण विशद करा.

इ) आदिवासी भागात नक्षलवादी चळवळीचे दर्शन कसे घडते? ते थोडक्यात लिहा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) वृत्तलेखनाचे स्वरूप सांगून वृत्तलेखनाची वैशिष्टये लिहा.

ब) परीक्षण म्हणजे काय? ते सांगून परीक्षणाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

क) प्रवासवर्णनाची वैशिष्टये विशद करा.

P.T.O.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) 'तीन मुलांचे चार दिवस' मधील आदिवासींच्या जीवनशैलीचे चित्रण करा.

ब) आदिवासी भागातील शिक्षणाच्या दुरावस्थेचे वर्णन करा.

क) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवासवर्णनाचे वेगळेपण तुमच्या शब्दांत लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही एक प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दापर्यंत लिहा. **[15]**

अ) 'तीन मुलांचे चार दिवस' प्रवासवर्णनातील व्यक्तिरेखांचा परिचय करून द्या.

ब) 'तीन मुलांचे चार दिवस' या प्रवासवर्णनाचे कथानक सविस्तर लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1117

[Total No. of Pages : 2

[6210]-536

T.Y.B.A.

MARATHI (मराठी)

CC-1E G-3 : व्यावहारिक व उपयोजित मराठी–भाग – 5

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35024)

वेळ : *2½* तास*]* *[* एकूण गुण : *70*

सूचना : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[20]**

अ) सदरलेखनाची वैशिष्टये स्पष्ट करा.

ब) अग्रलेख म्हणजे काय?

क) समीक्षात्मक लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

ड) सांस्कृतिक वार्तांकन म्हणजे काय?

इ) राज्यघटनेतील भाषाविषयक तरतुदी लिहा.

फ) मराठी राजभाषा अधिनियमाचे स्वरूप लिहा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[20]**

अ) गटचर्चेचे फायदे कोणते ते लिहा.

ब) गटचर्चा आणि वादविवाद यांमधील फरक लिहा.

क) उत्तम वक्ता होण्यासाठी कोणत्या गोष्टींची आवश्यकता असते?

P.T.O.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. **[20]**

अ) सदरलेखन लिहितांना कोणती काळजी घ्यावी?

ब) अग्रलेखाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

क) आंतरजालसमीक्षा लेखनाचे स्वरूप लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) मराठी भाषाविषयक कार्य करणाऱ्या शासकीय संस्थांचा परिचय करून द्या.

ब) खालीलपैकी दहा वृत्तपत्रविषयक पारिभाषिक शब्दांचे अर्थ लिहा.

i) Caption

ii) Director

iii) News paper

vi) Editor

v) News Reader

vi) Catalogue

vii) Report

viii) Advertising Agency

ix) Sub Heads

x) Photograph

xi) Yellow Journalism

xii) Editorial

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

PB1118

[Total No. of Pages : 3

[6210]-537
T.Y. B.A.
FRENCH
CC-1E : Upper Intermediate French
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35033)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

All questions are compulsory.

Q.1] A) Lisez le texte suivant et répondez aux questions suivantes : (10)

Le baccalauréat général

L'organisation du lycée général

L'organisation du lycée général propose des parcours choisis par chaque lycéen en fonction de ses goûts et de ses ambitions.

Le lycée offre trois types d'enseignements :

Un large base de culture commune, humaniste et scientifique, ouvert aux enjeux de l'avenir.

- Des disciplines de spécialité choisies par l'élève et intensifient entre la première et la terminale (On choisit trois disciplines en classe de première puis deux en terminale parmi les trois suivies en première). Il y a des disciplines de spécialité comme Histoire-géographie, enseignement scientifique, langue vivante A, langue vivante B et enseignement moral et civique. Ces disciplines bénéficient d'horaires significatifs permettant de proposer des programmes ambitieux et de donner du temps aux élèves pour les apprentissages. Des enseignements facultatifs permettront, en outre, à l'élève de compléter son parcours.

- Un temps d'aide à l'orientation tout au long du lycée pour préparer les choix de parcours et, à terme, l'entrée dans l'enseignement supérieur. Les élèves seront accompagnés selon les horaires prévus dans le cadre des marges d'autonomie des établissements (groupes à nombres réduits, pédagogie différenciée, Mooc, etc.)

Questions :

1. Pourquoi le baccalauréat général est – elle appelé comme général? (1)
2. Comment un lycéen choisit – il son parcours ? (1)
3. Combien d'années y a – t – il pour finir le bac ? (1)
4. Quels sont les disciplines de spécialité? (1)
5. Comment est – ce que l'on choisit les disciplines de spécialité? (2)
6. Quels sont les avantages des disciplines de spécialité ? (2)
7. Donnez les contraires du texte ci-dessus : i. obligatoire ; ii. Au début de. (2)

B) Lisez le texte suivant et répondez aux questions suivantes : (5)

Depuis une vingtaine d'années, les dirigeants européens ne cessent de parler de l'instauration d'une "taxe carbone" sur les produits importés dans l'Union Européenne. Mais l'adoption de cette mesure connaît un nouvel échec au Parlement le 8 juin.

"C'est une question de justice, de compétitivité, et d'efficacité climatique"

La taxe carbone, c'est une taxe concernant les produits importés dans l'Union européenne ayant dégagé un grand nombre d'émissions de gaz à effets de serre lors de leur production.

Son but est d'encourager les entreprises à réduire leurs émissions de gaz à effet de serre, encourager la compétitivité, et apporter de nouveaux revenus à l'UE.

'compétitivité'

P.T.O.

Le 8 juin 2022, le Parlement Européen a une nouvelle fois repoussé l'adoption de la taxe carbone aux frontières, mesure prévue par le "paquet climat", qui vise à lutter contre le dérèglement climatique.

Questions:

1. Qu'est – ce que la taxe carbone? (2)
2. Quel est le but de cette taxe ? (1)
3. Donnez le synonyme du texte : arrêter, refuser (2)

Q.2] A) Écrivez un dialogue entre deux amis qui parlent de leurs parcours scolaires, leurs buts, leurs plans d'avenir. (10)

B) Préparez une affiche pour sensibiliser les gens à ne pas utiliser le sac à plastic. [5]

Q.3] A) Complétez les phrases avec le verbe convenable : (4)

[voir, faire, laisser, venir]

1. Le professeur _____ lire au moins cinq phrases chaque jours.
2. Il lui _____ tomber mais il ne pouvait pas la sauver.
3. Il est un bon conseilleur car il _____ les clients parler.
4. Les élèves _____ déposer leurs devoirs.

B) Dites autrement : (3)

1. Un stage :
2. Le réchauffement climatique :
3. Un boulot :

C) Complétez les phrases avec le verbe convenable : (Conserver, s'entretenir, s'inscrire) (3)

1. Les animaux sauvages deviennent rares, il faut les _____.
2. L'employeur veut les bons personnels.il faut _____ avec les candidats.
3. Je veux suivre des cours dans cet institut, il faut _____

D) Complétez les phrases avec les expressions de comparaisons: (5)

[plus, autant, moins, moins vite, le plus vite]

1. Les personnes âgées travaillent _____ que les jeunes.
2. Mon amie gagne _____ que moi, il y a l'égalité.
3. Vous faites cela _____ de nous tous.
4. Tu dois étudier _____ après son échec.
5. Ils boivent _____ de l'eau, c'est pourquoi ils ont mal aux reins.

E) Complétez les phrases avec les expressions de but: (5)

[de peur que, afin de, pour que, de façon à, viser à]

1. Il faut se lever tôt _____ on arrive à l'heure.
2. Tu dois travailler dur _____ obtenir ce poste.
3. J'ai fini tous mes devoirs _____ l'enseignant me punisse.
4. Nous avons développé le programme _____ faciliter les gens à s'inscrire facilement.
5. Ce programme _____ développer les compétences chez les jeunes.

Q.4] A) Réécrivez les phrases suivantes en joignant avec les pronoms relatifs composés : (5)

1. Il a pris un jus d'orange dans un café. Il y avait un concert en plein air près de ce café.
2. Le directeur cherche les documents. Son secrétaire part avec ces documents.
3. Les problèmes sont très graves. La réunion a été tenue pour ces problèmes.

4. Nous avons visité une université. Devant cette université, il y avait un parc gigantesque.
5. Les chercheurs ont suivi une piste, ils ont trouvé une grotte au bout de cette piste.

B) Complétez les phrases avec les pronoms indéfini: (5)

1. Tous les jeunes n'aiment pas faire des sports extrêmes ; _____préfèrent rester à la maison avec des amis.
2. Achète un tableau _____ ; ils sont tous beaux.
3. _____doivent faire des efforts pour sauver la planète.
4. _____ chanteur pourrait chanter cette chanson.
5. Il vient chez moi _____ semaine.

C) Complétez les phrases avec les expressions d'hypothèses : [4]

[Dans l'hypothèse où, il est possible que, pour le cas où, En cas de,]

1. _____ les enfants soient fatigués, ils pourraient aller se coucher.
2. _____ l'échec, ne te décourage pas!
3. Elle a pris une bouteille d'eau, _____ on aurait soif.
4. Il dépose sa candidature ; _____ le recrutement aura lieu le mois prochain.

D) Conjuguez les verbes entre parenthèses au temps qui convient :[6]

1. Sans enfants, Paul et Nadine (ne pas bénéficier) du tarif réduit sur les vols.
2. Il _____ (s'inscrire) à cet institut avant de faire son master.
3. Il (déménager) dans le sud dès qu'il sera à la retraite.
4. Si Pierre (ne pas faire) le point sur cet aspect, on n'aurait jamais connu bien le problème.
5. Je (passer) te voir lorsque je (finir).

x x x

Total No. of Questions : 5 SEAT No.

PB-1119 Total No. of Pages : 2

[6210]-539

T.Y.B.A. (Semester - V)

URDU FICTION

CC-1E : Study of Novel & Drama

(2019 Pattern) (CBCS) (35073)

Total Marks :70] *[Time :2½ Hours*

ہدایات :

1) تمام سوالات لازمی ہیں۔

2) بائیں جانب نمبرات درج ہیں۔

سوال نمبر1: اردو میں ناول نگاری کے سفر کے آغاز وارتقاء کا احاطہ کیجئے۔ **[10]**

یا

ناول نگاری کے اہم اصول واجزاء قلمبند کیجئے۔

سوال نمبر2: ناول ''ایوان غزل'' کا تنقیدی جائزہ لیجئے۔ **[15]**

یا

جیلانی بانو کے ادبی سفر کا محاکمہ کیجئے۔

سوال نمبر3: ڈرامے کی مختلف اقسام پر روشنی ڈالیئے **[10]**

یا

اردو ڈرامے کی تاریخ پر سیر حاصل تبصرہ کیجئے۔

P.T.O.

سوال نمبر4 : امتیاز علی تاج کی ڈرامہ نگاری کے اہم پہلو اجاگر کیجئے۔ **[15]**

یا

ڈرامہ ''انارکلی ''ایک شاہکار ڈرامہ ہے۔ مدلل وضاحت کیجئے۔

سوال نمبر5: مختصر نوٹ لکھئے۔ (کوئی چار) **[20]**

i) سلیم کا کردار

ii) غزل کا کردار

iii) ڈرامے میں مکالمے کی اہمیت

iv) ڈرامہ انارکلی کی مقبولیت کے اسباب

v) جیلانی بانو کا خاندانی پس منظر

vi) ناول کا فن

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PB-1120

[Total No. of Page : 1

[6210]-540

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

SEC - 2C (2) : कार्यक्रम संयोजनातील भाषिक कौशल्य : भाग – 1

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35025)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) कार्यक्रम संयोजनातील प्रमुख घटक स्पष्ट करा.

ब) चर्चा सत्र म्हणजे काय? ते सांगून चर्चा सत्राचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 200 शब्दांत लिहा. **[10]**

अ) कार्यक्रम संयोजनातील भाषेचे महत्त्व विशद करा.

ब) मराठी भाषा गौरव दिनाच्या कार्यक्रमाची पूर्वतयारी सविस्तर लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 100 शब्दांत लिहा. **[5]**

अ) कार्यक्रम संयोजनात सूत्र संचालन या घटकाचे महत्त्व लिहा.

ब) कार्यक्रम संयोजनातील आयोजकाची भूमिका विशद करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions :3 SEAT No.

PB-1121 Total No. of Pages : 1

[6210]-541

T.Y.B.A. (Semester - V)

URDU

SEC-2C: Advertisement

(2019 Pattern) (35074)

Total Marks :25] *[Time :2 Hours*

ہدایات :

1) تمام سوالات لازمی ہیں۔

2) بائیں جانب دیئے گئے نمبرات سوالات کے مکمل مارکس ہیں۔

سوال نمبر1: تشہیر کی تعریف بیان کرتے ہوئے اخباری اشتہارات پر روشنی ڈالیے۔ **[10]**

یا

تشہیر کی اہمیت وافادیت پر تفصیلی نوٹ تحریر کیجیے۔

سوال نمبر2: تشہیر کی مختلف اقسام کا تفصیلی جائزہ پیش کیجیے۔ **[10]**

یا

جماعت بند اشتہارات پر اپنے خیالات تفصیل سے تحریر کیجیے۔

سوال نمبر3: ہوٹل اے ون اسٹار کا اخباری اشتہار بنائیے۔ **[5]**

یا

دوستی ٹورس اینڈ ٹروایلس کا دیواری اشتہار بنائیے۔

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PB-1122

[Total No. of Page : 1

[6210]-542

T.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

SEC -2 C : पाठ्याचर्या : पटकथा लेखन

(2019 Pattern) (Semester - V) (35096)

समय : 2 घंटा] *[पूर्णांक : 25*

सूचनाएँ : 1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।

2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से <u>किन्हीं दो</u> प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[10]**

अ) पटकथा का सामान्य परिचय दीजिए ।

ब) पटकथा लेखन का प्रक्रिया स्पष्ट कीजिए ।

क) पटकथा का प्लॉट कैसे बनाया जाता है?

ड) पटकथा के ड्राफ्ट में किन बातों का समावेश होता है?

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से <u>किन्हीं दो</u> प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[10]**

अ) शॉर्ट फिल्म हेतु पटकथा – लेखन कैसे किया जाता है?

ब) विज्ञापन की स्क्रिप्ट लेखन का स्वरूप समझाइए ।

क) 'चलचित्र' का स्वरूप स्पष्ट कीजिए ।

ड) पटकथा लेखन के लिए प्रयुक्त किए जाने वाले प्रमुख सॉफ्टवेअर्स का सामान्य परिचय दीजिए ।

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से <u>किसी एक</u> विषय पर टिप्पणी लिखिए । **[5]**

अ) वन लाइनर या लॉग लाइन

ब) टेलिफिल्म हेतु क्रिप्ट लेखन

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 1

PB-1123

[6210]-543

T.Y. B.A.

SANSKRIT (संस्कृत)

SEC-2C : INTRODUCTION TO MANUSCRIPTOLOGY

(2019 Pattern) (Semester - V) (35114)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions : ***1)*** ***All questions are compulsory.***

सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) ***Figures to right indicate marks.***

उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

Q1) Write an esay type answer to any three of the following : **[15]**

खालीलपैकी कोणत्याही तिघांचे सविस्तर उत्तर द्या.

i) Explain structure of manuscripts.
हस्तलिखितांची रचना स्पष्ट करा.

ii) Write a note on writing history in India.
भारतातील लेखन परंपरा ह्यावर टीप लिहा.

iii) Textual Criticism.
पाठचिकित्सा

iv) Explain importance of manuscripts.
हस्तलिखितांचे महत्व स्पष्ट करा.

Q2) Write an answer to any two of the following : **[10]**

कोणत्याही दोहोंवर टीप लिहा :

i) Write a note on preservation of Manuscripts.
हस्तलिखितांचे जतन यावर टीप लिहा.

ii) Topics discussed in manuscripts.
हस्तलिखितांतून दिसून येणारे विषय

iii) Documentation and cataloguing of manuscripts.
हस्तलिखितांचे नोंदणीकरण.

P

Total No. of Questions : 3] **SEAT No. :**

PB-1124 **[Total No. of Pages : 2**

[6210]-544

T.Y. B.A.

ECONOMICS

SEC 2C : Business Management - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35154)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Answers should be precise and to the point.***
4) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***

Q1) **Answer <u>any one</u> of the following :** **[10]**

a) What is Management? Explain the Process of Management.

b) What is Business Planning? Explain the Nature of Planning.

Q2) **Answer <u>any one</u> of the following :** **[10]**

a) Why is the Study of Management important?

b) State the Types of Business Planning.

Q3) **Write a note on <u>any one</u> of the following :** **[5]**

a) Stand up India Scheme.

b) Agriculture Products Sell Management.

▽▽▽▽

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PB-1124

[6210]-544

T.Y. B.A.

ECONOMICS

SEC 2C : Business Management - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35154)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पुर्ण गुण दर्शवितात.

3) उत्तरे नेमकी आणि मुद्देसुद असावीत.

4) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

5) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) व्यवस्थापन म्हणजे काय? व्यवस्थापनाची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब) व्यवसाय नियोजन म्हणजे काय? नियोजनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) पुढीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर लिहा. **[10]**

अ) व्यवस्थापनाचा अभ्यास महत्वाचा का आहे?

ब) व्यवसाय नियोजनाचे प्रकार सांगा.

प्रश्न 3) पुढीलपैकी कोणत्याही एकावर टीप लिहा. **[5]**

अ) स्टँड अप इंडिया योजना.

ब) शेतमाल उत्पादन विक्री प्रक्रिया.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : _____

PB-1125

[Total No. of Pages : 2

[6210]-545
T.Y. B.A.
POLITICAL SCIENCE / PUBLIC ADMINISTRATION
SEC-2C(2) : Samyukta Maharashtra Movement
(2019 Pattern) (Semester - V) (35165/35447)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any one question in 200 words. **[10]**

a) Explain the thoughts of Indian National Congress on regionalism.

b) What is Regionalism? Explain the nature of Regionalism.

Q2) Attempt any one question in 200 words. **[10]**

a) Comment on Genesis of Regionalism in India.

b) Explain the Emergence and Development of Regional consciousness in Maharashtra.

Q3) Write short note (any one) : **[5]**

a) Difficulties in the formation of Samyukta Maharashtra.

b) Prefential treatment for 'Son of Soil'.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PB-1125

[6210]-545
T.Y. B.A.
POLITICAL SCIENCE / PUBLIC ADMINISTRATION
SEC-2C(2) : Samyukta Maharashtra Movement
(2019 Pattern) (Semester - V) (35165/35447)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

3) *संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (फक्त 1) **[10]**

अ) भारतीय राष्ट्रीय कॉंग्रेसचे प्रदेशवादाबाबतचे विचार स्पष्ट करा.

ब) प्रदेशवाद म्हणजे काय? ते सांगून प्रदेशवादाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी प्रश्नाची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. (फक्त 1) **[10]**

अ) भारतातील प्रदेशवादाच्या उत्पत्तीवर भाष्य करा.

ब) महाराष्ट्रातील प्रदेशवादाच्या जाणीवेचा उदय आणि विकास स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) टिपा लिहा (फक्त 1) **[5]**

अ) संयुक्त महाराष्ट्राच्या निर्मितीतील अडचणी

ब) भुमीपुत्र सिध्दांतासाठी प्राधान्यपूर्ण उपचार.

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

PB1126

[Total No. of Pages :2

[6210]-546
T.Y.B.A.
HISTORY
SEC-2C : South Indian Art and Architecture
(From 4th Century A.D. to 12th Century A.D.)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35176)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answers to the following questions in 200 words (any one) **[10]**

a) Describe sculpture and write the details of vaikuntha cave at Badami.

b) What is architecture? Write information about pattadakal.

Q2) Write the answers to the following questions in 200 words (any one) **[10]**

a) What is painting? Explain this with the painting at Ajanta's cave No.1.

b) Write detailed information about Virupaksha temple.

Q3) Write short notes (any one) **[5]**

a) Brihadeshwar Temple.

b) Architecture.

❋❋❋

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PB1126

[6210]-546
T.Y.B.A.
HISTORY
SEC-2C : South Indian Art and Architecture
(From 4th Century A.D. to 12th Century A.D.)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35176)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) शिल्पककेची ओळख करून रेवून, बदामी येथील वैकुंठ गुहेची सविस्तर माहिती लिहा.

ब) स्थापत्यशास्त्र म्हणजे काय? हे सांगून पट्टदकल विषयी माहिती लिहा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[10]**

अ) चित्रकला म्हणजे काय? हे स्पष्ट करून अजिंठा येथील लेणी क्र. 1 मधील चित्रांचे सविस्तर वर्णन करा.

ब) विरूपाक्ष मंदिराविषयी सविस्तर माहिती लिहा.

प्र.*3)* टिपा लिहा (कोणतेही एक) **[5]**

अ) बृहद्धेश्वर मंदिर

ब) स्थापत्यशास्त्र

* * *

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

PB1127

[Total No. of Pages :2

[6210]-547
T.Y.B.A.
HISTORY
SEC-2C : Research Paper Writing
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35177)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer in 200 words (any 1) **[10]**

a) Explain the process of survey of research literature for problem formulation.

b) Explain the research design and it's implementation.

Q2) Answer in 200 words (any 1) **[10]**

a) What is footnote? Explain the importance of footnote.

b) What is the process and importance of finding the gap in existing research?

Q3) Write short notes (any 1) **[5]**

a) Sources collection

b) Bibliography.

❋❋❋

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PB1127

[6210]-547
T.Y.B.A.
HISTORY
SEC-2C : Research Paper Writing
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35177)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* ***[*एकूण गुण : *25***

सूचना :– ***1)*** **सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.**

2) **उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.**

प्र.1) **खालील प्रश्नांचे** 200 **शब्दात उतर लिहा. (फक्त एक)** **[10]**

अ) समस्या सुत्रणासाठी संशोधन साहित्याचे सर्वेक्षण करण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.

ब) संशोधनाचा आरखडा व त्याची अंमलबनावणी याविषयी माहिती सांगा.

प्र.2) **खालील प्रश्नांचे** 200 **शब्दात उतर लिहा. (फक्त एक)** **[10]**

अ) तळटिप म्हणजे काय? तळटिपेचे महत्त्व विशद करा.

ब) विद्यमान संशोधनातील तफावत शोधण्याची प्रक्रिया व त्याचे महत्त्व सांगा.

प्र.3) **टिपा लिहा (कोणतेही एक)** **[5]**

अ) साधनांचे संग्रहण

ब) संदर्भ साधन सूची (Bibliography)

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PB1128

[Total No. of Pages :2

[6210]-548
T.Y.B.A.
HISTORY
SEC-2C : Museology
(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS) (35178)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following question in 200 words. (Any one) **[10]**

a) Explain the importance of historical Museum.

OR

b) Discuss the use of Museum for history.

Q2) Answer the following question in 200 words (Any one) **[10]**

a) Explain different types of Art Museum.

OR

b) Explain the planning of the Museum building.

Q3) Short Notes (Any one) **[5]**

a) The purpose of the Museum.

OR

b) Museum of Anthropology.

❋❋❋

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PB1128

[6210]-548
T.Y.B.A.
HISTORY
SEC-2C : Museology
(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS) (35178)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* *[*एकूण गुण : *25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा (फक्त एक) **[10]**

अ) ऐतिहासिक संग्रहालयाचे महत्त्व सांगा.

किंवा

ब) इतिहासासाठी वस्तु संग्रहालयांचा उपयोग यावर चर्चा करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दांत उत्तरे लिहा (फक्त एक) **[10]**

अ) कला संग्रहालयाचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

ब) संग्रहालय इमारतीचे नियोजन सांगा.

प्र.*3)* टीपा लिहा (कोणताही एक) **[5]**

अ) संग्रहालयाचा उद्देश

किंवा

ब) मानववंशशास्त्र संग्रहालय

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. : ____

PB1129

[Total No. of Pages : 2

[6210]-549
T.Y.B.A.
GEOGRAPHY
SEC - 2C : Research Methodology -I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35206)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the questions in 20 words each (Any five) **[10]**

a) Define Research?

b) What is meant by pure research?

c) Write any two purpose of research design.

d) What is meant by research problem?

e) Write any two objective of research.

f) What is review of literature?

g) What is Foot note?

Q2) Write a short note in 100 words (Any two) **[8]**

a) Write note on Action research.

b) Write information on selection of sample and data collection in research design.

c) Write techniques involved in defining a research problem.

Q3) Answer a question in 150 words each (any one) **[7]**

a) Explain steps in research process.

b) Write characteristics of good research design.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PB1129

[6210]-549
T.Y.B.A.
GEOGRAPHY
SEC - 2C : Research Methodology -I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35206)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] *[एकूण गुण : 25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच) **[10]**

अ) संशोधनाची व्याख्या सांगा.

ब) मुलभूत संशोधन म्हणजे काय?

क) संशोधन आराखड्याचे हेतू सांगा.

ड) संशोधन समस्या म्हणजे काय?

इ) संशोधनाचे दोन उद्दिष्टये सांगा.

फ) संदर्भ साहित्याचा आढावा म्हणजे काय?

य) तळटीप म्हणजे काय?

प्र.2) 100 शब्दात टीपा लिहा. (कोणतेही दोन) **[8]**

अ) कृती संशोधनावर टीप लिहा.

ब) संशोधन आराखड्यातील नमूना निवड व तथ्य संकलनाची माहीती लिहा.

क) संशोधन समस्या पारिभाषीत करण्याची तंत्रे सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 150 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[7]**

अ) संशोधन प्रक्रियेतील टप्पे स्पष्ट करा.

ब) उत्कृष्ट संशोधन आराखडयाची वैशिष्ट्ये लिहा.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB1130

[Total No. of Pages : 2

[6210]-550
T.Y.B.A.
रागसंगीत गायन
SEC - 2C : Skill Development In Music
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35214) (32520)

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला यापैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

वेळ : *2* तास*]* *[* एकूण गुण : *25*

सूचना : *1)* पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उर्वरीत 5 पैकी कोणतेही 4 असे एकूण 5 प्रश्न सोडवा.
3) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 याप्रमाणे समान गुण आहेत.
4) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* जयजयवंती रागाच्या मध्यलय बंदिशीचे स्वरलेखन करा अथवा मिया मल्हार रागाची माहिती लिहा. **[5]**

प्र.*2)* मारूबिहाग रागाची विस्तृत शास्त्रोक्त माहिती लिहा. **[5]**

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही एका तालाचा माहितीसह ठेका लिहा. **[5]**
अ) विलंबित एकताल ब) त्रिताल क) झपताल

प्र.*4)* व्याख्या लिहा. **[5]**
अ) आरोह
ब) ताल
क) अनुवादी स्वर
ड) वादीस्वर
इ) संवादी स्वर

प्र.*5)* चरित्र लिहा (कोणतेही एक) **[5]**
अ) लता मंगेशकर ब) आशा भोसले क) पं. रामाश्रय झा

प्र.*6)* निबंध लिहा (कोणताही एक) **[5]**
अ) संगीत सभा ब) संगीत साधनेचे महत्व क) पार्श्वगायन

❋ ❋ ❋

P.T.O.

Total No. of Questions : 6]

PB1130

[6210]-550

T.Y.B.A.

तबला

SEC - 2C : Skill Development In Music

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35214) (32520)

(या संचातील रागसंगीत गायन, तबला यापैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)

वेळ *: 2* तास*]* *[* एकूण गुण *: 25*

सूचना : *1)* पहिला प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उर्वरीतपैकी 5 पैकी कोणतेही 4 असे एकूण 5 प्रश्न सोडवा.

3) सर्व प्रश्नांना प्रत्येकी 5 प्रमाणे समान गुण आहेत.

4) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* ताल झपतालमध्ये एक कायदा लिपिबद्ध करा. **[5]**

प्र.*2)* कोणत्याही एका तालाचे लेखन करा. **[5]**

अ) रूपक

ब) आडा चौताल

प्र.*3)* रेला या वादन प्रकाराविषयी लिहा. **[5]**

प्र.*4)* कोणत्याही एका कलाकाराचे सांगीतिक योगदान व जीवन परिचय लिहा. **[5]**

अ) उस्ताद झाकीर हुसेन

ब) तानसेन

प्र.*5)* कोणताही एक निबंध लिहा **[5]**

अ) दिल्ली बाज

ब) तबल्याची रचना

प्र.*6)* तिरकीट व धिरधीर या बोलांची निकास पद्धती लिहा. **[5]**

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PB1131

[Total No. of Pages : 2

[6210]-552

T.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

SEC -2C : Personality Development

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester -V) (35224)

Time : 1Hour] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following (Any one) **[10]**

a) Discuss factors affecting self-development.

b) Explain in detail the Psychological factors affecting personality.

Q2) Answer the following (Any one) **[10]**

a) Explain type approaches to personality

b) Define personality. Explain perceptions about personality.

Q3) Answer the following (Any one) **[5]**

a) Explain the six paradigms of human interaction given by stephen covey.

b) Explain Introspection.

P.T.O.

Total No. of Questions : 3]

PB1131

[6210]-552

T.Y.B.A.

PSYCHOLOGY

SEC- 2C : Personality Development

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester -V) (35224)

(मराठी रूपांतर)

वेळ *: 1* तास*]* *[*एकूण गुण *: 25*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) स्व–विकासावर परिणाम करणारे घटकांवर चर्चा करा.

ब) व्यक्तीमत्त्वावर परिणाम करणारे मानसशास्त्रीय घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[10]**

अ) व्यक्तीमत्त्वाचा वर्गीकरण सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब) व्यक्तीमत्त्वाची व्याख्या द्या. व्यक्तीमत्त्वा बाबत असलेले समज स्पष्ट करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[5]**

अ) स्टीफन कोव्हे यांनी दिलेले सहा मानवी आंतर क्रिया स्पष्ट करा.

ब) अंर्तमुखता स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1132

[Total No. of Pages : 4

[6210]-553
T.Y.B.A.
DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES
SEC-2C : Human Rights and u.n.
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35274)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Select the correct option for and rewrite the statement. **[5]**

a) What are Human Rights
   i) Rights that belong to an individual or group of individuals simply for being human
   ii) Are moral principles or norms formed for all human beings
   iii) Are often described as fundamental Rights
   iv) All of the above

b) The term 'Equal Security' is related with
   i) The UN High Commission for Refugees
   ii) The UN Universal Declaration of Human Rights
   iii) Security Council
   iv) League of Nations

c) The NGO dedicated to the release of political prisoners all over the world is known as
   i) Amnesty International
   ii) Red Cross
   iii) Human Rights Council
   iv) International court of justice

d) When was the Universal Declaration of Human Rights adopted?
   i) 10-December-1948
   ii) November-1948
   iii) 12-November-1948
   iv) 13-November-1948

e) How many articles does the Universal Declaration of Human Rights contain?
   i) 10 ii) 20
   iii) 30 iv) 40

P.T.O.

Q2) Write the answers in 100 words (any three) **[12]**

a) State the historical background of Universal Declaration of Human Rights

b) Explain the Asylum rights.

c) State the right to privacy.

d) Explain the equal dignity.

e) State the rights of Freedom.

Q3) Write the answers in 200 words (any one) **[8]**

a) Explain in detail Importance of the Universal Declaration of Human Rights

b) Explain the preamble of the Human Rights Declaration.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 3]

PB1132

[6210]-553

T.Y.B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

SEC-2C : Human Rights and u.n.

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35274)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2* तास*]* **[एकूण गुण : *25***

सूचना :– ***1)*** सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* योग्य पर्याय निवडा आणि पुन्हा लिहा. **[5]**

अ) मानवी हक्क काय आहेत?

i) व्यक्ती किंवा व्यक्तींच्या समुहाशी संबंधित असलेले अधिकार फक्त मानव म्हणून

ii) नैतिक तत्त्वे किंवा सर्व मानवांसाठी तयार केलेले नियम आहेत

iii) अनेकदा मूलभूत हक्क म्हणून वर्णन केले जाते

iv) वरील सर्व

ब) "समान सुरक्षा" हे खालीलपैकी कशाशी संबंधित आहे?

i) संयुक्त राष्ट्रसंघाच्या निर्वासितांसाठी स्थापन केलेला उच्च आयोग

ii) संयुक्त राष्ट्रांचा मानवी हक्कांचा जाहीरनामा/घोषणापत्र

iii) सुरक्षा समिती

iv) राष्ट्रसंघ

क) राजनीतिक कैद्यांच्या सुटकेसाठी खालीलपैकी कोणती बिगर सरकारी संघटना (NGO) कार्यरत आहे.

i) ऍम्नेस्टी इंटरनॅशनल

ii) रेड क्रॉस

iii) मानवी हक्क परिषद

iv) आंतरराष्ट्रीय न्यायालय

ड) मानवी हक्कांची सार्वत्रिक घोषणा कधी स्वीकारण्यात आली?

i) 10-डिसेंबर–1948

ii) 11- नोव्हेंबर - 1948

iii) 12- नोव्हेंबर -1948

iv) 13- नोव्हेंबर -1948

इ) मानवी हक्कांच्या सार्वत्रिक घोषणापत्रात किती कलमे आहेत?

i) 10 ii) 20

iii) 30 iv) 40

प्र.2) 100 शब्दांत उत्तर लिहा. (कोणतेही तीन) **[12]**

अ) मानवी हक्कांच्या सार्वत्रिक घोषणेची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी सांगा.

ब) आश्रय हक्क स्पष्ट करा.

क) गोपनीयतेचा अधिकार सांगा.

ड) समानता समजावून सांगा.

इ) स्वातंत्र्याचे हक्क सांगा.

प्र.3) 200 शब्दांत उत्तर लिहा. (कोणताही एक) **[8]**

अ) मानवी हक्कांच्या सार्वत्रिक घोषणेचे महत्त्व तपशीलवार स्पष्ट करा.

ब) मानवी हक्क जाहीरनाम्याची प्रस्तावना स्पष्ट करा.

* * *

Total No. of Questions : 3]

SEAT No. :

PB1133

[Total No. of Pages : 1

[6210]-554
T.Y. B.A.
ENGLISH
SEC-2C : Mastering Life Skills and Life Values
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35334)

Time : 2 Hours] ***[Max. Marks : 25***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any one of the following in about 150 words. **[10]**

a) What are life skills? State the nature, importance and benefits of Life Skills.

b) What is meant by decision making and problem solving? What are the five processes of making decisions and solving problems?

Q2) Attempt any one of the following in about 150 words. **[10]**

a) Differentiate between critical and creative thinking.

b) How interpersonal skills are important in personal and professional life?

Q3) Attempt any one of the following in about 50 words. **[5]**

a) Write a short note on five basic components of emotional intelligence.

b) What are the effective stress management techniques?

x x x

Total No. of Questions : 2]

SEAT No. :

PB1134

[Total No. of Pages : 2

[6210]-555

T.Y.B.A.

PHILOSOPHY

SEC-2C : Course on Social Science Research Methodology : Theory & Practice of Dissertation Writing

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35425)

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 25*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on any three of the following in 50 words each. **[15]**

a) Research Methodology

b) Survey

c) Field-visit

d) Science

e) Questionnaire

Q2) Answer the following question in 200 words.(Any one) **[10]**

a) Explain the nature, types and importance of the Research method.

b) Explain the term Science with its classification.

P.T.O.

Total No. of Questions : 2]

PB1134

[6210]-555

T.Y.B.A.

PHILOSOPHY

SEC-2C : Course on Social Science Research Methodology : Theory & Practice of Dissertation Writing

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35425)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2 तास] [एकूण गुण : 25

सूचना :– 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणत्याही तीनावर 50 शब्दांत टीपा लिहा. **[15]**

अ) संशोधन पद्धती

ब) सर्वेक्षण

क) क्षेत्र भेट

ड) शास्त्र

इ) प्रश्नावली

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. **[10]**

अ) संशोधन पद्धतीचे स्वरूप, प्रकार आणि महत्त्व स्पष्ट करा.

ब) शास्त्र म्हणजे काय? ते सांगून शास्त्राचे प्रकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 2

PB-1135

[6210]-557

T.Y. B.A.

हिंदी (HINDI)

CC-IE(G-3) : पाठ्यचर्या : कथेतर विधाएँ

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35093)

समय : 2½ घंटे] *[पूर्णांक : 70*

सूचनाएँ : *1)* सभी प्रश्न अनिवार्य हैं ।

2) दाहिनी ओर दिए अंक प्रश्न के पूर्णांक हैं ।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[14]**

अ) अमृतलाल नागर ने शरदचंद्र चटर्जी के स्वभाव के कौन से गुणों की चर्चा की है?

ब) प्रेमचंद एक स्मरण के आधार से प्रेमचंद की चारित्रिक विशेषताएँ लिखिए ।

क) मियाँ नसीरुद्दीन और कृष्णा सोबती के बीच किस बात पर चर्चा हुई ।

ड) लेखक ने निराला की दानीवृत्ति को कैसे चित्रित किया है ।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[14]**

अ) अज्ञय की दृष्टि से पीपल की खूबियाँ और महत्व स्पष्ट कीजिए ।

ब) डबली बाबू के माध्यम से लेखक क्या संदेश देना चाहते हैं?

क) जगदीश चंद्र माथुर ने जवाहरलाल नेहरु के बहुमुखी प्रतिभा के दर्शन कैसे कराए हैं?

ड) रजिया का व्यक्तित्व लेखक रामवृक्ष बेनीपुरी को क्यों प्रभावित करता है?

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किन्हीं दो पर टिप्पणियाँ लिखिए । **[14]**

अ) प्रेमचंद की संवेदनशीलता

ब) निराला का व्यक्तित्व

क) डबली बाबू की कर्तव्य निष्ठा

ड) रजिया का चरित्र

P.T.O.

प्रश्न 4) अ) निम्नलिखित में से एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । **[7]**

i) शरत् बाबू के जीवन में कितने ही परिवर्तन आए । उन्हें अनेक परिस्थितियों का सामना करना बडा–यह बात तो प्रायः बहुतों को मालूम है ।

ii) प्रेमचंद ने जीवन के अनेक संघर्ष झेले और किसी संघर्ष में उन्होंने पराजय की अनुभूति नहीं प्राप्त की ।

ब) निम्नलिखित में से किसी एक अवतरण की ससंदर्भ व्याख्या कीजिए । **[7]**

i) आज डबली बाबू ने हमें ट्रस्ट के बगीचे में बुलाया है । वे हमें चंपा, गुलाब, कनेर, चमेली–वमेली के बहुत से फूल देने वाले हैं ।

ii) रजिया, चूडिहारिन, वह इसी गाँव की रहने वाली थी । बचपन में इसी गाँव में रही और जवानी में भी ।

प्रश्न 5) अ) निम्नलिखित में से किसी एक सभा का इतिवृत्त लेखन कीजिए । **[7]**

i) हिंदी विभाग, अहमदनगर महाविद्यालय अहमदनगर में आयोजित नई शिक्षा नीति पर संपन्न सभा का इतिवृत्त लेखन कीजिए ।

ii) आपके महाविद्यालय में आयोजित राष्ट्रीय खेल प्रतियोगिता पर संपन्न सभा का इतिवृत्त लेखन कीजिए ।

ब) निम्नलिखित में से किसी एक पर वार्ता लेखन कीजिए । **[7]**

i) कृषि महाविद्यालय पुणे में आयोजित कृषि प्रदर्शनी पर वर्ता लेखन कीजिए ।

ii) बालेवाडी पुणे में संपन्न खो–खो प्रतियोगिता पर वार्ता लेखन कीजिए ।

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 5] **SEAT No. :**

PB-1136 **[Total No. of Pages : 3**

[6210]-558

T.Y. B.A.

HINDI (हिंदी)

CC - 1E (G-3) : प्रयोजनमूलक हिंदी कार्यालयीन व्यवहार

(2019 Pattern) (Semester - V) (35094)

समय : 2½ घण्टे] *[पूर्णांक : 70*

सूचनाएँ : *1) सभी प्रश्न अनिवार्य हैं।*
2) दाहिनी ओर लिखे अंक प्रश्नों के पूर्णांक हैं।

प्रश्न 1) निम्नलिखित में से किसी दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) राष्ट्रभाषा बनने के लिए आवश्यक गुण बताइएँ।

ब) संपर्क भाषा से क्या तात्पर्य है? स्पष्ट कीजिए।

क) अंतरराष्ट्रीय भाषा पर अपने विचार व्यक्त कीजिए।

ड) बोली और भाषा में अंतर स्पष्ट कीजिए।

प्रश्न 2) निम्नलिखित में से किसी दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए। **[14]**

अ) सरकारी पत्र के विविध रूप बताइएँ।

ब) प्रेस विज्ञप्ति क्या है? स्पष्ट कीजिए।

क) कार्यालय आदेय से क्या तात्पर्य है? विस्तार से बताइए।

ड) निविदा पर टिप्पणी लिखिए।

P.T.O.

प्रश्न 3) निम्नलिखित में से किसी दो प्रश्नों के उत्तर लिखिए । **[14]**

अ) सूचना तकनीक में अनुवाद का क्या महत्व है? स्पष्ट कीजिए ।

ब) कार्यालयीन अनुवाद का स्वरूप लिखिए ।

क) हिंदी अनुवाद प्रक्रिया की चर्चा कीजिए ।

ड) अनुवादक में कौन–से गुण होने चाहिए?

प्रश्न 4) निम्नलिखित में से किसी तीन पर टिप्पणियाँ लिखिए । **[21]**

अ) मानक भाषा

ब) व्रज भाषा

क) अधिसूचना

ड) परिपत्र

इ) हिंदी में अनुवाद का महत्व

फ) अनुवाद का स्वरूप

प्रश्न 5) निम्नलिखित में से किसी एक परिच्छेद का हिंदी अनुवाद कीजिए । **[7]**

जरी भारतातील रेल्वे सेवा सुरूवातीला 1830 मध्ये प्रस्तावित करण्यात आली असली तरी, भारतातील पहिला व्यावसायिक रेल्वे प्रवास 16 एप्रिल 1853 रोजी मुंबई ते ठाणे दरम्यान झाला. हा प्रवास सुमारे 34 कि.मी. चा होता आणि तो पूर्ण करण्यास 45 मिनिटे लागली. ईस्ट इंडिया कंपनीच्या नियंत्रणाखाली असलेली ही व्यवस्था हळुहळु वाढत गेली. आणि कलकत्ता–दिल्ली, अलाहबाद–जबलपूर आणि इतर शहरांमध्ये ट्रॅक टाकण्यात आले. या कालखंडाच्या अखेरीस भारतीय रेल्वेने 4000 मैलांचा परिसर व्यापला. 1857 मध्ये ब्रिटीश राजवट भारतात आली. या राजवटीने अनेक कंपन्या बंद केल्या आणि रेल्वेवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी बाहेरचे कंत्राटदार नेमले. 1880 पर्यंत रेल्वे प्रणालीची लांबी 9000 मैलांपर्यंत पोहोचली होती, प्रामुख्याने मुंबई, कलकत्ता आणि मद्रासच्या आसपास 1890 च्या दशकाच्या उत्तराधीत, ट्रेनने शौचालये, विद्युत दिवे, गॅस दिवे आणि बरेच काही अनेक सुविधा प्राप्त करण्यास सुरूवात केली होती. 1895 पर्यंत भारताने स्वत:चे लोकोमोटिव्ह तयार करण्यास सुरूवात केली. या शतकाच्या सुरूवातीस भारतीय रेल्वे नफा कमवू लागली होती. 1907 पर्यंत सरकारने सर्व प्रमुख रेल्वे लाईन्स विकत घेतल्या होत्या. 1925 च्या अखेरीस, पूर्व भारतीय रेल्वे आणि जी.आय.पी.आर. चे राष्ट्रीयीकरण करण्यात आले. पहिल्या महायुद्धा दरम्यान रेल्वे विभागाचा निधी आणि इतर संसाधने ब्रिटिश सरकारने युद्धाच्या गरजांसाठी भारताकडे हस्तांतरित केली, ज्यामुळे रेल्वेचे खूप नुकसान झाले.

अथवा

Although rail service in India was initially proposed in 1830, the first commercial, train Journey in India took place on 16th April 1853 between Mumbai and thane. The Journey was about 34 km. and took about 45 minutes to complete. The system, under the control of the East India company, gradually grew and tracks were laid between Kolkatta-Delhi, Allahabad - Jabulpur and other cities, By the end of this period Indian Railways covered an area of 4000 miles. British rule came to India in 1857. The length of the railway system had reached 9000 miles, mainly around Bombay, Kolkatta and Madras. By the late 1890's, trains had began to having toilets, electric lights, gas lights etc. By 1895 India had begun to produce manufacture its own locomotives. By the beginning of this century. Indian railways had started to make a profit. By 1907, the Govt. had acquired all major railway lines. By the end of 1925, the East Indian Railway and the GIPR were nationalized. During the first world war, the funds and other resources of the Railway Dept. were transferred by the British Govt. to India for the war needs, causing heavy losses to the Railways.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5 **SEAT No.**

PB-1137 **Total No. of Pages : 3**

[6210]- 559

T.Y.B.A.(Semester - V)

PERSIAN

CC-1D:Modern Persian Prose Literary History &Translation

(2019 Pattern) (35103)

Total Marks :70] ***[Time :2½ Hours***

Instructions to the Candidates:

1) ***All questions are compulsory..***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q.1 Express your views on the book(رهبر نژادنو)or(ره نودر تعلیم وتربیت)

[14]

Q.2 What do you know about the History of Modern Persian Language and literature?Write in detail. **[16]**

Q.3 Reproduce in simple language any one of the following text: **[10]**

i) کمتری از مردم راه خوشبخت شدن رامی شناسند ـ اکثریت باز یچۀ هوا و هوس شده و نوبت بنوبت دستخوش امواج متخالف گشته در روی دریائی که ساحل ندارد چرخ می زنند و مانند کوران در مقابل طوفان نه حس مطاوعت دار ند نه تاب مقاومت .

P.T.O.

ii) همۂ بد بختی ها از درون ما برمی خیز ندو سبب اَنها خود ما هستیم۔ ماسهواً می پنداریم که اَنها از بیرون می اَیندر صورتیکه خود ما اَنهارادر توی خودمان وباسرشت خودمان می ساز یم۔

Q.4 Write a note on the life and literary contribution of(کاظمز اده ایر انشهر). **[12]**

Q.5 (A) Translate or explain **any two** of the following passages in to Urdu of English. **[12]**

i) اہمیت و فایدۂ صحت بدن را برکسی می داندلیکن شرایط آن را بسیاری از مردم نمی دانند یا می دانند وعمل نمی کنند۔و برکس به تجربه می فهمد که صحت بدن یکی از بزرگ ترین نعمت هاو مایۂ خوشبختی است ۔ چه می بیند کہ ہر وقت انحراف مختصری در مزاجش پدید می آید دنیا در چشمش تاریک می شو دسست ونومید می گرددوروح او ہم در عذاب می افتد.

ii) در حین خور دن غذاوبعد ازان همیشه باید شاد و خرم وخندان بوده د سخن ها غم انگیز وکدورت آمیز رابه کلی دور انداخت ودر حال غضب وعصبانیت وهیجان نه باید غذا خورد که بجائے صحت مضرت می بخشد ۔ خند یدن برائے قوت اعصاب و سہولت هضم ورفع بیوست بسیار نافع ست.

iii) میوه هایی راکه پوست نازك دارد باید با پوست خورد۔ اما قبلا باید بآب تمیز شست۔ این پوست ها دارای مادۂ " ویتامن " است که از آفتاب گرفته وبسیار نافع است ۔

iv) روزه گرفتن بخصوص در موقع سوء هضم بسیار نافع است ۔ ولی درحین آن نامی توان آب گرم ویاشربت میوه باید بسیار خورد تا معده وورودہ هارا بشوردو خون راتصفیه کند.

Q.5 (B) Translate the following English passage in to your own language: **[6]**

It is always necessary for the parents to understand a basic knowledge that kids work on the tactics of COPY& PASTE.In simple words, whatever will be happening in front of kids,most likely they will copy that and make it their habit. Hence, if you are using your gadgets in front of the kid for a long time, do not expect the kid to stay away from the gadgets. Similarly, if you read books or watch television and your kid notices that, they will be inclined to such habits as well.

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

[Total No. of Pages : 3

PB-1138

[6210]-560
T.Y. B.A.
SANSKRIT (संस्कृत)
SEC-1C : KAVI-BHASAVIRACHITAM - PRATIMANATAKAM
(कविभासविरचितं प्रतिमानाटकम्)
(2019 Pattern) (Semester - V) (CBCS) (35113) (General Paper - III)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions : ***1)*** ***All questions are compulsory.***
सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) ***Figures to right indicate full marks.***
उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q1) Translate in the English or Marathi (Any three) : **[15]**

इंग्रजी व मराठीत भाषांतर करा. (कोणतेही तीन)

i) भटः – जयतु कुमारः ।

भरतः – भद्र! किं शत्रुघ्नो मामभिगतः।

भटः – अभिगतः खलु वर्तते कुमारः । उपाध्यायास्तु भवन्तमाहुः ।

भरतः – किमिति किमिति ।

भटः – एकनाडिकावशेषः कृत्तिकाविषयः । तस्मात् प्रतिपन्नायामेव रोहिण्यामयोध्यां प्रवेक्ष्यति कुमारः ।

भरतः – बाढमेवम् । न मया गुरुवचनमतिक्रान्तपूर्वम् । गच्छ त्वम् ।

भटः – यदाज्ञापयति कुमारः । (निष्क्रान्तः)

भरतः – अथ कस्मिन् प्रदेशे विश्रमिष्ये । भवतु दृष्टम् । एतस्मिन् वृक्षान्तराविष्कृते देवकुले मूहूर्तं विश्रमिष्ये तदुभयं भविष्यति देवतपूजा विश्रमश्च ।

ii) विजया – हला नन्दिनिके!भण भण । अद्य कौसल्यापुरोगैः सर्वैरन्तःपुरैः प्रतिमागेहं द्रष्टुं गतैस्तत्र किल भर्तृदारको भरतो दृष्टः । अहं च मन्दभागाद्वारे स्थिता ।

नन्दिनिका – हला! दृष्टोऽस्माभिः, कौतृहलेन भर्तृदारको भरतः ।

विजया – भट्टिनी कुमारेण किं भणिता ।

नन्दिनिका – किं भणितम् । अवलोकितुमपि नेच्छति कुमारः ।

विजया – अहो अत्याहितम् । राज्यलुब्धया भर्तृदारकस्य रामस्य राज्यविभ्रष्टं कुर्वत्यात्मनो वैधव्यमादिष्टम् । लोकोऽपि विनाशं गमितः । निर्घृणा खलु भट्टिनी । पापकं कृतम् ।

P.T.O.

iii) उभौ – परित्रायतां परित्रायतां भवन्तः!।

प्रथमः – (ऊर्ध्वमवलोक्य।) अये वचनसमकाल एव दशरथस्यानृण्यं कंर्तुं मयि स्थिते क्व यास्यसीति रावणमाहूयान्तरिक्षमुत्पतितो जटायुः ।

द्वितीयः – एष रोषादुद्वृत्तनयनः प्रतिनिवृत्तो रावणः ।

प्रथमः – एष रावणः ।

द्वितीयः – एष जटायुः ।

उभौ – हन्तैतदन्तरिक्षे प्रवृत्तं युद्धम् ।

प्रथमः – काश्यप! काश्यप! पश्य क्रव्यादीश्वरस्य सामर्थ्यम् ।

iv) देवकुलिकः – अयं खलु तावत् सन्निहितसर्वरत्नस्य विश्वजितो यज्ञस्य प्रवर्तयिता प्रज्वलितधर्मप्रदीपो दिलीपः ।

भरतः – नमोस्तु धर्मपरायणाय । अभिधीयतां कस्तावदत्रभवान् ।

देवकुलिकः – अयं खलु तावत् संवेशनोत्थापनयोरनेकब्राह्मणजनसहस्रप्रयुक्तपुण्याहशब्दरवो रघुः ।

भारतः – अहो बलवान् मृत्युरेतामपि रक्षामतिक्रान्तः । नमोस्तु ब्राह्मणजनावेदितराज्यफलाय । अभिधीयतां कस्तावदत्रभवान् ।

देवकुलिकः – अयं खलु तावत् प्रियावियोगनिर्वेदपरित्यक्तराज्यभारो नित्यावभृथस्नानप्रशान्तरजा अजः ।

भारतः – नमोऽस्तुश्लाघनीयपश्चात्तापाय । (दशरथस्य प्रतिमामवलोकयन् पर्याकुलो भूत्वा ।) भोः । बहुमानव्याक्षिप्तेन मनसा सुव्यक्तंनावधारितम् । अभिधीयतां कस्तावदत्रभवान् ।

Q2) **A) Reference to the context (any two)** **[10]**

संसदर्भ स्पष्टीकरण करा. (कोणतेही दोन)

i) बहुवृत्तान्तानि राजकुलानि नाम ।

ii) तवैव दक्षिणः पादो मम सव्यो भविष्यति ।

iii) जीमूतचन्द्र इव खे प्रभया वियुक्तः ।

B) संस्कृतेन उत्तराणि लिखत (कान्यणि पञ्च) **[5]**

i) सीतायाः कृते वल्कलम् कया आनीतम्?

ii) प्रतिमा इत्येतत् कस्य रूपकम् अस्ति?

iii) देवकुलिकः भरतं किं दर्शयति?

iv) दशरथसारथिः कः?

v) अल्पं तुल्यशीलानि किं सृज्यन्ते ?

vi) भरतस्य माता का?

vii) रावणस्य भगिनी का?

Q3) A) रिक्तस्थानानि पूरयत (कान्यपि पञ्च) **[5]**

i) तथा लक्ष्म्या समायुक्तो राजा भूमिं ..... नः । (प्रशास्तु/चकास्तु)

ii) नवशशिनमिवार्यं पश्यतो मे न ..... । (गतिः/तृप्तिः)

iii) वाढम् । प्रथमः ..... । (कल्पः/जल्पः)

iv) षष्ठाङ्कस्य प्रारम्भे ..... दृश्येते । (वृद्धतापसौः/राक्षसौः)

v) रावणः ..... रूपं धत्वा वनं प्राविशत्? (नारी / ब्राह्मण)

vi) पितुर्मे क्लेदितौ पादौ ममापि क्लेदितं ..... (शिरः/सुरः)

vii) सर्वस्यास्य हि मङ्गलं स भगवान् वेद्यां ..... स्थितः । (वसिष्ठः/कनिष्ठः)

B) Critically appreciate the third act of Pratimānāṭaka. **[15]**

प्रतिमा नाटकाच्या तृतीय अंकाचे चिकित्सक रसग्रहण करा.

OR/किंवा

Critically appreciate the sixth act of Pratimānāṭaka.

प्रतिमा नाटकाच्या सहाव्या अंकाचे चिकित्सक रसग्रहण करा.

Q4) Write notes (any two) **[20]**

टीपा लिहा (कोणत्याही दोन)

i) प्रवेशकः Praveśakaḥ

ii) सीता Sītā

iii) प्रतिमागृहम् Pratimāgṛham

iv) देवकुलिकः Divakulikaḥ

Total No. of Questions : 3

SEAT No.

PB-1139

Total No. of Pages : 3

[6210]- 561

T.Y.B.A. (Semester-V)

ARABIC

CC-1E: Classical & Modern Prose & Translation

(35141) (2019 Pattern)

Total Marks :70] *[Time : 2½ Hours*

Instructions to candidates :

1) *All questions are Compulsory.*
2) *Figures to the right side indicate full marks.*

Q.1 Translate into Urdu/Eng/ Marathi any two of the following **[20]**

a) AL-Infetar b) AL- Burooj

c) AL- Furqan d) AL- Hujrat

Q.2 Translate into Urdu/Eng/ Marathi any two of the following

Passages: **[30]**

(الف) اَلشَائی شَرَابٌ مُنْعِشٌ عَمِیْمٌ الاستعْمَالُ فِی الوَقتِ الحَاضِرُوَ
یَضَعُ هٰذا الَشّرابُ مِن اَورَاقِ الشائیِ بَوِضْع الماء المَغْلِیّ عَلیهَا
وَاَ صْلُ مَوطِنِهٖ بلَا دِالصَّینِ۔ فَأوَّلَ ظُهُورِ کَان فِیهاَ ثُمَّ انَتَشَرَتْ
زراعَةُ اِلَی خَارِجِهَا وَهُوَاَلآن یَنبِتُ فیِ الیا بَان وَ فیِ جِهَاتٍ مِنُ بِلادِ
الهِندِ کَآسَامٖ وَ سَیَلاَنَ وَقَدْ کَانَ فِی بَادِئِ أ مرِهٖ بَرِیَّابَینبتُ فِی
الاحْراَش اَشجَاراًعَالِیَةٌ۔ أمَّا الآن وَقَد عُرِفَتْ فَائِدَ تُهُ ۔فبَداءُ النّاسُ
یَهْتَمُّوْن بِزِرَاعَتِهٖ وَلیغر سُونَهُ فِی بسَا تِینُ خَاَصَّةٍ وَیَعْتَنُونَ بَاِشَجَارةٍ

P.T.O.

فَلَايَتْرُكُونَهَاتَطوُلُ۔ بَلِ يُعَلِّمُونَها وَهِيَ صَغِيَرة لِكِيمِا تَكثُرُاَوُ راقُهَا۔

(ب) وَلِبنَبات الشّائِي زَهْرٌ اَبْيَضُ جَمِيلٌ المَنظَرَ۔ طَيّبُ الرّائِحَةِ وَ فِيُ وَسَطِهِ خُيُوطٌ صُفرٌ ۔ أَمّا اَلا وَرَاقُ فَصغِيَرةٌ مُضَرَسَةٌ وَلَا يَنقَطِعُ نَبْتُها طُولَ السَّنَةِ وَلِذ الِكُ يُعْتَبَرُالشَّائِي مِنَ النبات دَائِمُ لِخَضَّرَة ۔وَلَا تُجِنَئِي الاوَرَا قُ مِن الشَّجَرَةِ اِلّااِذا۔ بَلَغَتِ الشَجَرَةُ ا لُحولَ اَلثالِث مِنَ اَلَعُمُر وَتُجُنٰى ثلاث مَرّاةٍ فِي السَّنَةِ حسِينَ تكُونُ اَلاَوراقُ طَرِيَّةٌ۔

(ج) نَصَحَ اَلُمعَلّمُ تَلاَ مِيذَهُ ۔لِا تخالِطوُ ا اَلاَ اشرارَ لِاَنّ مُخا لَطَةُ الاَ شرارِتُفسِدُوا الَا خلَاق لا تُصَا حِبُو اقُرَنَاءُ السُّوءِ لِاَنّ مُصَا حَبَتَهُمُ تُشَوِهُ اَلُشّمعَةَ وَ تُلَوّثُ السّيَرَة ۔ اذِا۔ سِرُ تُمُ وَفَسِيَرُوا فِي اَلجانِب اَلاَ يَمَن مِن الطريق بِتَأنَّ وَلاَ تَقوُ لُوافِى كِتابِ أوصَحِيفَةٍ۔ بَلَ اُلنظُرُواأمَا مَكُمُ حَتىّ تَصطَدِ مُوا بَأ حَدٍ وَاذِ ا اَردْتُمُ اَن تَعُبُروُ االشّارِعُ مِن جَانِب الىٰ آخَر اَلتفِتُوالَيسُرةُ وَ يَمُنَةُقَبلَ اَن لتَعبُرُوا۔ وَادِارَأيتُمُ زحَامًااَوُ خِصَا مًا ابتَعدُوامِنهُ وَلاَ تُعَرّضُوا اَلنُفُسِكُم لِلِخَطُرِ وَاذِا وَجَد تُمّ فِي اَلطّرِيقِ۔فَقِيراً لِيستحِقُّ اَ لمسَاعَدَةَ

Q.3 a) Translate into English the following Passage: **[10]**

حجرةالدّ راسَةِ هِيَ المكان اَلّذى يَجُتَمِعُ فِيهِ اَلطّلّابُ اَمامَ الاساتِذة اَلَّذين لِيَشرَحُونَ الدُّرُوسَ وَيكتُبونَ ۔ اَ لِيطّبيقَاتِ عَلى السَّبُّورَةِ بالِطَّبا شيرُوَ۔كُلُّ طَالِبِ يَجُلِسُ عَلى الكُرسِيّ۔ وَأمَا مَهُ مِنُضِدَةٌ عَلَيهَا۔ الُكتِابُ وَالقَلَمُ وَالكشاكِيلُ وَعَلىَ اَلخائِطِ خرِيَطَةُ لِهِنهِ ۔

b) Translate into Arabic the following Passage: **[10]**

It is a place where a black board is found. It is used for explaining the Lesson, Writting the Questions, Answers and Exercises for all Subjects. It is Place in Which The Teacher Ask the questions Concerning the Previous Lesson.

✔ ✔ ✔ ✔

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

PB1140

[Total No. of Pages : 4

[6210]-562
T.Y.B.A.
ECONOMICS GENERAL - III
CC - 1E :Indian Economic Development - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35153)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***Attempt all questions.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagram wherever necessary.***

Q1) Answer the following questions in 20 words. (Any Eight) **[16]**

a) Give the definition of Economic Growth.

b) Give the meaning of Economic Development.

c) Write the definition of Developed Countries?

d) What is meant by Developing Countries?

e) State any two economic characteristics of developing countries.

f) State any two technology constraints in development process.

g) Give the definition of vicious circle of Poverty.

h) What is meant by human resources ?

i) Which institute publishes the Human Development Report?

j) Write the definition of Physical Qualities of Life Index.

P.T.O.

Q2) Answer the following questions in 50 words. (Any four) **[16]**

a) State the importance of economic development.

b) State the causes of Vicious Circle of poverty.

c) State the Political characteristics of developing countries.

d) State the external bottlenecks to development process.

e) State the indicators of human development Index.

f) State the indicators economic growth.

Q3) Answer the following questions in 100 words. (Any three) **[18]**

a) Explain the Indicators of Economic development.

b) Explain the technological characteristics of developing countries.

c) Explain the Socio-Cultural constraints to development process.

d) Explain the Gender inequality index.

Q4) Answer the following questions in 200 words. (Any two) **[20]**

a) Explain the difference between economic development and economic growth.

b) Explain the capital constraints to development process.

c) Explain the characteristics of developed countries.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

PB1140

[6210]-562
T.Y.B.A.
ECONOMICS GENERAL - III
CC - 1E :Indian Economic Development - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35153)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) आवश्यक तेथे सुबक आकृती काढा.
4) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालील प्रश्नांची 20 शब्दात उत्तरे लिहा (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) आर्थिक वृद्धीची व्याख्या द्या.

ब) आर्थिक विकासाचा अर्थ द्या.

क) विकसीत देशांची व्याख्या लिहा.

ड) विकसनशील देश म्हणजे काय?

इ) विकसनशील देशाची कोणतीही दोन आर्थिक वैशिष्टे लिहा.

फ) विकास प्रक्रियेतील कोणतीही दोन तंत्रज्ञानविषयक अडथळे सांगा.

य) दारिद्र्याच्या दृष्टचक्राची व्याख्या द्या.

र) मानवी संसाधन म्हणजे काय?

ल) मानव संसाधन अहवाल कोणती संस्था प्रकशित करते?

व) जीवनाची भौतिक गुणवत्ता निर्देशांक व्याख्या द्या.

प्र.2) खालील प्रश्नांची 50 शब्दांत उत्तरे लिहा.(कोणतेही चार) **[16]**

अ) आर्थिक विकासाचे महत्त्व सांगा.

ब) दारिद्र्याच्या दृष्टचक्राची कारणे सांगा.

क) विकसनशील देशाची राजकीय वैशिष्टे सांगा.

ड) विकास प्रक्रियेतील बाह्य अडथळे सांगा.

इ) मानव विकास निर्देशकाचे निर्देशक सांगा.

फ) आर्थिक वृद्धिचे निर्देशक सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) आर्थिक विकासाचे निर्देशक स्पष्ट करा.

ब) विकसनशील देशाची तंत्रज्ञानविषयक वैशिष्टे स्पष्ट करा.

क) विकास प्रक्रियेतील सामाजिक–सांस्कृतीक वैशिष्टे स्पष्ट करा.

ड) लिंगभाव असमानता निर्देशक स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) आर्थिक विकास आणी आर्थिक वृद्धी यातील फरक स्पष्ट करा.

ब) विकास प्रक्रियेतील भांडवलविषयक अडथळे स्पष्ट करा.

क) विकसीत देशांची वैशिष्टे स्पष्ट करा.

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB-1141

[Total No. of Pages : 4

[6210]-563
T.Y. B.A.
POLITICAL SCIENCE
CC - 1E : Modern Political Analysis
(2019 Pattern) (Semester - V) (35163)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions (20 words) : **[16]**

a) State any two characteristics of the study of traditional Political Science.

b) Who wrote the book 'The Political System'?

c) What is Modern Political Analysis?

d) What is obedient political culture?

e) State two basic elements of political culture.

f) Who wrote the book 'Comparative Politics'?

g) Explain the meaning of Political Socialization.

h) State any two tools of Political Socialization.

i) Who wrote the book Political Socialization?

j) State any two output functions of Political System.

Q2) Attempt any four questions (50 words) **[16]**

a) Political Party

b) Political System

c) Empiricism

d) Cultural Organization

e) Political Culture

f) Symbols

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (100 words) : **[18]**

a) Write the types of political culture described by - Dr. Finer.

b) Write the difference between traditional and - modern political analysis.

c) State the types of Political Socialization.

d) Explain the meaning and nature of Political System.

Q4) Attempt any two questions (200 words) **[20]**

a) Explain the meaning and tools of Political Socialization.

b) Define Political Culture. Explain the basic - elements of political culture.

c) Write a meaning of traditional political analysis and explaining traditional political analysis.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1141

[6210]-563

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC - 1E : Modern Political Analysis

(2019 Pattern) (Semester - V) (35163)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) पारंपारिक राज्यशास्त्राच्या अध्ययनाची कोणतेही दोन वैशिष्टे सांगा.

ब) 'The Political System' हा ग्रंथ कोणी लिहीला.

क) आधुनिक राजकीय विश्लेषण म्हणजे काय?

ड) आशांकित राजकीय संस्कृती म्हणजे काय?

इ) राजकीय संस्कृतीचे दोन मुलभूत घटक सांगा.

फ) 'Comparative Politics' हा ग्रंथ कोणी लिहीला.

य) राजकीय सामाजिकीकरणाचा अर्थ सांगा.

र) राजकीय सामाजिकीकरणाची कोणतीही दोन साधने सांगा.

ल) Political Socialization हा ग्रंथ कोणी लिहीला.

व) राजकीय व्यवस्थेची कोणतेही दोन प्रदान कार्ये सांगा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) राजकीय पक्ष

ब) राजकीय व्यवस्था

क) अनुभववाद

ड) सांस्कृतिक संघटना

इ) राजकीय संस्कृती

फ) प्रतिके

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. (100 शब्दांत) **[18]**

अ) राजकीय संस्कृतीचे डॉ. फायनर प्रणित प्रकार लिहा.

ब) पारंपारिक व आधुनिक राजकीय विश्लेषणाचा फरक स्पष्ट करा.

क) राजकीय समाजिकीकरणाचे प्रकार सांगा.

ड) राजकीय व्यवस्थेचा अर्थ व स्वरूप स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (200 शब्दांत) **[20]**

अ) राजकीय सामाजिकीकरणाचा अर्थ सांगून सामाजिकीकरणाची साधने स्पष्ट करा.

ब) राजकीय संस्कृतीचा अर्थ सांगून राजकीय संस्कृतीचे मुलभूत घटक स्पष्ट करा.

क) पारंपारिक राजकीय दृष्टीकोनाचा अर्थ सांगून पारंपारिक राजकीय दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB-1142

[Total No. of Pages : 4

[6210]- 564

T.Y. B.A.

POLITICAL SCIENCE

CC - 1E : Local Self Government in Maharashtra

(2019 Pattern) (Credit) (Semester - V) (35164)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***

Q1) Attempt any Eight of the following (20 words) **[16]**

a) Who is the Executive head of Panchayat Samiti.

b) Explain the two main functions of Zilla Parishad.

c) Explain the two main functions of Sarpanch.

d) What is Community Development Programme.

e) What is Gramsabha.

f) Explain the two main functions of speakers of Panchayat Samiti.

g) Explain the two recommendations of P.B. Patil Committee.

h) When was the 73rd constitutional amendment year.

i) Who is the control on Panchayatraj.

j) Who elects the Sarpanch.

Q2) Write any four of the following short notes (in 50 words) **[16]**

a) L.N. Bongirwar Committee.

b) Rural Development.

c) Members of Panchayat Samiti.

d) Block Development Officer (BDO).

e) Panchayat Samiti - Vice Speaker.

f) Jilla Parishad - Vice President.

P.T.O.

Q3) Answer any three of the following question (in 100 words) **[18]**

a) Explain the Importance of 73rd Constitutional Amendment.

b) Discuss on Community Development programme.

c) Explain the Chief Function of Executive Officer (CEO).

d) Explain the two recommendations of Balwant Ray Mehta Committee.

Q4) Answer any two of the following question (in 200 words) **[20]**

a) Discuss the Development of Local self government in British Period

b) Explain the control of District Collector on Panchayat Raj.

c) Explain the power and functions of Grampanchayat.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1142

[6210]- 564
T.Y. B.A.
POLITICAL SCIENCE
CC - 1E : Local Self Government in Maharashtra
(2019 Pattern) (Credit) (Semester - V) (35164)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (20 शब्दांत) **[16]**

अ) पंचायत समितीचा कार्यकारी प्रमुख कोण असतो.

ब) जि.प. अध्यक्षांचे मुख्य कार्ये स्पष्ट करा.

क) सरपंचाचे दोन मुख्य कार्ये स्पष्ट करा.

ड) समुदाय विकास कार्यक्रम म्हणजे काय?

इ) ग्रामसभा म्हणजे काय?

फ) पंचायत समिती सभापतीचे दोन मुख्य कार्ये स्पष्ट करा.

य) पी.बी. पाटिल समितीच्या दोन शिफारशी स्पष्ट करा.

र) 73 वी घटना दुरूस्ती कोणत्या वर्षी झाली.

ल) पंचायत राजवर नियंत्रण कोण ठेवतात.

व) संरपंचाची निवड कोण करतात?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) एल.एन. बोंगिरवार समिती

ब) ग्रामीण विकास

क) पंचायत समिती सदस्य

ड) गट विकास अधिकारी

इ) पंचायत समिती – उपसभापती

फ) जि. प. – उपाध्यक्ष

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही तीन प्रश्न सोडवा. (100 शब्दांत) **[18]**

अ) 73 व्या घटनादुरूस्तीचे महत्व स्पष्ट करा.

ब) समुदाय विकास कार्यक्रमावर चर्चा करा.

क) मुख्याधिकाऱ्यांची कार्ये स्पष्ट करा (CEO).

ड) बलवंतराय मेहता समितीच्या शिफारशी स्पष्ट करा कोणतेही दोन?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (200 शब्दांत) **[20]**

अ) ब्रिटीश कालखंडातील स्थानिक स्वराज्य संस्थाच्या विकासाचर्चा करा.

ब) जिल्हाधिकाऱ्याचे पंचायतराज वरील नियत्रंण स्पष्ट करा.

क) ग्रामपंचायतीचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1143

[Total No. of Pages : 4

[6210]-565
T.Y. B.A.
HISTORY
CC-1E (G-3) : Indian National Movement (1885-1947)
(2019 Pattern) (Semester - V) (35174)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right side indicate full marks.***

Q1) Answer any one to the following question in 300 words : **[15]**

a) State the reasons for the formation of the Indian National congress.

OR

b) Write an account to the contribution of the Moderates and Extremists.

Q2) Answer any one of the following question in 300 words : **[15]**

a) Review of Mahatma Gandhiji's Movement.

OR

b) Discuss the contribution of Azad Hind fauj to the Freedom movement.

Q3) Write answer any two of the following questions in 200 words : (each) **[20]**

a) Review the work of Abhinav Bharat and Anushilan samiti.

b) Write about the partition of Bengal.

c) What do you know about the Cabinet Mission plan of 1946?

d) Explain Indian Independence Act (1947).

P.T.O.

Q4) Short Notes (Any Four) : **[20]**

a) Four Point Principal of Lokmanya Tilak.

b) Justice M.G. Ranade.

c) Simon Commission.

d) Two Nation Theory.

e) Gadar Party.

f) Bagat Singh - Sukhdev - Rajguru.

Total No. of Questions : 4]

PB-1143

[6210]-565
T.Y. B.A.
HISTORY
CC-1E (G-3) : Indian National Movement (1885-1947)
(2019 Pattern) (Semester - V) (35174)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडवणे आवशयक आहे.*

2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

3) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा : **[15]**

अ) राष्ट्रीय काँग्रेसच्या स्थापनेची कारणे सांगा.

किंवा

ब) मवाळ व जहाल नेत्यांच्या कार्याचा आढावा घ्या.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा : **[15]**

अ) म. गांधीच्या चळवळींचा आढावा घ्या.

किंवाल

ब) आझाद हिंद फौजेच्या स्वातंत्र्य चळवळीतील योगदानावर चर्चा करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नाची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा : **[20]**

अ) अभिनव भारत व अनुशीलन समिती यांच्या क्रांतिकारी चळवळीचा आढावा घ्या.

ब) बंगालच्या फाळणीवर सविस्तर लिहा.

क) त्रिमंत्री योजना (कॅबिनेट मिशन) (1946) काय होती.

ड) भारत स्वतंत्र कायदा (1947) स्पष्ट करा

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही चार टीपा लिहा : **[20]**

अ) लो टिळकांची चतु : सुत्री

ब) न्या. म. गो. रानडे.

क) सायमन कमिशन.

ड) द्विराष्ट्र सिध्दांत.

इ) गदर पार्टी.

फ) भगतसिंग–सुखदेव–राजगुरू

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

PB1144

[Total No. of Pages : 2

[6210]-566

T.Y.B.A.

HISTORY

History of Civilization

CC-2E : World Civilization and Heritage (Part - I)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35175) (General Paper-III)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***

Q1) Answer the following question in 300 words. (any one) **[15]**

a) Write down the types of Stone Age Culture.

OR

b) Narrate the contribution of Egypt civilization.

Q2) Answer the following question in 300 words. (any one) **[15]**

a) Explain the Social and Economic life of China civilization.

OR

b) Discuss the contribution of vedic culture.

Q3) Answer the following questions in 200 words. (any two) **[20]**

a) Explain the concept 'Neolithic'.
b) Write short notes on Mesopotemian Cultures.
c) Narrate the Indus Valley town planning.
d) Write down about the vedic literature.

Q4) Short notes. (any four) **[20]**

a) Define culture
b) Four vedas
c) Puran
d) Law - Tstse
e) Hamurrabi
f) The Great Bath

❋ ❋ ❋

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PB1144

[6210]-566

T.Y.B.A.

HISTORY

History of Civilization

CC-2E : World Civilization and Heritage (Part - I)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35175) (General Paper-III)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) **[15]**

अ) अश्मयुगीन संस्कृतीचे प्रकार लिहा.

किंवा

ब) इजिप्त संस्कृतीचे योगदान सांगा.

प्र.2) खालील प्रश्नांचे 300 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही एक) **[15]**

अ) चीन संस्कृतीतील सामाजिक व आर्थिक जीवन स्पष्ट करा.

किंवा

ब) वैदिक संस्कृतीच्या योगदानाची चर्चा करा.

प्र.3) खालील प्रश्नांचे 200 शब्दांत उत्तर द्या. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) नवाश्मयुग ही संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) मेसोपोटेमियन संस्कृतीवर थोडक्यात टिप लिहा.

क) सिंधु संस्कृतीच्या नगररचनेबद्दल सांगा.

ड) वैदिक साहित्याची माहिती लिहा.

प्र.4) टिपा लिहा. (कोणतेही चार) **[20]**

अ) संस्कृतीची व्याख्या

ब) चारवेद

क) पुराणे

ड) लाओ–त्से

इ) हम्मुराबी

फ) महास्नानगृह

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : [ ]

PB-1145

[Total No. of Pages : 4

[6210]-567

T.Y. B.A.

ANTHROPOLOGY

CC-1E : Maharashtra - A Culture Region

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35193)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on any three of the following : **[15]**

a) Evolution.

b) Marathi Language.

c) Moharam.

d) Cave Temple - Ajanta.

e) Maharashtra Dharma-Concept.

Q2) Answer any three of the following questions in 50 words each : **[15]**

a) What is acculturation?

b) Write History of Maharashtra in brief.

c) Write information about Holi festival.

d) What is Kirtan?

e) Explain the meaning and concept of culture.

P.T.O.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each : **[20]**

a) Write the information about Maharashtra a Geographical region : Vidarbha and Marathwada.

b) Describe warali painting in details.

c) Write the information about Saint Dnyaneshwar and Saint Tukaram in Maharashtra.

d) Explain the traditional art Tamasha and Lavani in Maharashtra.

Q4) Answer any one of the following questions in 300 words each : **[20]**

a) Write in details about Kolhapur's Mahalaxmi and Pandharpur's Vithoba in Maharashtra.

b) Explain the balutedari system in Maharashtra.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PB-1145

[6210]-567
T.Y. B.A.
ANTHROPOLOGY
CC-1E : Maharashtra - A Culture Region
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35193)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही तीन) : **[15]**

अ) उत्क्रांती

ब) मराठी भाषा

क) मोहरम

ड) आजंठा लणी

इ) महाराष्ट्र धर्म – संकल्पना

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन) : **[15]**

अ) समसंस्कृतीकरण म्हणजे काय?

ब) महाराष्ट्राचा इतिहास थोडक्यात लिहा.

क) होळी सणांविषयी माहिती लिहा.

ड) किर्तन म्हणजे काय?

इ) संस्कृतीचा अर्थ व संकल्पना स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) : **[20]**

अ) महाराष्ट्रातील भौगोलिक प्रदेश: विदर्भ आणि मराठवाडा याविषयी माहिती लिहा

ब) वारली चित्रकलेचे सविस्तर वर्णन करा.

क) महाराष्ट्रातील संत ज्ञानेश्वर व संत तुकाराम यांच्याविषयी माहिती लिहा.

ड) महाराष्ट्रातील पारंपारिक कला तमाशा आणि लावणी स्पष्ट करा

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांचे उत्तर 300 शब्दांत लिहा (कोणताही एक) : **[20]**

अ) महाराष्ट्रातील कोल्हापुरची महालक्ष्मी आणि पंढरपुरचा विठोबा यांच्याबद्दल सविस्तर माहिती लिहा.

ब) महाराष्ट्रातील बलुतेदारी पद्धती स्पष्ट करा.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1146

[Total No. of Pages : 4

[6210]-568
T.Y. B.A.
GEOGRAPHY
CC - 1E - GG - 310 (A) : Geography of Disaster Management - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35204)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks of questions.***
3) ***Draw neat diagram wherever necessary.***
4) ***Use of map stencils is allowed.***

Q1) Write the answer of the questions about 20 words each (any eight) **[16]**

a) Write meaning of disaster.

b) What is Management?

c) What is pre-disaster management?

d) Write any two objectives of disaster management.

e) Write any two examples of biological disaster.

f) What is preparedness?

g) Write any two functions of revenue department in disaster management.

h) Write any two causes of cloud burst.

i) Write any two reasons of cyclone formation.

j) What is hail storm?

Q2) Write the answer of the questions about 50 words each (any three) : **[18]**

a) Natural disaster

b) Response

c) Role of media in disaster management

d) Impact of cyclone

P.T.O.

Q3) Write the answer of the questions about 100 words each (any two) : **[16]**

a) Explain the stages of post disaster management.

b) Explain manmade disasters.

c) Explain causes and effect of drought.

Q4) Write the answer of the questions about 300 words each (any one) : **[20]**

a) Explain the role of health and police department in disaster management.

b) What is flood? Explain causes and effects of flood.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1146

[6210]-568
T.Y. B.A.
GEOGRAPHY
CC - 1E - GG - 310 (A) : Geography of Disaster Management - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35204)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.

4) नकाशा स्टैन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.

प्रश्न 1) प्रत्येकी 20 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) आपत्तीचा अर्थ लिहा.

ब) व्यवस्थापन म्हणजे काय?

क) आपत्तीपूर्व व्यवस्थापन म्हणजे काय?

ड) आपत्ती व्यवस्थापनाची कोणतीही दोन उद्दिष्ट्ये लिहा.

इ) जैविक आपत्तीची कोणतीही दोन उदाहरणे लिहा.

फ) पूर्वतयारी म्हणजे काय?

य) आपत्ती व्यवस्थापनात महसुल विभागाची कोणतीही दोन कार्य लिहा.

र) ढगफूटीची कोणतीही दोन कारणे लिहा.

ल) आवर्त निर्मितीची कोणतीही दोन कारणे लिहा.

व) गारपीट म्हणजे काय?

प्रश्न 2) प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) नैसर्गिक आपत्ती

ब) प्रतिसाद

क) आपत्ती व्यवस्थापनात प्रसार माध्यमांची भूमिका

ड) चक्रीवादळाचे परिणाम

प्रश्न 3) प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) आपत्तीनंतरच्या व्यवस्थापनाचे टप्पे स्पष्ट करा.

ब) मानव निर्मित आपत्ती स्पष्ट करा.

क) अवर्षणाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) आपत्ती व्यवस्थापनात आरोग्य व पोलीस विभागाची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) पूर म्हणजे काय? पूराची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB-1147

[Total No. of Pages : 4

[6210]-569
T.Y. B.A.
GEOGRAPHY
CC-1E:GG:310(A) : Geography of Tourism - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (35205)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams wherever necessary.***
4) ***Use of Map stencils is allowed.***

Q1) Write the answer of the questions about 20 words each (Any Eight) **[16]**

a) Define tourist.

b) What is tourism product?

c) What is Sanctuary?

d) What is tourism accessibility?

e) What is adventure tourism?

f) Write any two health tourist centers in India.

g) What is agro tourism?

h) Write any two uses of internet in tourism.

i) Write names of print media.

j) Write two characteristics of tourist guide.

Q2) Write the answer of the questions about 50 words each (any three) : **[18]**

a) Tourism and employment generation

b) Sport Tourism

c) Wild life Tourism

d) Disadvantages of Water transport

P.T.O.

Q3) Write the answer of the questions about 100 words each (any two) : **[16]**

a) Describe scope of tourism.

b) Explain political factors affecting on tourism development.

c) Give an account of Eco-friendly tourism.

Q4) Write the answer of the questions about 300 words each (Any one) **[20]**

a) Describe in detail the physical factors affecting on tourism development.

b) State the advantages and disadvantages of railway transport and explain its importance in tourism.

Total No. of Questions : 4]

PB-1147

[6210]-569
T.Y. B.A.
GEOGRAPHY
CC-1E:GG:310(A) : Geography of Tourism - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (35205)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

3) *आवश्यक तेथे सुबक आकृत्या काढा.*

4) *नकाशा स्टेन्सिल वापरण्यास परवानगी आहे.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 20 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) पर्यटकाची व्याख्या लिहा.

ब) पर्यटन उत्पादन म्हणजे काय?

क) अभयारण्ये म्हणजे काय?

ड) पर्यटन सुगमत्ता म्हणजे काय?

इ) साहसी पर्यटन म्हणजे का?

फ) भारतातील कोणत्याही दोन आरोग्य पर्यटन केंद्राची नावे लिहा.

य) कृषी पर्यटन म्हणजे काय?

र) पर्यटनात इंटरनेटचे दोन उपयोग लिहा.

ल) मुद्रित प्रसारमाध्यमांची नांवे लिहा.

व) पर्यटक मार्गदर्शकाचे दोन गुण लिहा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[18]**

अ) पर्यटन व रोजगार निर्मिती

ब) क्रीडा पर्यटन

क) वन्यजीव पर्यटन

ड) जलवाहतूकीचे तोटे

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[16]**

अ) पर्यटनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) पर्यटन विकासावर परिणाम करणारे राजकीय घटक स्पष्ट करा.

क) पर्यावरणपूरक पर्यटन यावर वृत्तांत लिहा.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 300 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही एक) **[20]**

अ) पर्यटन विकासावर परिणाम करणाऱ्या प्राकृतिक घटकांचे सविस्तर वर्णन करा.

ब) रेल्वे वाहतुकीचे फायदे–तोटे सांगून या वाहतुकीचे पर्यटनातील महत्त्व स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1148

[Total No. of Pages : 4

[6210]-570

T.Y. B.A.

CC - 1E : PUBLIC ADMINISTRATION

(2019 Pattern) (Semester - V) (35445)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any eight questions (20 words) : **[16]**

a) Write the definition of Public Administration.

b) What is full form P in POSDCORB?

c) Write two goals of New Public Administration.

d) What is e-Governance?

e) State two traditional approach.

f) Write two feacture of behavioral approach.

g) What is Good governance?

h) What is Public-Private Partnership?

i) When did New Public Administration emerge?

j) Who proposed the behavioral approach.

Q2) Attempt any four questions (50 words) : **[16]**

a) Write the meaning of Public Administration.

b) System approach.

c) Demerit of e-Governance.

d) Public-Private Partnership.

e) Rise to new Public Administration.

f) Historical approach.

P.T.O.

Q3) Attempt any three questions (100 words) : **[18]**

a) State the nature of Public Administration.

b) Explain the limitation of behavioral approach.

c) State principle of Good Governance.

d) Explain the goals of new Public Administration.

Q4) Attempt any two questions (200 words) : **[20]**

a) Explain the scope of Public Administration.

b) State the feature of behavioral approach.

c) Explain the traditional approach of public administration.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1148

[6210]-570

T.Y. B.A.

CC - 1E : PUBLIC ADMINISTRATION

(2019 Pattern) (Semester - V) (35445)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही आठ प्रश्नांची उत्तरे 20 शब्दात लिहा. **[16]**

अ) लोकप्रशासनाची व्याख्या लिहा.

ब) पोस्टस्क्रॉब मधील पी चे पूर्ण रूप काय?

क) नव लोकप्रशासनाचे दोन उद्दिष्टे लिहा.

ड) ई–प्रशासन म्हणजे काय?

इ) दोन पारंपारिक दृष्टिकोन सांगा.

फ) वर्तनवादी दृष्टिकोनाची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

य) सुशासन म्हणजे काय?

र) सार्वजनिक–खाजगी भागीदारी म्हणजे काय?

ल) नव लोकप्रशासनाचा उदय केव्हा झाला?

व) वर्तनवादी दृष्टिकोन कोणी मांडला.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. **[16]**

अ) लोकप्रशासनाचा अर्थ लिहा.

ब) व्यवस्था दृष्टिकोन

क) ई–प्रशासनाचे तोटे

ड) सार्वजनिक–खाजगी भागीदारी

इ) नव लोकप्रशासनाचा उदय

फ) ऐतिहासिक दृष्टिकोन

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 100 शब्दात लिहा. **[18]**

अ) लोकप्रशासनाचे स्वरूप सांगा.

ब) वर्तनवादी दृष्टिकोनाच्या मर्यादा स्पष्ट करा.

क) सुशासनाची तत्वे सांगा.

ड) नव–लोक प्रशासनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) लोकप्रशासनाचे व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) वर्तनवादी दृष्टिकोनाची वैशिष्ट्ये सांगा.

क) लोकप्रशासनाचा पारंपारिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1149

[Total No. of Pages : 4

[6210]-571
T.Y.B.A.
PUBLIC ADMINISTRATION
CC -1E : Local Self Government in India
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35446)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any eight of the following questions (in 20 words) **[16]**

a) What is democratic decentralization.

b) What are the three-Tier of rural panchayat raj?

c) Name of the Urban local self Government.

d) Name any four committes in the municipal corporation.

e) State two functions of standing committee.

f) How long is the tenure of the Mayor?

g) How many members are there in the cantonment board?

h) State two functions of state Election commission.

i) How many municipal corporation are there in Maharashtra.

j) Define urbanization.

P.T.O.

Q2) Answer any four of the following questions (in 50 words) **[16]**

a) Nature of local Self Government.

b) 12th schedule.

c) Income sources of municipal corporations.

d) Functions of the municipality.

e) Composition of cantonment board.

f) Deputy collector.

Q3) Answer any three of the following questions. (each 100 words) **[18]**

a) Explain the scope of Local Self Government bodies.

b) Explain the evolution of urban local self government bodies.

c) Explain the powers and functions of District collectors.

d) Explain control over urban local bodies.

Q4) Answer any two of the following questions (each 200 words) **[20]**

a) Did the 74th constitutional amendment strengthen the urban local bodies? Discuss.

b) Explain the structure, functions and powers of the municipal corporation.

c) Discuss the problems arising from urbanization.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

PB1149

[6210]-571

T.Y.B.A.

PUBLIC ADMINISTRATION

CC : 1E : Local Self Government in India

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35446)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणतेही आठ प्रश्न सोडवा (20 शब्दांत) **[16]**

अ) लोकशाही विकेंद्रीकरण म्हणजे काय?

ब) ग्रामीण पंचायत राजचे तीन स्तर कोणते.

क) शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थाची नावे सांगा.

ड) महानगरपालिकेतील कोणत्याही चार समित्यांची नावे सांगा.

इ) स्थायी समितीची दोन कामे सांगा.

फ) महापौरांचा कार्यकाल किती असतो.

य) छावणी क्षेत्रात किती सभासद असतात.

र) राज्य निर्वाचन आयोगाची दोन कामे सांगा.

ल) महाराष्ट्रात किती महानगरपालिका आहेत.

व) शहरीकरणाची व्याख्या द्या.

प्र.2) खालील पैकी कोणत्याही चार टिपा लिहा. (50 शब्दांत) **[16]**

अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थाचे स्वरूप

ब) बारावे परिशिष्ठ

क) महानगरपालिकेच्या उत्पन्नाची साधने

ड) नगरपालिकेची कार्ये

इ) छावणी क्षेत्राची रचना

फ) उपजिल्हाधिकारी

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 100 शब्दांत) **[18]**

अ) स्थानिक स्वराज्य संस्थाची व्याप्ती स्पष्ट करा.

ब) शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांची उत्क्रांती स्पष्ट करा

क) जिल्हाधिकाऱ्यांचे अधिकार व कार्ये स्पष्ट करा.

ड) शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांवरील नियंत्रण स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 200 शब्दात) **[20]**

अ) 74 व्या घटनादुरूस्तीने शहरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांना अधिक बळकटी प्राप्त झाली? चर्चा करा.

ब) महानगरपालिकेची रचना, कार्ये व अधिकार स्पष्ट करा.

क) शहरीकरणातून निर्माण होणाऱ्या समस्यांची चर्चा करा.

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1150

[Total No. of Pages : 3

[6210]-572
T.Y.B.A.
MUSIC
CC-1E : राग संगीत गायन (G-5)
(या संचातील राग संगीत गायन, तबला यापैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35213) (32517)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचनाएँ : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* अ) शंकरा, रागेश्री, जयजयवंती यापैकी कोणत्याही एका रागातील मध्यलय ख्याल स्वरलिपीबद्ध करा. **[10]**

ब) रागेश्री, पुरिया धनाश्री, जयजयवंती यापैकी कोणत्याही एका रागाचा स्वरविस्तार लिहा. **[5]**

प्र.*2)* अ) यावर्षीच्या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका रागाची आरोह–अवरोह, पकड यासह संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहा. **[10]**

ब) पुढीलपैकी कोणत्याही एका तालाची संपूर्ण शास्त्रीय माहिती लिहून तालाचा ठेका लिहा. **[5]**

i) त्रिताल

ii) झुमरा

iii) तिलवाडा

प्र.*3)* अ) एका वाक्यात उत्तरे द्या. **[8]**

i) निबद्ध गान म्हणजे काय?

ii) या अभ्यासक्रमातील परमेल प्रवेशक राग कोणता?

iii) या अभ्यासक्रमातील पूर्वी थाटाचा राग कोणता?

iv) जोडराग म्हणजे काय?

P.T.O.

ब) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[12]**

i) प्रबंध

ii) अनिबद्ध गान

iii) संधिप्रकाशित राग

iv) परमेल प्रवेशक राग

प्र.4) अ) या अभ्यासक्रमातील कोणत्याही एका संगीततज्ञाचे जीवनचरित्र व सांगीतिक योगदान लिहा. **[10]**

i) श्रीमती मांगुबाई कुर्डीकर

ii) श्रीमती किशोरी अमोणकर

iii) कुमार गंधर्व

ब) निबंध लिहा (कोणताही एक) **[10]**

i) राग संगीत आणि जनरूची

ii) पार्श्वगायन

iii) रागसंगीताची लोकप्रियता

* * *

Total No. of Questions : 4]

PB1150

[6210]-572
T.Y.B.A.
MUSIC
CC-1E : तबला (G-5)
(या संचातील राग संगीत गायन, तबला यापैकी तुमच्या विषयाची कोणतीही एक प्रश्नपत्रिका सोडवा)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35213) (32517)

समय *: 2½* घंटे*]* *[* पूर्णांक *: 70*

सूचनाएँ : *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.*1)* अ) बाज व बनावट या दृष्टिकोनातून तबल्याचे चर्मवाद्यांतील स्थान व महत्त्व स्पष्ट करा. **[10]**

ब) घन वाद्य या विषयी लिहा. **[5]**

प्र.*2)* अ) घन वाद्य व अनवद्ध वाद्य यांतील परस्पर संबंध लिहा. **[10]**

ब) अनवद्ध वाद्य या विषयी लिहा. **[5]**

प्र.*3)* अ) अनवद्ध वाद्य म्हणजेच चर्मवाद्यांचा थोडक्यात इतिहास लिहा. **[8]**

ब) बाज व बनावट या अनुषंगाने तबला आणि पखवाज या वाद्यांचा तुलनात्मक विवेचन करा. **[12]**

प्र.*4)* अ) पाश्चात्य तालवाद्यांची संक्षिप्त माहिती लिहा. **[10]**

ब) अनवद्ध वाद्यांचा थोडक्यात इतिहास लिहा. **[10]**

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1151

[Total No. of Pages : 4

[6210]-573
T.Y.B.A
PSYCHOLOGY
SEC-1C : Industrial and Organizational Psychology
(2019 Pattern) (Cridit System) (Semester - V) (35223)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Refer original. Question papers in case of doubt.***

Q1) Answer the following questions in 100 words each (**Any four**): **[20]**

a) Leadership styles.

b) Job satisfaction.

c) Hawthorne study.

b) Critical incidence technique.

e) Describe the functions of industrial & organizational Psychologists.

f) Describe Uses of work performance. Evaluation.

Q2) Answer the following questions in 200 words each (**Any two**): **[20]**

a) Define Employee training. Describe training techniques used to enhance the knowledge and skills of employees.

b) Define leadership. Discuss different leadership theories.

c) Describe the various work places where industrial and organizational psychologist can work.

d) Explain the different sources of employees work performance evaluation.

Q3) Answer the following questions in 400 words each (**Any One**): **[20]**

a) Define Recruitment. Discuss the different methods and techniques used in recruitment process.

b) Define work motivation. Discuss different theories of work motivation.

P.T.O.

Q4) Write short notes (**Any Two**): **[10]**

a) Graphical Rating scale.

b) Time motion strudy.

c) Check list.

d) Professionalization of industrial and organizational psychology.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1151

[6210]-573
T.Y.B.A
PSYCHOLOGY
SEC-1C : औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्र
(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - V) (35223)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दांमध्ये द्या (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) नेतृत्व शैली

ब) कार्य समाधान

क) हॉथॉर्न अभ्यास

ड) निर्णायक घटना तंत्र

इ) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्रज्ञांच्या कार्याचे वर्णन करा.

फ) कार्य निवर्तन मुल्यमापनाच्या उपयोजनांचे वर्णन करा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत द्या (कोणत्याही दोन) **[20]**

अ) कर्मचारी प्रशिक्षणाची व्याख्या द्या. कर्मचाऱ्याच्या ज्ञान आणि कौशल्ये विकासासाठी वापरण्यात येणाऱ्या प्रशिक्षण तंत्रांचे वर्णन करा.

ब) 'नेतृत्व' व्याख्या द्या. नेतृत्वाच्या विविध सिध्दांतांची चर्चा करा.

क) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्रज्ञांच्या कार्य क्षेत्रांचे वर्णन करा.

ड) कर्मचारी निवर्तन मुल्यमापनाचे विविध स्त्रोत स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची प्रत्येकी 400 शब्दांत उत्तरे द्या (कोणताही एक) **[20]**

अ) भत्ती म्हणजे काय? भत्ती प्रक्रियेच्या विविध पध्दती आणि तंत्रांची सविस्तर चर्चा करा.

ब) कार्यप्रेरणा म्हणजे काय? कार्यप्रेरणेच्या विविध सिध्दांतांची चर्चा करा.

प्रश्न 4) टिपा लिहा (कोणत्याही दोन) **[10]**

अ) आलेखात्मक पदनिश्चयन श्रेणी

ब) काल–गती अभ्यास

क) चिन्हांकन सूची

ड) औद्योगिक आणि संघटनात्मक मानसशास्त्राचे व्यावसायिकरण.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1152

[Total No. of Pages : 4

[6210]-574

T.Y. B.A.

GANDHIAN THOUGHTS (General - III)

CC-1E : Gandhian Movements and Followers of Gandhism

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35233)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any three of the following questions in 50 words each : **[15]**

a) Briefly explain the Background of Kheda Satyagraha.

b) Briefly describe the nature of Salt Satyagraha.

c) Briefly explain Vinoba Bhave's Bhoodan concept.

d) Briefly explain the influence of Gandhian Thought on the life of Jayprakash Narayana.

e) Briefly explain the nature of Khilafat Movement.

Q2) Write Short Notes on any three of the following : **[15]**

a) Non-cooperation Movement.

b) Gramdan - Vinoba Bhave.

c) Social Change - Jayprakash Narayan

d) Champaranya Satyagraha

e) Social Reconstruction - Dada Dharmadhikari

P.T.O.

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each : **[20]**

a) Discuss in detail the success of the Chale Jaav Movement.

b) Explain in detail the concept of Satyagrahi Samajvada by Acharya Javadekar.

c) Explain in detail Jaiprakash Narayan's thoughts on Total Revolution.

d) Explain in detail the role of Acharya Javadekar on Social change.

Q4) Answer any one of the following questions in 400 words : **[20]**

a) Discuss the role of Dada Dharmadhikari on Pantheism in detail.

b) Explain Vinoba Bhave's thoughts on Sarvodaya in detail.

Total No. of Questions : 4]

PB-1152

[6210]-574
T.Y. B.A.
GANDHIAN THOUGHTS (General - III)
CC-1E : Gandhian Movements and Followers of Gandhism
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35233)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

3) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) खेडा सत्याग्रहाची पार्श्वभूमी थोडक्यात स्पष्ट करा.

ब) मिठाच्या सत्याग्रहाचे स्वरुप थोडक्यात विशद करा.

क) विनोबा भावेंची भूदान संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.

ड) जयप्रकाश नारायण यांच्या जीवनावरील गांधी विचारांचा प्रभाव थोडक्यात स्पष्ट करा.

इ) खिलाफत चळवळीचे स्वरुप थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर टीपा लिहा. **[15]**

अ) असहकार चळवळ

ब) ग्रामदान – विनोबा भावे

क) सामाजिक बदल – जयप्रकाश नारायण

ड) चंपारण्य सत्याग्रह

इ) सामाजिक पुनर्रचना – दादा धर्माधिकारी

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) चलेजाव चळवळीचे यशापयश याबद्दल सविस्तर चर्चा करा.

ब) आचार्य जावडेकर यांची सत्याग्रही समाजवाद संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

क) जयप्रकाश नारायण यांचे पुर्णक्रांतीचे विचार सविस्तर विशद करा.

ड) आचार्य जावडेकर यांची सामाजिक बदलाची भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) आचार्य दादा धर्माधिकारी यांची सर्वधर्मसमभाव विषयक भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) विनोबा भावे यांचे सर्वोदयविषयक विचार सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1153

[Total No. of Pages : 4

[6210]-575
T.Y. B.A.
YOGA
CC-1E : Yog Vidya
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35243)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 50***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions must be resolved.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any of the following five questions in one sentence : **[5]**

a) What is Pratyahar?

b) Explain the definition of yoga?

c) Which Bandhas is applied to the abdomen?

d) What is the ultimate goal of Ashtanga Yoga?

e) How many Yam and what are they?

f) What is the basic text of Yoga?

g) Name the comfortable Asanas?

Q2) Write the short note (Any two) : **[10]**

a) Vaman Dhauti

b) Nadishodhan

c) Halasana

P.T.O.

Q3) Answer any two of the following questions in 150 words : **[20]**

a) Explain the difference between traditional yoga and practical yoga and its importance?

b) Explain the concept of spiritual health?

c) Explain the importance of Vipassana?

Q4) Answer any one of the following questions in detail : **[15]**

a) Explain the importance of Shuddhikriyas by its names?

b) Explain the importance of yoga in the development of sports?

Total No. of Questions : 4]

PB-1153

[6210]-575
T.Y. B.A.
YOGA
CC-1E : Yog Vidya
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35243)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 50*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

3) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही पाच प्रश्नांची एका वाक्यात उत्तरे द्या. **[5]**

अ) प्रत्याहार म्हणजे काय?

ब) योगाची व्याख्या सांगा?

क) ओटीपोटाच्या वर कोणता बंध लावला जातो?

ड) अष्टांग योगाचे अंतिम ध्येय काय आहे?

इ) यम किती आणि ते कोणते आहेत?

फ) योगाचा मूळ ग्रंथ कोणता आहे?

य) आरामदायी आसनांची नावे सांगा?

प्रश्न 2) टीपा लिहा (कोणतेही दोन) **[10]**

अ) वमन धौती

ब) नाडीशोधन

क) हलासन

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची 150 शब्दांत उत्तरे द्या. **[20]**

अ) पारंपारिक योग आणि व्यावहारिक योग यातील फरक आणि त्याचे महत्त्व स्पष्ट करा?

ब) आध्यात्मिक आरोग्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

क) विपश्यनेचे महत्व स्पष्ट सांगा?

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे सविस्तर उत्तर द्या. **[15]**

अ) शुद्धिक्रियांचे महत्त्व त्याच्या नावांद्वारे स्पष्ट करा?

ब) खेळाच्या विकासात योगाचे महत्त्व सांगा?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1154

[Total No. of Pages : 4

[6210]-576
T.Y. B.A.
HOME ECONOMICS
CC-1E-G-3 : Social Changes in Sociology - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (35263)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write the answers to the following questions in 20 words each (Any Eight) **[16]**

a) What is Social Change?

b) State the two types of Social Change.

c) What is upward change?

d) What is Circular Transformation?

e) State the three Sociological divisions of Indian Society.

f) What is tribal society?

g) State the two types of Indian Society.

h) What is traditional society?

i) What are the components of communication?

j) State the difference between traditional and Modern Society.

P.T.O.

Q2) Write the answers to the following questions in 50 words each (Any Four)**[16]**

a) Explain the nature of social change?

b) Explain the importance of social change?

c) Explain the factors that motivate social change?

d) Explain the concept of society?

e) Explain the education brings about social change?

f) Explain how Poltical factors are responsible for social change?

Q3) Write the answers to the following questions in 150 words each (AnyThree)**[18]**

a) Explain the reasons for social change?

b) Explain the obstacles in the way of social change?

c) Explain the characteristics of traditional society?

d) Explain How Economics factors affect social change?

Q4) Write the answers to the following questions in 300 words each (Any Two)**[20]**

a) Explain the features of social change?

b) Explain the characteristics of the society?

c) Explain the role of Natural and Technical factors in social change?

Total No. of Questions : 4]

PB-1154

[6210]-576
T.Y. B.A.
HOME ECONOMICS
CC-1E-G-3 : Social Changes in Sociology - I
(2019 Pattern) (Semester - V) (35263)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1)* *सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) *उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.*

3) *संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.*

प्रश्न 1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 20 शब्दात लिहा (कोणतेही आठ) **[16]**

अ) सामाजिक परीवर्तन म्हणजे काय?

ब) सामाजिक परीवर्तनाचे दोन प्रकार सांगा.

क) उर्ध्वगामी परीवर्तन म्हणजे काय?

ड) चक्राकार परीवर्तन म्हणजे काय?

इ) भारतीय समाजाचे समाजशास्त्रीय दृष्ट्या पडलेले तीन विभाग सांगा.

फ) आदिवासी समाज म्हणजे काय?

य) भारतीय समाजाचे दोन प्रकार सांगा.

र) परंपरागत समाज म्हणजे काय?

ल) संदेशवहनाचे घटक कोणते?

व) परंपरागत समाज व आधुनिक समाज यातील फरक सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 50 शब्दांत लिहा (कोणतेही चार) **[16]**

अ) सामाजिक परीवर्तनाचे स्वरुप स्पष्ट करा.

ब) सामाजिक परीवर्तनाचे महत्व स्पष्ट करा.

क) सामाजिक परीवर्तनाला प्रेरणा देणारे घटक स्पष्ट करा.

ड) 'समाज' संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) शिक्षणाने सामाजिक परीवर्तन घडुन येते. स्पष्ट करा.

फ) सामाजिक परीवर्तनास राजकीय घटक कसा कारणीभूत आहे. स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 150 शब्दांत लिहा (कोणतेही तीन). **[18]**

अ) सामाजिक परीवर्तनाची कारणे स्पष्ट करा?

ब) सामाजिक परीवर्तनाच्या मार्गातील अडथळे स्पष्ट करा.

क) परंपरागत समाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ड) सामाजिक परीवर्तनावर आर्थिक घटकाचा कसा परीणाम होतो स्पष्ट करा

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दांत लिहा (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) सामाजिक परीवर्तनाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?

ब) सामाजाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा?

क) सामाजिक परीवर्तनात नैसर्गिक घटक व तांत्रिक घटकांची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1155

[Total No. of Pages : 4

[6210]-577

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

CC-1E G-3 : INDIA'S NATIONAL SECURITY POLICY & STRATEGY - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35273)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in 100 words each. (Any Thrce) :** **[15]**

a) State the National Security Council after 1990.

b) What is Foreign policy?

c) What are the determinants India's Defence policy.

d) State the Importance of National Security.

e) State the concept of India's National Security.

Q2) **Answer the following questions in 300 Words each. (any One) :** **[15]**

a) Explain the Objectives of India's Defence policy.

b) Evolution of India's Foreign policy.

Q3) **Answer the following questions in 200 words each. (Any Two) :** **[20]**

a) Explain the basic Principles of India's foreign Policy.

b) State the aims of India's Defence Policy.

c) Evolution of India's Defence policy.

d) State the linkages between Foreign and Defence policy.

P.T.O.

Q4) **Write Short Notes (Any Four) :** **[20]**

a) National Intelligence Grid Make after Kargil

b) Chief of Staff Committee

c) Defence policy

d) National Security

e) Joint Intelligence Committee

f) Scope of National Security

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

PB-1155 **[6210]-577**

T.Y. B.A.

DEFENCE AND STRATEGIC STUDIES

CC-1E G-3 : INDIA'S NATIONAL SECURITY POLICY & STRATEGY - I

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35273)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*

2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील प्रश्नाची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा (कोणतेही तीन) : **[15]**

अ) 1990 नंतर राष्ट्रीय सुरक्षा परिषद सांगा.

ब) परराष्ट्रीय धोरण म्हणजे काय?

क) भारताच्या संरक्षण धोरणाचे घटक कोणते?

ड) राष्ट्रीय सुरक्षेचे महत्व सांगा.

इ) भारताच्या राष्ट्रीय सुरक्षेची संकल्पना सांगा.

प्रश्न 2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा (कोणताही एक) : **[15]**

अ) भारताच्या संरक्षण धोरणाची उदिष्टे स्पष्ट करा.

ब) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाचे मूल्य मापन करा.

प्रश्न 3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा (कोणतेही दोन) : **[20]**

अ) भारताच्या परराष्ट्रीय धोरणाची मुलभूत तत्वे स्पष्ट करा.

ब) भारताच्या संरक्षण धोरणाचे हेतू सांगा.

क) भारताच्या संरक्षण धोरणाचे मूल्य मापन करा.

ड) परराष्ट्रीय व संरक्षण धोरणातील संबंध सांगा.

प्रश्न 4) थोडक्यात टिपा लिहा (कोणतेही चार) : **[20]**

अ) कारगिल नंतर राष्ट्रीय इंटेलिजन्स ग्रीड

ब) चीफ ऑफ स्टाफ कमिटी

क) संरक्षण धोरण

ड) राष्ट्रीय सुरक्षा

इ) संयुक्त इंटेलिजन्स कमिटी

फ) राष्ट्रीय सुरक्षेची व्याप्ती

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB-1156

[Total No. of Pages : 4

[6210]-578
T.Y.B.A
SOCIAL WORK
CC - 1E : Indian Social Problems
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35433)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All question are compulosry.***
2) ***Figures to right in indicate full marks.***

Q1) Write short notes on **any three** of the following : **[15]**

a) Sectarian violence.

b) Naxlism.

c) Corruption.

b) Religious dissert.

e) Communal violence.

Q2) Answer the following questions in 50 words each (any three) **:** **[15]**

a) What is naxalism? Write its characteristics.

b) Causes of corruption.

c) Anti naxal measures.

d) Characteristics of social problems.

e) Effects of corruption, discuss.

Q3) Answer the following qustions in 200 words each (any two) **:** **[20]**

a) Consequences of the spread of sectarian violence in India.

b) Special features of naxalism.

c) Explain the causes of social problems.

d) State the measures against the communal violence.

P.T.O.

Q4) Answer the following qustion in 300 words each (any two) **:** **[20]**

a) Explain - objectives approach of naxalism.

b) What are the measures to corruption.

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1156

[6210]-578
T.Y.B.A
SOCIAL WORK
CC - 1E : Indian Social Problems
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35433)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) टिपण्णी लिहा (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) सांप्रदायिक हिंसा

ब) नक्षलवाद

क) भ्रष्टाचार

ड) धार्मिक मतभेद

इ) जातिय हिंसाचार

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दांत लिहा. **[15]**

अ) नक्षलवाद म्हणजे काय? त्याची वैशिष्ट्य लिहा.

ब) भ्रष्टाचाराची कारणे

क) नक्षलवाद विरोधी उपाय योजना

ड) सामाजिक समस्यांची वैशिष्ट्ये

इ) भ्रष्टाचाराचे परिणाम चर्चा करा

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) भारतातील सांप्रादायिक हिंसाचाराचा प्रसार आणि त्याचे परिणाम

ब) नक्षलवादाची विशेष वैशिष्ट्ये

क) सामाजिक समस्यांची कारणे विशद करा

ड) जातीय हिंसाचार विरोधी उपाय योजना नमूद करा

प्रश्न 4) खालील पैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तरे 300 शब्दांत लिहा. **[20]**

अ) नक्षलवादाचा उदिष्ट दृष्टिकोण विशद करा

ब) भ्रष्टाचारावरील उपाय योजना काय?

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : ____

PB-1157

[Total No. of Pages : 3

[6210]-579
T.Y. B.A.
(G - 3) : COMMERCE
CC-1E : Financial Accounting and Computerized Accounting
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35293)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) A) Fill in the blanks by selecting proper options. **[7]**

i) Which of these is not an objective of Cost Accounting?

a) Ascertainment of Cost

b) Determination of Selling Price

c) Cost Control and Cost reduction

d) Assisting Shareholders in decision making

ii) Full form of EOQ.

a) Economic Order Quantity

b) Economics Offer quality

c) Economic Occan Quality

d) None of the above

iii) Which one out of the following is not an inventory valuation method?

a) FIFO b) LIFO

c) Weighted Average d) EOQ

iv) If S.P = Rs. 1000, C.P = Rs. 500 so profit will be _____?

a) Rs.200 b) Rs.300

c) Rs.400 d) Rs.500

v) Basic objective of cost accounting is _____.

a) Tax Compliance b) Financial Audit

c) Cost ascertainment d) Profit Analysis

P.T.O.

vi) Total of all direct costs is termed as

a) Prime cost b) Works cost

c) Cost of sales d) Cost of production

vii) Who is the developer of Tally?

a) Wally Feurzeig b) John G. Kemeny

c) Nandan M. Nilekani d) Shyam Sundar Goenka

B) State the following statements are True or False. **[7]**

i) Cost accounting is the process of ascertaining and accumulating the cost of a product or activity.

ii) A Cost sheet is a memorandum statement that provides the estimated detailed costs in respect of a cost centre or a cost unit in a summarized manner.

iii) FIFO stands for First In, First Out.

iv) Economic Order Quantity is the ideal quantity of units a company should purchase to meet demand while minimizing inventory costs.

v) A prime cost is the total direct costs of production, including raw materials and labor.

vi) Cost accounting cannot be applicable to all types of industries;

vii) A receipt voucher is used to keep a record of cash or bank receipt.

C) Match the following : **[6]**

i)	Selling Price	a)	Tally Solution Pvt.Ltd.
ii)	Cost Accounting	b)	Cost + Profit
iii)	Factory Cost	c)	Last In First Out
iv)	Tally ERP 9	d)	Prime cost + factory overheads
v)	LIFO	e)	Ascertain Proft or Loss
vi)	Financial Accounting	f)	Ascertainment of cost

Q2) Prepare cost sheet from the following particulars of SIGMA Pvt. Ltd. : **[14]**

Raw material purchased	Rs. 4,80,000
Freight charges	Rs. 40,000
Direct Wages	Rs. 1,40,000
Direct expenses	Rs. 1,00,000
Factory expenses	Rs. 50,000
General and Administrative expenses	Rs. 10,000
Selling and distribution expenses	Rs. 20,000

Profit 20% on cost.

OR

Define Cost Accounting. What are the limitations of cost accounting?

Q3) Calculate the EOQ from the following particulars. **[10]**

Annual Consumption: Rs.675 units

Cost of Material: Rs. 30 per unit

Annual Carrying Cost of one unit: 10% of inventory value

OR

What are the duties of store keeper?

Q4) Consider the following : **[16]**

01th April 2023 :	Inventories on hand are 50 units at Rs.2 and 100 units at Rs.4
05th April 2023 :	Purchased 100 units. at Rs. 2
06th April 2023 :	10 units of inventories issued.
10th April 2023 :	80 units issued to factory.
15th April 2023 :	50 units issued to factory
20th April 2023 :	20 units purchased at Rs.3
25th April 2023 :	70 units issued to factory
28th April. 2023 :	50 units. purchased at Rs. 5

On 30th April 2023 the stock verified and verifier reported that there was a breakage of 10 units.

Required: Shows the value of the stock on hand of BITA Pvt. Ltd. using the FIFO method.

OR

What is cost accounting? Explain its objectives?

Q5) Write a short notes. (Any 2) **[10]**

a) Tally ERP 9

b) Importance of Cost Accounting

c) Classification and Codification of Material

d) Differentiate between Financial Accounting and Cost Accounting.

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1158

[Total No. of Pages : 4

[6210]-580
T.Y. B.A.
EDUCATION
CC-1D : Teaching Learning Process
(2019 Pattern)(CBCS)(Semester - V)(35303)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams and figures wherever necessary.***

Q1) Answer the following questions in 50 words each(Any Three) **[15]**

a) Write the meaning of Classical Conditioning.

b) Write the concept of higher education.

c) Write the concept of Action Research.

d) Write the meaning of learning.

e) Write the concept of teaching.

Q2) Answer the following questions in 100 words each (any Two) **[20]**

a) Explain the merits and limitations of Insight learning.

b) Explain educational importance of Action research.

c) Explain the impact of globalization on higher education.

d) Explain importance of project method in detail.

Q3) Answer Any one question in 300 words. **[20]**

a) Explain factors effecting of learning in detail.

b) Explain meaning,merits and limitations of Demonstration method.

P.T.O.

Q4) Write short notes in 50 words each (any Three) **[15]**

a) Challenges in Higher education.

b) Limitations of discussion method.

c) Thorndikes laws of learning.

d) Problems in higher education.

e) Characteristics of learning process

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

PB-1158

[6210]-580
T.Y. B.A.
EDUCATION
CC-1D : Teaching Learning Process
(2019 Pattern)(CBCS)(Semester - V)(35303)
(मराठी रूपांतर)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : *1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.*

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) 50 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) अभिजान अभिसंधानाचा अर्थलिहा

ब) उच्च शिक्षणाची संकल्पना लिहा.

क) कृती संशोधनाची संकल्पना लिहा.

ड) अध्ययनाचा अर्थ लिहा.

इ) अध्यापनाची संकल्पना लिहा.

प्रश्न 2) 100 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) मर्यदृष्टीमूलक अध्ययनाचे फायदे व मर्यादा स्पष्ट करा.

ब) कृती संशोधनाचे शैक्षणिक महत्व स्पष्ट करा.

क) जागतिकीकरणाचा उच्च शिक्षणावरील परीणाम स्पष्ट करा.

ड) प्रकल्प पध्दतीचे महत्व सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) 200 शब्दांत उत्तरे लिहा. (कोणताही एक) **[20]**

अ) अध्ययनावर परिणाम करणारे घटक सविस्तर स्पष्ट करा.

ब) दिग्दर्शन पध्दतीचा अर्थ. फायदे व मर्यादा सविस्तर स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) 50 शब्दांत टिपा लिहा. **[15]**

अ) **उच्च शिक्षण समोरील आव्हाने**

ब) **चर्चा पध्दतीचा मर्यादा**

क) **थॉनडाईकचे अध्ययन नियम**

ड) **उच्च शिक्षणातील समस्या**

इ) **अध्ययन प्रक्रियेची वैशिष्टे**

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1159

[Total No. of Pages : 2

[6210]-581
T.Y. B.A.
MATHEMATICS
CC - 1E - MG - 5 : Group Theory
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35343)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Attempt any five of the following :** **[10]**

a) Give an example of an abelian group of order 13.

b) Write the number of elements in A_5 and D_5.

c) Define a group of permutations on n elements.

d) Define a normal subgroup of a group G.

e) True or false? Every finite group has an element that generates the group. Justify.

f) Give an example of an infinite cyclic group.

g) Let $\phi : \mathbb{R}^* \to \mathbb{R}^*$ under multiplication be given by $\phi(x) = |x|$. Check whether ϕ is a group homomorphism.

Q2) **Attempt any four of the following :** **[20]**

a) Find all subgroups of $(\mathbb{Z}_G, +)$.

b) In a group G with binary operation *, prove that there is only one element e in G such that $e * x = x * e = x$ for all $x \in G$.

c) Prove that every cyclic group is abelian.

d) If r and s are relatively prime and if r divides $s \times m$, then prove that r must divide m.

e) Let p and q be distinct prime numbers. Find the number of generators of the cyclic group $(\mathbb{Z}_{pq}, +)$.

f) Prove that $\mathbb{Z}_3 \times \mathbb{Z}_3$ is not cyclic.

P.T.O

Q3) **Answer any four of the following :** **[20]**

a) Let A be a nonempty set and let S_A be the collection of all permutations of A. Then prove that S_A is a group under permtation multiplication.

b) List all elements of D_4. Is D_4 abelian? Justify.

c) Consider the cycles (1, 4, 5, 6) and (2, 1, 5) in S_6. Compute (1, 4, 5, 6) (2, 1, 5) and (2, 1, 5) (1, 4, 5, 6). Are they equal?

d) If $\phi : G \to G'$ is a group homomorphism, then prove that *Ker* (ϕ) is a normal subgroup of G.

e) Prove that a factor group of a cyclic group is cyclic.

f) Write down all possible non isomorphic groups of order 4.

Q4) **Attempt any two of the following :** **[20]**

a) State and prove Cayleys theorem.

b) State and prove the division algorithm for integers. Find gcd(120, 14) using Euclidean algorithm.

c) State and prove first fundamental theorem of homomorphism.

d) Let H be a subgroup of a group G. Then prove that the left coset multiplication is well defined by the equation (aH) (bH) = (ab)H if and only if H is a normal subgroup of G.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1160

[Total No. of Pages : 3

[6210]-582
T.Y. B.A.
MATHEMATICAL STATISTICS (General - IV)
CC - 2EST - 33275 : Theory of Estimation (35383)
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of Statistical tables and calculator is allowed.***
4) ***Symbols and abbreviations have their usual meaning.***
5) ***Graph papers will be provided on request.***

Q1) **Attempt each of the following :** **[10]**

a) In each of the following cases, choose the correct alternative: [1each]

i) Let $X_1, X_2, ...X_n$ is a random sample drawn from U(0, θ), then the maximum likelihood estimator of the parameter θ is

a) $X_{(n)}$ b) $-X_{(n)}$

c) $-X_{(1)}$ d) $X_{(1)}$

ii) The range of mean square error (MSE) of an estimator is

a) (0, 1) b) $(-\infty, \infty)$

c) $[0, \infty)$ d) [0, 1]

iii) The estimator of an unknown parameter is said to be good if it is

a) Unbiased b) Consistent

c) Efficient d) All of these

iv) Which of the following statement is correct?

a) If the estimator is consistent, then its bias is zero for a small sample size.

b) lf the estimator is consistent, then its variance is zero for a large sample size.

c) lf the estimator is consistent, then its bias is always non-zero.

d) If the estimator is consistent, then its variance is always large.

P.T.O

v) T is a consistent estimator of θ, then $\phi(T)$ is a consistent estimator of $\phi(\theta)$ if $\phi(.)$ is

a) Linear and Continuous function

b) Continuous function but not linear

c) Linear but not continuous

d) All types of function

b) State whether each of the given statement is true or false:

i) Sample raw moments are always biased estimators of population raw moments.

ii) The moment estimator and maximum likelihood estimator are not always unique.

iii) An efficient estimator is always a minimum variance unbiased estimator.

iv) An estimator is consistent if its bias and variance both tend to one as the sample size tends to infinity.

v) The confidence interval is obtained for sample mean.

Q2) **Attempt any FOUR of the following :** **[5 each]**

a) Obtain a sufficient estimator of the parameter θ, based on a random sample of size n from a distribution with probability distribution function

(p.d.f.) : $f(x)=\frac{1}{\theta};0<x\leq\theta,\theta>0$

b) Show that there exists an infinite number of unbiased estimators of the parameter λ of Poisson distribution.

c) Obtain Minimum Variance Bound Unbiased Estimator (MVBUE) for the mean of normal distribution on the basis of a random sample of size n, when variance is known.

d) Construct $100(1-\alpha)\%$ confidence interval for σ^2, on the basis of a random sample of size n from $N(\mu, \alpha^2)$, where μ is known.

e) Explain the following terms with illustrations:

i) Point Estimation

ii) Estimate

iii) Mean Square Error (MSE)

f) Explain the Best Linear Unbiased Estimator and Uniformly minimum variance unbiased estimator (UMVUE).

Q3) **Answer any four of the following :** **[20]**

a) Show that if T is an unbiased estimator of a parameter θ, then aT + b is an unbiased estimator of aθ + b, where a ≠ 0 and b are constants. Also, show that T^2 is a biased estimator of θ^2.

b) Show that mean square error (MSE) of consistent estimator is zero for large sample size n.

c) Let $x_1, x_2, \ldots x_n$ be a random sample of size n drawn from $N(\mu, \sigma^2)$ distribution. Show that $\frac{\sum_{i=1}^{n}(x_i - \bar{x})^2}{n}$ is sufficient statistic for the parameter σ^2.

d) Let $x_1, x_2, \ldots x_n$ be a random sample of size n drawn from an exponential distribution with mean λ. Show that the sample mean is unbiased and consistent estimator λ.

e) Define minimum variance bound unbiased estimator (MVBUE). Prove that If T is MVBUE for θ, then T is sufficient for θ.

f) Obtain the maximum likelihood estimator (MLE) for the location parameter of Laplace distribution on the basis of random sample of size n, when scale parameter is known.

Q4) **Attempt any two of the following :**

a) i) Explain the method of moments. **[5]**

ii) Examine whether the sample mean is a consistent estimator of the parameter θ of the following p .d .f. : **[5]**

$f(x, \theta) = \theta(1 - x)^{\theta-1}, 0 < x < 1$

b) State and prove the Fisher-Neyman factorization theorem for discrete case. **[10]**

c) i) State and prove Cramer-Rao inequality. **[7]**

ii) Prove that if T is a sufficient estimator of θ, then ϕ(T) is also sufficient for θ provided ϕ is one-to-one and onto function. **[3]**

d) i) A random sample of size 25 is drawn from N(μ, 4) distribution. If the sampe mean is 2C, Obtain 95% confidence interval for μ. **[5]**

ii) Given a random sample 3.6, 4.8, 5.4, 6.8, 7.5, 8.6, 4.5 from the distribution with density: $f(x,\theta)=\frac{2}{\theta^2}(\theta - x), 0<x<\theta, \theta>0.$ Estimate θ by the method of moments. **[5]**

Total No. of Questions: 4]

SEAT No. : ____

PB1161

[Total No. of Pages :3

[6210[-584
T.Y.B.A.
MATHEMATICS
CC-2E, AMG-5: Real Analysis-I
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-V) (35344)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

nstructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Attempt any five of the following. **[10]**

a) Express the following statement using quantifiers:

$\lim_{n\to\infty} s_n = L$

b) If $A,B \subseteq \mathbb{R}$ with A= {1, 2, 3, 4} and B={3, 4, 5, 6} then determine the set A/B.

c) Define limit of a sequence

d) Give an example of a sequence $(s_n)_{n=1}^{\infty}$ of real numbers for which $\{|s_n|\}_{n=1}^{\infty}$ converges but $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ does not.

e) Test the convergence of $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{n+5}{2n}$.

f) Define the class ℓ^2.

g) Find lim inf s_n and lim sup s_n of the sequence $\{s_n\}_{n=1}^{\infty} = \{\cos n\pi\}_{n=1}^{\infty}$.

Q2) Attempt any four of the following. **[20]**

a) Prove that if $\{|s_n|\}_{n=1}^{\infty}$ converges to |L| then $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ converges to L.

b) Prove that the set of all sequences on the set {0, 1} is uncountable.

P.T.O.

c) Let $\mathbb{Z}$ be the set of all integers and $\mathbb{N}$ be the set of all natural numbers then prove that card $(\mathbb{Z})$ =card $(\mathbb{N})$

d) If $f(x)=e^{5x}$ and $g(x)=\cos x$ then prove that *f* is one to one but not on to and *g* is neither one to one nor on to.

e) If $f:\mathrm{A}\to\mathrm{B}$ and $\mathrm{A}_1,\mathrm{A}_2\subseteq\mathrm{A}$ then prove that $f(\mathrm{A}_1\cap\mathrm{A}_2)\subseteq f(\mathrm{A}_1)\cap f(\mathrm{A}_2)$.

f) Prove that the subset of a countable set is countable

Q3) Attempt any four of the following. **[20]**

a) If $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a sequence of nonnegative numbers and if $\lim_{n\to\infty}=\mathrm{L}$, then prove that $\mathrm{L}\geq 0$.

b) Prove that if $\lim_{n\to\infty}\frac{s_n}{n}=\mathrm{L}\neq 0$ then $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ in not bounded.

c) If $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ and $\{t_n\}_{n=1}^{\infty}$ are two sequences of real numbers such that $\lim_{n\to\infty}s_n=\mathrm{L}$ and $\lim_{n\to\infty}t_n=\mathrm{M}$ then prove that $\lim_{n\to\infty}(s_nt_n)=\mathrm{LM}$

d) If $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a convergent sequence of real numbers then prove that $\limsup_{n\to\infty}s_n=\lim_{n\to\infty}s_n$

e) Let $s_1=\sqrt{2}$ and $s_{n+1}=\sqrt{2}\sqrt{s_n}$ for $n\geq 2$. Prove that $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is convergent.

f) Test the convergence of the series $\sum_{n=1}^{\infty}\frac{3}{4+2^n}$.

Q4) Attempt any two of the following. **[20]**

a) Define Cauchy sequence of real numbers. Prove that if the sequence of real numbers $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ converges, then $\{s_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a Cauchy sequence. Is converse true?

b) If $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a sequence of positive real numbers such that

i) $a_1 \geq a_2 \geq a_3 \geq ... a_n \geq a_{n+1} \geq ...$ and

ii) $\lim_{n\to\infty} a_n = 0,$

Then prove that the alternating series $\sum_{n=1}^{\infty}(-1)^{n+1} a_n$ is convergent.

c) If $\{a_n\}_{n=1}^{\infty}$ is a nonincreasing sequence of positive real numbers then prove that the series $\sum_{n=1}^{\infty} 2^n a_{2^n}$ and $\sum_{n=1}^{\infty} a_n$ converge or diverge together.

d) i) Prove that if $a_1 + a_2 + ...$ converges to s then $a_2 + a_3 + ...$ converges to $s - a_1$

ii) Show that the series $\sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{n!}$ is convergent.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB1162

[Total No. of Pages : 2

[6210]-585
T.Y. B.A.
LOGIC
G3 : Logic and Principles of Reasoning
CC-1E : Logic and Methodology of Science - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35363)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any Three of the following questions in 50 words. **[15]**

a) What is the pure science?

b) Explain the nature of hypothesis.

c) What is the concept material cause of Aristotle?

d) Explain the concept of theory.

e) Explain uniformity of nature.

Q2) Write short notes on any Three of the following in 50 words: **[15]**

a) Types of hypotheses

b) Causal laws

c) Working hypothesis

d) Causation theory

e) Concept of fact

Q3) Answer Two of the following questions in 200 words. **[20]**

a) What is the confirmation of hypothesis?

b) Explain the applied sciences in detail.

c) What is the relation between values and science?

Q4) Answer any One of the following questions in 400 words. **[20]**

a) What are the conditions of good hypothesis? Explain in detail.

b) Explain in detail the difference between common sense and science.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PB1162

[6210]-585
T.Y. B.A.
LOGIC
G3 : Logic and Principles of Reasoning
CC-1E : Logic and Methodology of Science - I
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35363)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवतात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) शुद्ध शास्त्र म्हणजे काय?

ब) सिद्धांतकल्पनेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

क) उपदान कारण हि ॲरिस्टॉटलची संकल्पना काय आहे?

ड) सिद्धांत ही संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) निसर्गएकविधता स्पष्ट करा.

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन टीपा 50 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) सिद्धांतकल्पनेचे प्रकार

ब) कार्यकारण नियम

क) कामचलाऊ सिद्धांतकल्पना

ड) कारण संकल्पना

इ) तथ्य संकल्पना

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तर 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) सिद्धांतकल्पनेची निश्चितता म्हणजे काय?

ब) उपयोजित शास्त्रे सविस्तर स्पष्ट करा.

क) मूल्य आणि विज्ञान यातील फरक काय?

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नांचे उत्तर 400 लिहा. **[20]**

अ) सिद्धांतकल्पना म्हणजे काय सांगून सिद्धांतकल्पनेच्या उचित अटी सविस्तर विशद करा.

ब) व्यावहारिक ज्ञान व विज्ञान यामधील फरक सविस्तर विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB1163

[Total No. of Pages : 2

[6210]-586
T.Y. B.A.
SOCIOLOGY
CC-1E : Crime and Society
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35373)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on (Any Three) **[15]**

a) Meaning of Crime
b) Crime against SC and ST
c) Criminalization of Politics
d) Social Causes of Crime
e) Cyber Crime

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any Three) **[15]**

a) Explain the theory of functionalist Perspective.
b) Write the causes of crime against women
c) What is the Probation
d) Explain the concept of crime.
e) Elaborate the Neo Marxist perspective

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any two) **[20]**

a) Explain the Haward Becker Labeling Theory.
b) Elaborate the characteristics of Juvenile delinquency.
c) Explain the concept of Open Prison
d) Explain the causes of crime.

Q4) Answer the following questions in 300 words each (Any one) **[20]**

a) Describe causes of White coller crime.
b) Explain the alternative forms of imprisonment.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PB1163

[6210]-586
T.Y. B.A.
SOCIOLOGY
CC-1E : Crime and Society
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35373)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* थोडक्यात टिपा लिहा. (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) गुन्ह्याचा अर्थ

ब) अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमाती विरुद्धचे गुन्हे.

क) राजकारणाचे गुन्हेगारीकरण

ड) गुन्ह्याची सामाजिक कारणे

इ) सायबर गुन्हे

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) प्रकार्यवादी दृष्टीकोन सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब) महिलांवरील गुन्ह्यांची कारणे लिहा.

क) परीविक्षा काळ म्हणजे काय?

ड) गुन्ह्याची संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) नवमार्क्सवादी दृष्टीकोन विशद करा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) हॉवर्ड बेकर यांचा लेबलिंग सिद्धांत स्पष्ट करा.

ब) बालगुन्हेगारीची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) खुल्या कारागृहाची संकल्पना स्पष्ट करा.

ड) गुन्ह्याची कारणे स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालील प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) **[20]**

अ) पांढरपेशीय गुन्ह्याची कारणे विषद करा.

ब) वैकल्पिक तुरुंगवासाच्या शिक्षेचे प्रकार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB1164

[Total No. of Pages : 2

[6210]-587
T.Y. B.A.
SOCIOLOGY
CC- 2E : Work and Society
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35374)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on (Any Three) **[15]**

a) Informal work
b) Domestic Production system
c) Outsourcing
d) Japanese Model
e) Macdonaldization

Q2) Answer the following questions in 50 words each (Any Three) **[15]**

a) Explain the importance of work
b) Explain the types of Surveillance
c) Discuss the role of Multi-National companies in relation to workers.
d) Explain the concept of Casualization.
e) Write the function of Guild System.

Q3) Answer the following questions in 200 words each (Any two) **[20]**

a) Write the characteristics of Bureaucracy.
b) Discuss the work theory of feminization.
c) Explain the impact of information technology in service sector.
d) Explain the theory of informalization work

Q4) Answer the following questions in 300 words each (Any one) **[20]**

a) Write the theory of Scientific management.
b) Explain the problem of Bureaucracy.

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PB1164

[6210]-587
T.Y. B.A.
SOCIOLOGY
CC- 2E : Work and Society
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35374)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[* एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* थोडक्यात टिपा लिहा (कोणत्याही तीन) **[15]**

अ) अनौपचारिक कार्य

ब) कुटुंब उत्पादन पद्धती

क) बाह्यस्रोतीकरण

ड) जापनीज माडेल

इ) मक्डोनालडायझेशन

प्र.*2)* खालील प्रश्नांची 50 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही तीन) **[15]**

अ) कार्याचा अर्थ स्पष्ट करा.

ब) सर्विलीयन्सचे प्रकार लिहा.

क) कामगारांबाबत बहुराष्ट्रीय कंपन्यांच्या भूमिकेची चर्चा करा.

ड) रोजंदारीकरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.

इ) संघ पद्धतीची कार्य लिहा.

प्र.*3)* खालील प्रश्नांची 200 शब्दात उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन) **[20]**

अ) नोकरशाहीची वैशिष्ट्ये लिहा.

ब) स्त्रीवादी कार्याच्या सिद्धांतावर चर्चा करा.

क) माहिती तंत्रज्ञानाचा सेवाक्षेत्रावरील परिणाम स्पष्ट करा.

ड) कार्याच्या अवमुल्यनाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालील प्रश्नाचे उत्तर 300 शब्दात लिहा. (कोणताही एक) **[20]**

अ) शास्त्रीय व्यवस्थापनाचा सिद्धांत लिहा.

ब) नोकरशाहीच्या समस्या लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1165

[Total No. of Pages : 4

[6210]-588

T.Y. B.A.

STATISTICS

CC1E : Design and Analysis of Experiments

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (General - III)

(ST-33875) (35385)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Use of calculator is allowed.***
4) ***Symbols and Abbreviations have their usual meaning.***

Q1) **Attempt Each of the following :**

a) In each of the following cases, choose the correct alternative : **[1 each]**

i) 2^3 factorial experiment is an experiment with

A) 2 factors, 3 levels per factor.

B) 3 factors, 2 levels per factor.

C) 3 factors, 3 levels per factor.

D) 2 factors, 2 levels per factor.

ii) Which among the following is not considered as principles of design of experiment?

A) Confounding. B) Replication

C) Local Control D) Randomization.

iii) Which of the following is not an assumption of one-way ANOVA comparing samples from three or more experimental treatments?

A) The response variables within the k populations follow a normal distributions.

B) The response variable within each of the k populations have equal variances.

C) The samples associated with each population are randomly selected and are independent from all other samples.

D) The response variables within the k populations follow a chi-squre distributions

P.T.O.

iv) In two-way ANOVA with 4 rows and 5 columns, the error degrees of freedom is

A) 12 B) 20

C) 19 D) 11

v) The number of parameters involved in the model of Latin Square Design with 3 treatments are

A) 16 B) 9

C) 10 D) 13

b) In each of the following, state whether the given statement is true or false: **[1 each]**

i) When two independent variables have an effect in combination that is more than a simple additive effect, we say there is an interaction.

ii) As variability due to chance increase., the value of F-ratio in Analysis of Variance (ANOVA) will increase.

iii) Normality of experimental error ($\in_{ij}$) is one of the assumptions of CRD.

iv) The least square estimator for parameter β_j in randomized block design(RBD) is $\hat{\beta}_j = \overline{x}_j - \overline{x}$.

v) The number of experimental units required in LSD with 4 treatments is 16.

Q2) **Attempt any four of the following : [5 each]**

a) State Cochran's theorern. How it is used in completely randomized design (CRD)?

b) Show that mean sum of squares due to error is unbiased estimator of error variance σ^2 in latin square design (LSD).

c) Give ANOVA table for 2^3 factorial experiment where interaction effect ABC is confounded in all the 4 replicates.

d) What do you mean by classification of a design. Explain two way classification.

e) Describe the procedure of hypothesis testing for significance of the model in case of completely randomized design (CRD).

f) Obtain the least squares estimators of parameters involved latin square design (LSD).

Q3) **Attempt any four of the following :** **[5 each]**

a) Write a note on uniformity trials.

b) Derive an expression for the expectation of sum of squares due to blocks for randomized block design(RBD).

c) Explain the procedure for testing for equality of two specified treatment effects using critical difference method for latin square design (LSD).

d) Explain Yate's procedure to obtain factorial effect totals in 2^3 factorial experiment.

e) Explain about total and partial confounding in factorial experiments.

f) Compute the relative efficiency of LSD with respect to RBD by using

i) Rows as blocks

ii) Columns as blocks

based on the following information

Teatment Sum of Squares = 218.3 Row Sum of Squares = 175.4

Column Sum of Squares = 162.8 Total Sum of Squares = 600.5

Number of Rows = 4

Q4) **Attempt any two of the following :** **[10 each]**

a) State one real life situations where following designs can be applied. Also explain how the basic principles of design of experiments are used in those situations. **[10]**

i) Completely Randomized Design(CRD)

ii) Randomized Block Design(RBD)

iii) Latin Square design (LSD)

b) i) Explain how box plot can be used for the comparison of treatment means in completely randomized design(CRD). **[5]**

ii) Obtain the formula of efficiency of RBD over corresponding CRD. **[5]**

iii) State the model for latin square design(LSD) with assumptions. Give the break up of total sum of squares into various components. Explain the procedure for testing the significance of parameters involved in it. **[10]**

c) i) Explain the terms main effect and Interaction effect in 2^2 factorial experiments. **[5]**

ii) Consider the following ANOVA table :

Source of Variability	Degrees of freedom	Sum of Squares	Mean sum of Squares	F
Treatment	5	25	c	1.25
Error	b	a	4	
Total	19	81		

A) Find the values of a, b and c. **[3]**

B) Test for significance of treatment effects. **[2]**

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB1166

[Total No. of Pages : 2

[6210]-589

T.Y.B.A.

ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY

CC -1E : Religion and Philosophy in Ancient India

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35183)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer the following questions in 300 words each: **[15]**

a) Write an essay on 'Rigveda'.

OR

b) Describe the causes for the spread of Jainism.

Q2) Answer the following questions in 300 wrods each. **[15]**

a) Write the composition of yajurveda.

OR

b) State the difference between Hinayāna and Mahāyāna

Q3) Answer the following questions in 200 words each: (any two) **[20]**

a) Explain various shaiva cults.

b) Take a review of charavaka's philosophy.

c) Which are four noble truths? Explain Arya Ashtangik Marga

d) What do you know about Heterodox sects?

Q4) Write notes on (any four) : **[20]**

a) Brahmana texts.

b) Puranas.

c) Buddhist Triratnas.

d) Upanishads

e) Parshwanath

f) Makkhali Goshal

❋ ❋ ❋

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PB1166

[6210]-589
T.Y.B.A.
ANCIENT INDIAN HISTORY, CULTURE AND ARCHAEOLOGY
CC -1E : Religion and Philosophy in Ancient India
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35183)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) 'ऋग्वेद' यावर निबंध लिहा.

किंवा

ब) जैन धर्माच्या प्रसाराची कारणे वर्णन करा.

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 300 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) यजुर्वेदाची रचना लिहा.

किंवा

ब) हीनयान आणि महायान यातील फरक सांगा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा (कोणतेही दोन): **[20]**

अ) विविध शैव संप्रदाय विशद करा.

ब) चार्वाकाच्या तत्त्वज्ञानाचा आढावा घ्या.

क) चार आर्यसत्ये कोणती? आर्य अष्टांगिक मार्ग स्पष्ट करा.

ड) अवैदिक संप्रदायांविषयी तुम्हांस काय माहिती आहे?

प्र.4) टिपा लिहा. (कोणत्याही चार) **[20]**

अ) ब्राह्मण ग्रंथ.

ब) पुराणे.

क) बौद्ध त्रिरत्ने.

ड) उपनिषदे.

इ) पार्श्वनाभ.

फ) मख्खली गोशाल.

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB1167

[Total No. of Pages : 3

[6210]-590
T.Y. B.A.
MATHEMATICS
SEC-1C-FMG-5 : C-Programming
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35345)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***
3) ***Use of calculator is allowed.***

Q1) Attempt any five of the following. **[10]**

a) Explain assignment operator

b) Evaluate the expression 5%10 * 2 + 6 – 3.

c) Explain the use of gets and puts.

d) What is the purpose of switch statement?

e) Which of the following are valid identifiers

i) Break

ii) Class I

f) What is ASCII code? Give an example.

g) Define floating point constant.

h) List any four keywords.

Q2) Attempt any four of the following : **[20]**

a) Write a short note on printf( ) function.

b) Write a function that receives 5 integers and returns the sum and average of these numbers. Call this function from main( ) and print the results in main( ).

c) Name and describe the four basic types of constant in C.

d) Write a C program to calculate depreciation using straight line method.

P.T.O.

e) Write the output generated by the following C program

```
#include <stdio.h>

main()

{
    int i, j, k, x = 0;

    for (i = 0; i < 5; ++i)
        for (j = 0; j < i; ++j)   {

            switch (i + j - 1)   {

            case -1:
            case  0:
                  x += 1;
                  break;

            case  1:
            case  2:
            case  3:
                  x += 2;
                  break;

            default:
                  x += 3;
            }
            printf("%d ", x);
        }
    printf("\nx = %d", x);
}
```

f) Write all syntactic errors in the following C program.

```
/* simple compound interest problem */

#include <stdio.h>
include <math.h>

main()

{
    float p, r, n, i, f;

    /* read input data (including prompts) */

    printf("Please enter a value for the principal (P): ");
    scanf("%f", &p);
    printf('Please enter a value for the interest rate (r): );
    scanf("%f", &r);
    printf('Please enter a value for the number of years (n): ');
    scanf("%f", &n)

    /* calculate i, then f */

    i = r/100;
    f = p * pow(1 + i),n);

    /* write output /*

    printf("\nThe final value (F) is: %.2f\n", f);
}
```

Q3) Attempt any four of the following. **[20]**

a) Explain each of the following with one illustration.

i) User defined function

ii) Library function.

b) Write a note on while loop.

c) Explain two dimensional array.

d) Write a short note on types of operators.

e) Write a C program to check whether the given number is even or odd.

f) Write a C program that reads several lines of text and determines the average number of characters per line.

Q4) Attempt any two of the following **[20]**

a) Write a C program that reorders a set of integers from smallest to largest.

b) Give a list of commonly used conversion characters in data output with their meaning.

c) Write a C program to convert several lines of text to upper case.

d) Write a short note on function prototypes.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB1168

[Total No. of Pages : 4

[6210]-591

T.Y. B.A.

APPLIED STATISTICS

SEC-1C-ST-34175 : Continuous Distribution and Tests of Significance

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - V) (35413)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicates full marks.***
3) ***Use of calculator and statistical table is allowed.***
4) ***Notations and abbreviations have their usual meaning.***

Q1) Attempt <u>each</u> of the following:

A) Choose the correct alternative in each of the following: **[1 each]**

a) Which of the following is NOT true for the distribution function F(x) of a continuous random variable X?

i) $F(\infty) = 1$
ii) F(x) is decreasing function of X
iii) F(x) lies between 0 and 1
iv) $F(-\infty) = 0$

b) Which of the following is not a composite hypothesis?

i) $\theta < \theta_0$ ii) $\gamma > 0.96$
iii) $\theta = \theta_0$ iv) $\mu \neq \mu_0$

c) In a normally distributed population, approximately 68% observations fall within

i) $\mu - \sigma$ and $\mu + \sigma$ ii) $\mu - 2\sigma$ and $\mu + 2\sigma$
iii) $\mu - 3\sigma$ and $\mu + 3\sigma$ iv) $\mu - 4\sigma$ and $\mu + 4\sigma$

d) As per the Weak Law of Large Numbers (WLLN), the sample mean converges in probability to

i) Sample proportion ii) Population variance
iii) Population mean iv) Sampling error

e) Test for equality of two variances is carried out using

i) Chi-square test
ii) Test based on normal distribution
iii) F-test
iv) t-test

P.T.O.

B) State whether each of the following statement is true or false: **[1 each]**

a) For normal distribution all odd ordered central moments are zero.

b) C.L.T. is a special case of Weak law of large numbers.

c) In testing of hypothesis, null hypothesis can be only one sided.

d) A test statistic is a quantity derived from the sample used in testing of hypothesis.

e) For testing equality of two population proportions for large samples we use t-test.

Q2) Attempt any four of the following. **[5 each]**

a) If X is a continous random variable with probability density funtction.

$$f(x)=\begin{cases}3x^2 \ , & 0\le x\le 1\\ 0 \ , & otherwise\end{cases}$$

Find : P(0.25 ≤ X ≤ 0.75)

b) Explain the following terms:

i) Simple hypothesis

ii) Type I error

iii) Type II error

iv) Size of a test

v) Power of a test

c) State the p.d.f. of normal distribution. State the coefficients of skewness and kurtosis. Hence, comment on the nature of its probability curve.

d) State the necessary and sufficient conditions for the Weak Law of Large Numbers. Give two applications of WLLN.

e) Explain the test procedure to test independence of attributes using Chi-square test.

f) Define distribution function of a continuous random variable and state its four properies.

Q3) Attempt any four of the following. **[5 each]**

a) Define the following terms:

i) Null Hypothesis

ii) Composite Hypothesis

iii) Critical region

iv) Level of significance

v) Test statistic

b) Describe the procedure of paired-t test.

c) Explain the test procedure to test:

$H_0 : P_1 = P_0$ against $H_1 : P_1 \neq P_0$,

where:

P_1 is proportion of the population

P_0 is a certain specified value.

d) If $X \sim N(13, 45)$ distribution, find

i) $P(X \leq 17)$

ii) $P(X \geq 9)$

iii) $P(8 \leq X \leq 16)$

e) A sample of 980 potatoes is found to have average weight of a potato be 250 grams. Can we assume that a sample is coming from a population with average weight of 180 grams against that it is greater than 180 grams? Assume that the population standard deviation is 5 grams and level of significance is 5%.

f) What is a sequence of random variables? Explain convergence of a sequence of random variables in probability with an illustration.

Q4) Attempt any two of the following: **[10 each]**

a) i) Explain the notion of test statistic as a function of the random sample with one illustration. Also discuss standard error of a test statistic. **[4]**

ii) The table shows movie preferences of male and female individuals:

Gender	Movie Preference	
	Comedy	Horror
Male	116	197
Female	148	87

Can we say 5% level of significance that the movie preferences are associated with gender? **[6]**

b) The amounts of time required in minutes by bulls in two groups A and B to complete a certain race are given below:

Group A	9	7	8	9	5	6	6	5	9	8	6
Group B	3	9	5	6	11	7	8	4	9	8	9

Assuming the populations of time to be approximately normal, test at 10% level of singificance whether the variance of Group A is less than that of Group B. **[10]**

c) i) Describe the procedure of test for means of two samples based on normal distribution. **[4]**

ii) An experiment was conducted so as to compare life of table fans of two competitive brands X and Y. The life of table fans (in years) is given in the following table: **[6]**

Brand X	12	11	9	13	10	10	9	7	8	7
Brand Y	6	6	7	8	5	6	5	6	7	5

Is there sufficient evidence to conclude that the life of table fans of the Brand X is significantly greater than those of BrandY? (Use 5% level of significance).

d) i) State the Central Limit Theorem for independently and identically distributed random variables. Give its two illustrations. **[4]**

ii) The following table shows milk in litres given by 8 goats before and after a certain diet plan: **[6]**

Goat No.	1	2	3	4	5	6	7	8
Before diet	5.5	5.7	4.0	4.9	5.1	3.9	3.2	4.1
After diet	6.1	5.9	5.9	6.1	6.5	4.3	4.9	5.4

Examine whether the diet was effective or not at 10% level of significance.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. : ____

PB1169

[Total No. of Pages : 2

[6210]-592
T.Y. B.A.
PHILOSOPHY
CC-1E-G - 3 : Aesthetics and Religious Philosophy
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35423)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All Questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Answer any three of the following questions in 100 words each. **[15]**

a) Briefly state the nature of Aesthetics.

b) Explain the concept of 'Judgement of beauty'.

c) Briefly explain the different types of Arts.

d) Briefly state, form and content of Art.

e) What is fundamentalism?

Q2) Write short notes on any three of the following in 100 words each. **[15]**

a) Beauty

b) Meaning of Art

c) Nature of Art

d) Interrelation between Religion and Morality

e) National Religion

Q3) Answer any two of the following questions in 200 words each. **[20]**

a) Elaborate fully the concept of Sublime.

b) State and examine Aristotle's theory of 'Art as imitation'.

c) Explain fully the concept of Secular Government.

Q4) Answer any one the following question in 400 words. **[20]**

a) Discuss fully Bharatmuni's doctrine of Rasa.

b) State the meaning of Terrorism, elaborately explain the types of Terrorism.

❋ ❋ ❋

P.T.O.

Total No. of Questions : 4]

PB1169

[6210]-592
T.Y. B.A.
PHILOSOPHY
CC-1E-G - 3 : Aesthetics and Religious Philosophy
(2019 Pattern) (CBCS) (Semester-V) (35423)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : *2½* तास*]* *[*एकूण गुण : *70*

सूचना :– *1)* सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.*1)* खालीलपैकी कोणत्याही तीन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 100 शब्दात लिहा. **[15]**

अ) सौंदर्यशास्त्राचे स्वरूप थोडक्यात सांगा.

ब) 'सौंदर्य निर्णय' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

क) कलेचे विविध प्रकार थोडक्यात विशद करा.

ड) कलेचा आकार व आशय या संकल्पना थोडक्यात सांगा.

इ) मूलतत्त्ववाद म्हणजे काय?

प्र.*2)* खालीलपैकी कोणत्याही तीनवर 100 शब्दात संक्षिप्त टिपा लिहा. **[15]**

अ) सुंदर

ब) कलेचा अर्थ

क) कलेचे स्वरूप

ड) धर्म आणि नैतिकता यांच्यातील आंतरसंबंध

इ) राष्ट्रीय धर्म

प्र.*3)* खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे प्रत्येकी 200 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) 'भव्योदात्तता' संकल्पना सविस्तर विशद करा.

ब) ॲरिस्टॉटलचा 'कला म्हणजे अनुकृती' हा कलेविषयीचा सिद्धान्त सांगून त्याचे परीक्षण करा.

क) धर्मनिरपेक्ष शासनाची संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

प्र.*4)* खालीलपैकी कोणत्याही एका प्रश्नाचे उत्तर 400 शब्दात लिहा. **[20]**

अ) भरतमुनींच्या रस सिद्धांताची सविस्तर चर्चा करा.

ब) 'दहशतवाद' संकल्पनेचा अर्थ सांगुण, दहशतवादाचे प्रकार सविस्तर विशद करा.

❋ ❋ ❋

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. : ____

PB-1170

[Total No. of Pages : 3

[6210]-593
T.Y. B.A.
ENGLISH
SKILL ENHANCEMENT COURSE
SEC - 1C : Enhancing Employability Skills
(2019 Pattern) (Semester - V) (35333)
Prescribed Test - Aspirations : English for Careers

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer ANY TEN of the following questions :** **[10]**

a) What primarily decides the tone of a story?

i) Diction ii) Character

iii) Setting iv) Audience

b) _____ is NOT a form of creative writing.

i) Minutes ii) Novel

iii) Poem iv) Play

c) Which of the following is closest in nature to literary translation?

i) Script translation ii) Technical translation

iii) Multi-media translation iv) Legal translation

d) Creative writing seems to generate _____ effect.

i) Spiritual ii) Aesthetic

iii) Clinical iv) Physical

e) Who states that translation is a science?

i) Eric Jacobson ii) Eugene Nida

iii) Muller iv) Aristotle

P.T.O

f) Creative writing is a _____

i) Report ii) Speech

iii) Behaviour iv) Skill

g) Creative writing necessiates _____.

i) Discussion ii) Formating

iii) Observation iv) Good hand writing

h) A good translation is a combination of _____.

i) Clarity and complexity

ii) Accuracy and creativity

iii) Accuracy and correctness

iv) Formating and handwriting

i) Proofreading for newspapers requires _____ expertise.

i) Software ii) Legal

iii) Linguistic iv) Artistic

j) Which of the following is not a part of academic writing?

i) Formal language ii) Fixed format

iii) References iv) Making law

k) Which of the following is the fourth pillar of democracy?

i) Journalism ii) Television

iii) Election iv) Assembly

l) ESP in language stands for _____

i) English for Special Purposes

ii) English for Section Purposes

iii) English for Seminal Purposes

iv) English for Specific Purposes

m) What does source text mean?

i) Translated Text ii) Original Text

iii) Copied Text iv) Sources

n) Which is the form of electronic media?

i) Magazine ii) Newspaper

iii) Leaflet iv) Internet

Q2) **Answer ANY ONE of the following in about 150 words.** **[10]**

a) You wish to apply for a post of a teacher in a school. Prepare a resume for the post.

b) What is personal interview? Discuss the do's and dont's to be followed during personal interview.

Q3) **Answer ANY THREE of the following in about 100 words.** **[15]**

a) What are the differences between soft skills and hard skills? Discuss.

b) Comment on the importance of time management in a professional life.

c) Explain the process of communication with specific reference to business communication.

d) What is Problem Solving? Discuss problem solving with an example.

Q4) **Answer ANY THREE of the following in about 100 words.** **[15]**

a) Write a brief note on do's and dont's of successful customer services.

b) Explain the strategies for effective report writing.

c) What are the essential components of tele - communication?

d) Comment on the strategies useful for effective presentation.

Q5) **Answer ANY FIVE of the following questions.** **[20]**

a) Write a dialogue between you and your friend about participation in annual scholarship examination to be held at your college.

b) Narrate your experience about the last day of your school in ten lines.

c) Draft an attractive sales leaflet to be sent to your customers about the promotional offer on a new brand of mobile.

d) Write a dialogue between you and your sister about watching a new film.

e) You meet your best friend in the market. Introduce your mother to him.

f) Prepare suitable content for two PPT slides on 'Reuse of Plastic'.

g) Write a dialogue between a customer care executive and you about the quality of a product you ordered.

f) Write a procedure of making tea in a structure of demonstration to the audience.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PB-1171

[Total No. of Pages : 4

[6210]-594
T.Y. B.A. (Vocational Stream)
FUNCTIONAL ENGLISH - V
Paper - V : Introduction to Print Media and Writing for Mass Media and Key Competency Modules
(2019 Credit Pattern) (Semester - V) (35851)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) **Answer the following questions in short :** **[14]**

a) What is News?

b) What are the elements of News?

c) Why headline is important in News?

d) What are different characteristics of News?

e) Why clarity is the essential component of News?

f) What do you mean by 'Credibility' of News?

g) What are the various types of News?

h) India defeated South Africa by three wickets. What type of News is it?

i) Give an example of Political News.

j) The language used in Print News and TV News.

k) Which medium will be preferred for Sport News?

l) What are the limitations of print media.

m) What is column writing in Newspaper?

n) What are the characteristics of column writing?

P.T.O

Q2) Prepare a news item in 150 words based on the points given below : **[6]**

- The Indian Express
- Pune, 19th Nov. 2022
- At least 48 vehicles hit by Tanker at Nawale Bridge Pune.
- 32 people got injured, 2 people are serious.
- Nawale Bridge becomes 'Accident Prone Zone'.
- Pune Fire brigade and Pune Metropolitan region development authority comes in action.
- Spot rescue operation complete.
- Injured people taken to the hospital.
- Police suspects that accident occurred either by brake failure or driver's negligence.

Q3) a) Write a job application letter to be sent in response to the following advertisement. **[8]**

Wanted

An experienced sales Manager having good communication skills, minimum 5 years experience in sales field, MBA in Marketing Management is preferable.

Write to : Siemens India Ltd.

MIDC, Shambhajinagar, India - 13

b) Write a letter to the editor of 'The Times of India' by emphasis on increasing 'Air Pollution' due to Industrial area, Pune. **[8]**

Q4) a) Write a script for a short advertisement based on given data. **[8]**

b) Write taglines for an advertisement based on the description. (Any Two). **[4]**

Q5) **Answer the following questions in short on technical writing. (Any Three)** **[12]**

a) Write a brief note on the nature and scope of technical writing.

b) Write a note on the qualities required for technical writer.

c) What is social media? How social media impacts the life of youth?

d) Define the term 'technical writing' with suitable examples.

e) How technical writing is useful in writing instructions, user manual and SOPs?

Q6) a) Write an e-mail on the given situation. (Any two) **[6]**

i) You are General secretary (GS) of your college draft an e-mail addressing CEO of your college requesting him conducting online examination of semester end.

ii) Draft an e-mail to the Bank Manager inquiring about educational loan.

iii) Write an e-mail to your friend who stays in USA, requesting him to send recently launched iphone 14 pro, which is not available anywhere in India.

iv) Write an e-mail to the librarian, SPPU, Pune, requesting him to share PDF of philip cotler's, 'Marketing Management' which is not available in India.

b) Write a blog post on given situation. **[4]**

Imagine you are a teacher of English in a secondary school. Write a blog post in about 200 words on, How to enrich English with confident'?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1172

[Total No. of Pages : 2

[6210]-595
T.Y. B.A. (Vocational)
TRAVEL AND TOURISM MANAGEMENT
Adventure Tourism - V
(2019 Pattern) (Semester - V) (35861) (Theory)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***
3) ***Draw neat diagrams and sketches wherever necessary.***
4) ***Use of map stencil is allowed.***

Q1) **Answer any eight (Around 20 words each) :** **[16]**

a) What constitutes adventure tourism?

b) Explain the concept of sport tourism.

c) Which city is considered as sports capital of India?

d) Where can one find the adventure capital of India?

e) Where is the Nehru Institute of Mountaineering (NIM) situated?

f) Elaborate on the concept of eco-friendly adventure tourism.

g) Define hiking.

h) What is the definition of trekking?

i) How is kayaking adventure tourism related to outdoor activities?

Q2) **Write short notes on any three (Around 50 words each).** **[18]**

a) What is adventure tourism and what activities it comprises?

b) Where the early adventure tourism forms originated?

c) How did technological advancements and globalization influence the evolution of adventure tourism?

d) How does adventure tourism differ from sports?

P.T.O

Q3) **Answer any two (Around 100 words each) :** **[16]**

a) What are the key safety measures and guidelines imperative for adventure tourism activities?

b) How does the involvement in adventure tourism activities bolster the local economy and foster community development?

c) What specific skill sets or training are necessary for participation in adventure and sports tourism endeavors?

Q4) **Answer in detail any one (Around 500 words each) :** **[20]**

a) What essential equipment is typically utilized for various land- based adventure tourism activities and how does it differ across different activities?

b) What safety protocols and precautions are advisable for individuals engaging in air-based adventure pursuits?

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PB-1173

[Total No. of Pages : 2

[6210]-596

T.Y.B.A. [Vocational Stream]

FUNCTIONAL ENGLISH

Entrepreneurship Development Project Report and Oral Communication in English Advanced (Paper - VI)

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - V) (35852)

Time : 2½ Hours] *[Max. Marks : 70*

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) Write short notes on any Three of the following : **[12]**

a) Functions of an Entrepreneur.

b) Define the term EDP.

c) SOWC/SWOT Analysis.

d) Benefits of being an Entrepreneur.

Q2) Write short notes on any three of the following : **[12]**

a) Ancillary Industry

b) Small and Medium Enterprise

c) Service Industry

d) Start-up India

Q3) Attempt any Two of the following : **[14]**

a) How entrepreneurship development is important for economic growth of the individual and the country?

b) Discuss various characteristics of successful entrepreneur.

c) State the difference between SMEs and Service Industry.

d) Discuss the process for registration for SME.

P.T.O.

Q4) Attempt any Two of the following : **[16]**

a) Elements of Project Report.

b) Discuss the role of "Techno Economic Feasibility" Assessment in enterprise.

c) Discuss the types of "Techno Economic Feasibility" Assessment.

d) How "Techno Economic Feasibility" Assessment is conducted.

Q5) Write short notes on any Four of the following : **[16]**

a) Payment of wages act

b) Goods and Service Tax (GST)

c) Income Tax

d) Factory Act

e) Direct Tax

f) Story of any successful Entrepreneur

▽▽▽▽

Total No. of Questions : 5]

SEAT No. :

PB-1174

[Total No. of Pages : 3

[6210]-597

T.Y. B.A.

COMPULSORY ENGLISH

Exploring New Horizons

(2019 Pattern) (Credit System) (Semester - VI) (36001)

Time : 2½ Hours] ***[Max. Marks : 70***

Instructions to the candidates:

1) ***All questions are compulsory.***
2) ***Figures to the right indicate full marks.***

Q1) a) Answer the following questions in a sentence each (6 out of 9) : **[6]**

i) With reference to the story "Shakespeare's Sister". What was impossible for women in the age of Shakespeare?

ii) Why was Shakespeare's Sister "Judith' beaten by her father?

iii) Why did Judith kill herself in the story "Shakespeare's Sister"?

iv) Who was moving on the road before the arrival of Bob in the story "After Twenty years"?

v) What was the name of Bob's friend who became a police officer?

vi) Why did Jimmy wells himself avoid to arrest Bob?

vii) What was the first trick performed by the conjuror in the story "The Conjuror's Revenge"?

viii) Who was commenting on the conjuror's skills after every trick?

ix) Why was the conjuror angry with a person among the audience?

b) Answer the following questions (any 2 out of 3) : **[14]**

i) Discuss Virginia Woolf's argument about the tragedy of "Judith' in the article "Shakespeare's Sister"?

ii) Explain and Discuss the relationship between Bob and Jimmy in the story "After Twenty Years".

iii) Was the conjuror in the story "The conjuror's Revenge" really skillful? Give reasons.

P.T.O.

Q2) a) Answer the following questions in a sentence each (6 out of 9) : **[6]**

i) What is the attitude of the 'upright' man about hope and sorrow in the poem "The man of Life Upright"?

ii) How can the 'upright' man see or behold the horrors?

iii) What is like a 'sober inn' for the 'upright' man in the poem "The Man of Life Upright"?

iv) What are the people doing in strange terror before money as described in the poem "Money Madness"?

v) Why does the poet say that the money madness is 'Collective' in the poem "Money Madness"?

vi) What do the people want to 'save' themselves from in the poem, "Money Madness"?

vii) Where did the son keep his toys before going to sleep in the poem, "The Toys"?

viii) What did the father do for punishing his son in the poem "The Toys"?

ix) What did the child do after getting punished by his father in the poem "The Toys"?

b) Attempt the following questions (any 2 out of 3) : **[14]**

i) What features or qualities of a good man are given in the poem "The Man of Life Upright"?

ii) How does D.H. Lawrence bring out the nature of 'Money Madness'?

iii) Do the grown-up persons also collect toys in life? Compare that with the collection of the child with reference to the poem "The Toys".

Q3) Do as directed :

a) Transform the following sentences into 'Yes-no' questions. (Any 3 out of 5) : **[3]**

i) He was running on the ground.

ii) John is still eating.

iii) The jar is full of water.

iv) Mary speaks English.

v) Vehicles are allowed near the tomb.

b) Frame 'Wh-questions' to elicit the underlined information in the following sentences (any 3 out of 5) : **[3]**

i) William has <u>two</u> cars.

ii) She goes to school <u>by bus</u>.

iii) <u>Prabha's</u> mobile phone is damaged.

iv) He kept the notes on <u>a table</u>.

v) The school boys were playing <u>cricket</u>.

c) Change the following sentences into negative sentences (any 4 out of 6) : **[4]**

i) Look at the sky.

ii) Stop singing.

iii) Take care of his money.

iv) Show them your collection of toys.

v) Read the newspaper.

vi) Start your presentation.

Q4) Answer the following questions (any 2 out of 3) : **[10]**

a) You are a student. You want to buy books from International Book stores, New Delhi. Write an E-mail to put your order of books on the E-mail address interbooks5454@gmail.com.

b) What is the use and importance of graphs? Write about 'Line Graphs' with illustration.

c) You want to buy some stationary in a stationary shop. Write a dialogue between you and the salesman in the shop.

Q5) Answer the following questions in brief (any 2 out of 3) : **[10]**

a) What is the need of 'stress management'? Explain the concept of 'stress management' with reference to current social context.

b) What is the importance of goal setting? How SWOT analysis is useful for if?

c) What factors are important while developing positive approach?

⌘⌘⌘

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PB-1175

[Total No. of Pages : 2

[6210]-598

T.Y. B.A.

MARATHI (मराठी)

DSE - 1D : मध्ययुगीन मराठी वाङ्मयाचा स्थूल इतिहास (इ.स. 1601 ते 1817)

(2019 Pattern) (CBCS) (Semester - VI) (36021)

वेळ : 2½ तास] *[एकूण गुण : 70*

सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.

2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 50 शब्दात लिहा. **[10]**

अ) पेशवेकालीन सामाजिक पार्श्वभूमीचा थोडक्यात आढावा घ्या.

ब) शाहिरी वाङ्मयाची प्रेरणा व प्रवृत्ती लिहा.

क) बखर वाङ्मयाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये थोडक्यात लिहा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) संत, भक्त व कवी म्हणून तुकाराम महाराजांची भूमिका स्पष्ट करा.

ब) संत रामदास कालीन सामाजिक परिस्थितीचे चित्रण त्यांच्या वाङ्मयाच्या आधारे करा.

क) शिवकालीन सामाजिक व सांस्कृतिक पार्श्वभूमी सोदाहरण स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) पंडिती वाङ्मयाचे स्वरूप स्पष्ट करून पंडिती वाङ्मयाची प्रेरणा व प्रवृत्ती स्पष्ट करा.

ब) शाहिरी वाङ्मयाचे स्वरूप स्पष्ट करून शाहिरी वाङ्मयाचे वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

क) 'होनाजी बाळा' व 'परशराम' या शाहिरांच्या वाङ्मयाचा थोडक्यात आढावा घ्या.

P.T.O.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे 200 शब्दापर्यंत लिहा. **[20]**

अ) 'बखर' वाङ्मयाची प्रेरणा स्पष्ट करून बखर वाङ्मयाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.

ब) मल्हार रामराव चिटणीस लिखित 'सप्त प्रकरणात्मक बखर' या बखरीचे विशेष सोदाहरण स्पष्ट करा.

क) राजनीतीचे तात्विक विवेचन करणारा 'आज्ञापत्र' पहिलाच मराठी ग्रंथ आहे सोदाहरण स्पष्ट करा.

▽▽▽▽